

Koronavirus pogojuje naše življenje!

Koronavirus v Italiji Strožji ukrepi so stopili v veljavo

Ko je v torek, 10. marca, stopil v veljavo nov vladni odlok za preprečitev širjenja okužbe s koronavirusom, so se naše vsakdanje življenjske navade spremenile. Dekret, ki ga je italijanski premier Conte ob napovedi imenoval *Jaz ostanem doma*, uvaja strožje ukrepe, kakršni so dotlej veljali v Lombardiji in preostalih 14 pokrajinah, na celotnem državnem ozemlju.

Zaradi porasta števila okuženih in umrlih ter za zagotavljanje zdravja državljanov je po novem gibanje ljudi omejeno. Premiki so dovoljeni le iz upravičenih delovnih in zdravstvenih obveznosti ter iz nuje. Prepovedano je tudi vsakršno druženje na prostem in v javnih lokalih, ki bodo odprti le do 18. ure in bodo morali strankam zagotavljati enometrsko varno razdaljo. Do 3. aprila je na državnem ozemlju prekinjena vsakršna didaktična dejavnost, vse športne in druge javne prireditve. Dotlej bodo zaprti tudi muzeji, gledališča, kinodvorane, bazeni, telovadnice, smučišča, diskoteke, stavnice in plesne šole.

Conte je ob napovedi podpisa odloka prebivalstvu svetoval, naj se zadržuje doma. Izpostavil je, da ima v izrednih razmerah, v kakršnih smo, vsak državljan veliko odgovornost. Vsi se moramo - za zaježitev širjenja okužb s koronavirusom in torej za zagotovitev boljše prihodnosti - nečemu odpovedati, je poudaril in pozval ljudi k sodelovanju in doslednemu spoštovanju sprejetih pravil in navodil.

Da bi zagotovile nadaljnjo proizvodno dejavnost in pot ljudem v službo, so se oblasti odločile za neprekinjeno delovanje javnega potniškega prometa. Premike prebivalcev (opravičila na osnovi samopotrdil) bodo nadzorovale sile javnega reda.

/str. 2
Mch

POGOVOR Walter Bandelj

Narodni dom naj bo last Slovencev!

Letos, ob stoletnici požiga Narodnega doma, bo v Trstu, kot po napovedih, velika slovesnost, za katero vlada ogromno zanimanje. Narodni dom je namreč simbol za vse nas, simbol našega vztrajanja na tem območju in njegov požig je še vedno nezaceljena rana.

Zadnje čase se veliko govori o tem, naj bi do 13. julija letos Italija vrnila Narodni dom nam, Slovincem, da bi Slovinci postali ponovno lastniki te simbolne palače. Slišijo pa se tudi mnenja, da vrnitev slovenski narodni skupnosti ni potrebna in da bi bilo dovolj, da bi Italija dala slovenski narodni manjšini upravo stavbe v ul. Filzi.

/str. 3
Jurij Paljk

Izjave in pogovori Koronavirus med nami

Predvsem v zadnjem tednu je koronavirus krepko pretresel tudi našo narodno skupnost. Izrednih ukrepov se bomo tudi na Tržaškem in Goriškem še dolgo spominjali, saj so okrnili ne le pouk na vseh stopnjah naših šol, temveč tudi najrazličnejše družbene dejavnosti, od kulturnih do športnih in verskih. Ker gre za zdravje ljudi, je potrebno biti previdni in preudarni, hkrati pa je pomembno, da ostajamo povezani in solidarni. Za izjave smo vprašali nekatere predstavnike tržaških in goriških šolskih zavodov, kulturnih in športnih ustanov, ki smo jih povabili pred mikrofonom.

Žrtve pobojev na Vipavskem Molimo zanje!

Objavljamo pridigo dr. Primoža Krečiča, ki jo je imel pri spominski maši ob 100-letnici rojstva primorskega junaja Janka Premrla Vojka v Šembidu, današnjem Podnanosu.

Ob stoletnici rojstva Janka Premrla iz Šembida pod Nanosom želimo moliti in prositi za njegov pokoj, pa tudi za pokoj vseh, ki so v težkih časih pred vojno, med njo in po njej darovali življenja za narodno skupnost na Vipavskem in Primorskem. Čas med obema vojnama je bil velika preizkušnja za naše ljudi in njihovo narodno istovetnost. Italija je zasedla te kraje in začela s sistematičnim potujčevanjem. Bilo je veliko nasilja in konspiracije ter kršenja temeljnih človekovih pravic in dostojanstva. Iz Julijske krajine se je zato izselilo veliko število Slovencev, kar je predstavljalo veliko praznino za narodno prisotnost.

/str. 4
Primož Krečič

Pogovor

100-letna goriška Slovenka gospa Adela Sedečič o svoji dolgi, izkušeni polni življenjski poti

3

Kmalu nova vlada

Ministri nove slovenske vlade, ki ji predseduje Janez Janša, ta teden na t. i. zaslišanih v državnem zboru

13

Pogovor

Zgodovinarica dr. Kaja Širok, direktorica Muzeja novejšje zgodovine Slovenije, o simbolni meji v razdeljenih mestih

8

S 1. strani Strožji ukrepi ...

Za kršitelje so predvidene denarne (do 206 evrov) in zaporne (do tri mesece) kazni. Obiskovanje trgovin, še predvsem jestvin, a tudi lekarn, nikakor ni omejeno. Ljudje naj ob nakupih upoštevajo varnostno razdaljo med strankami. Kot so povedali na tiskovni konferenci, ki so jo v ponedeljek popoldne sklicali na sedežu predsedstva Dežele FJK v Trstu, je do-

cem, če le nimajo nujnih obveznosti, je svetoval, naj ne zapuščajo domov. Mlade je pozval, naj se ne družijo v javnih lokalih ali pred njimi. Predvidena je tudi uvedba nadzora blaga in merjenje telesne temperature na daljavo pomorščakov in prevoznikov (še predvsem tistih iz Irana) v tržaškem pristanišču ter potnikov, ki se z vlaki pripeljejo v Trst. Da bi ljudje v tem času ne obi-

ostajajo doma", nudili prostovoljci civilne zaščite pomoč pri nakupih. V teku je reorganizacija deželnih zdravstvenih struktur s ciljem zavezitve virološke emergency in v primeru, da bi te bile primorane sprejeti večjo število okuženih z virusom. Zahvalil se je tudi zdravnikom in celotnemu zdravstvenemu osebju, ki so v tem času glavni protagonisti boja proti boleznii Covid 19. Tudi tržaški župan Roberto Dipiazza je na tiskovni konferenci zagotovil, da bodo pristojne občinske službe prisloščile na pomoč starejšim občanom. Deželni predsednik Massimiliano Fedriga je na popoldanskem srečanju spomnil, da je vladi predlagal sprejem strožjih ukrepov na celotnem državnem ozemlju, do česar je dejansko nekaj ur pozneje prišlo. Deželni odbor je že sprejel vrsto ukrepov za zaščito gospodarskega sektorja. Med ukrepi v korist podjetjem gre omeniti dodelitev finančne podpore izven t. i. omejitev, ki jih določa "de minimis", povečanje specifičnega sklada za izredna stanja in enoletno zamrznitev odplačevanja glavnice raznih javnih posojil za razne gospodarske dejavnosti. Dežela bo namenila 7 milijonov evrov v namen birokratske razbremenitve podjetij, preložila rok plačevanja davka Irap na 30. september in dodelila dodatnih 22 milijonov evrov za potrebe prizadetega gospodarstva.

tlej v Furlaniji Julijski krajini bilo 93 okuženih (53 na Tržaškem) z zloglasnim virusom. Na njej je tržaški prefekt Valerio Valenti pozval deželno javnost k tvornemu sodelovanju in iskanju složnosti. Starejšim prebival-

skovali uradov prefekture, je avtomatsko za leto dni podaljšana veljavnost vseh osebnih izkaznic. Deželni odbornik za zdravstvo Riccardo Riccardi je opozoril, da bodo starejšim ljudem, "ki naj

Žalostna vest iz Kanade V večnost je odšel France Habjan

Pred dobrim tednom dni je prišla iz Toronta žalostna vest, da je v 97. letu starosti umrl naš naročnik France Habjan, ki je bil izjemno navezan na naše kraje in ljudi. Še do pred nekaj leti je bil France Habjan izjemno dejaven v slovenski narodni skupnosti v Kanadi, kjer je pomagal Krekovi banki, veliko je pisal v tam-

kajšnje časopise, bil je pa tudi sodelavec Novega lista in kasneje Novega glasa. Z našim nekdanjim odgovornim urednikom dr. Dragom Legišo sta bila prijatelja. France Habjan se je rodil v Mostah pri Ljubljani, bil je ekonomist. V Kanado se je s Tržaškega preselil leta 1955. Po drugi svetovni vojni je namreč sodeloval pri obnovi slovenske-

ga šolstva, poučeval je telovadbo na tržaških slovenskih šolah. France Habjan je bil poročen z goriško Slovenko Mihajlo Bitežnik iz znane goriške družine. Zelo rad je prihajal na študijske dneve Draga, vračal se je tudi na Goriško in Tržaško, ostal povezan z našim območjem in ljudmi. Izjemno živo in dejavno je spremljal tudi nastanek demokratične slovenske države, bil je med ustanovnimi člani Svetovnega slovenskega kongresa, več let je bil tudi v vodstvu konference za Kanado, pisal je tudi v razne slovenske medije. Svojem izrekamo občuteno sožalje!

Slov.I.K. prireja tudi v š. l. 2020/21 program EKSTRA Polletno ali enoletno šolanje v tujini? Zakaj ne... v Ljubljani

Tudi v šolskem letu 2020-2021 bo Slov. I. K. priredil program EKSTRA pol- ali enoletnega šolanja v Ljubljani, ki je namenjen dijakom višjih srednjih šol s slovenskim učnim jezikom v Italiji. V sklopu programa, ki se ga je letos udeležilo 12 dijakov iz Trsta, Gorice in Vidma, nudi Slov. I. K. pomoč pri organizaciji študijske izkušnje, celoletno tutorstvo in skupinske coachinge ter inštrukcije ob vrnitvi na matično šolo. Program predvideva študij v Ljubljani, ki predstavlja dobro kombinacijo "domačega" in "tujega". Je zanimivo mesto, ki privlači veliko dijakov in študentov iz cele Slovenije in iz drugih držav sveta. Ponuja izjemno kakovostne šole, dobro organizirane dijaške domove, pa tudi veliko možnosti za najrazličnejše popoldanske dejavnosti - šport, kulturo, umetnost, rekreacijo, prostovoljno delo ... in zabavo!!! Glavni cilj programa so spoznavanje novega okolja, drugačnega šolskega sistema, dodatnih vsebin, pa tudi osebnostna rast in razvoj: več samostojnosti in odgovornosti ter spontano spoznavanje in osvajanje "živega" slovenskega jezika. Program je namenjen dijakom,

ki bodo v šol. l. 2020-21 obiskovali 4. razrede srednjih šol druge stopnje s slovenskim učnim jezikom v Italiji ali drugih šol, če so prej obiskovali osnovne in nižje srednje šole s slovenskim učnim jezikom oz. dvojezične šole. Več informacij in prijavnost dokumentacijo lahko zainteresirani dobijo na www.slovik.org. Prijave zbiramo do 13. 3. 2020.

Katoliška knjigarna

Obveščamo, da je Katoliška knjigarna na Travniku v Gorici zaprta od 10. do vključno 14. marca 2020.

NEKAJ PREPROSTIH PRIPOROČIL ZA OMEJITEV OKUŽBE S KORONAVIRUSOM

REDNO SI UMIVAJTE ROKE Z VODO IN MILOM TER ČISTITE POVRŠINE Z RAZKUŽILNI, KI VSEBUJEJO KLOR ALI ALKOHOL

IZOGIBAJTE SE ZAPRTIH PROSTOROV, KJER SE ZADRŽUJE VELIKO LJUDI, IN OHRANJAJTE VARNOSTNO RAZDALJO - VSAJ METER - MED SABO IN DRUGIMI

IZOGIBAJTE SE DOTIKANJU OČI, NOSU IN UST

STAREJŠE OSEBE Z IMUNODEFICITARNOSTJO NAJ OSTANEJO DOMA

IZOGIBAJTE SE STISKANJU ROK, OBJEMOM IN SKUPNI UPORABI STEKLENIC ALI KOZARCEV

KO KIHATE ALI KAŠLJATE, SI USTA IN NOS PREKRIJTE S PAPIRNATIM ROBČKOM, KI GA PO UPORABI ODVRŽETE V KOŠ. ČE NIMATE ROBČKA, KIHajte ALI KAŠLJATE V KOMOLEC OZ. ZGORNJI DEL ROKAVA

ČE PRI SEBI OPAZITE BOLEZENSKO ZNAKE, PODOBNE GRIPI, OSTANITE DOMA, NE HODITE NA URGENCO ALI K OSEBNEMU ZDRAVNIKU, AMPAK SE PO TELEFONU POSVETUJTE Z NJIM, PEDIATROM, DEŽURNO AMBULANTO ALI DEŽELNIMI ŠTEVILKAMI

SALUTE.GOV.IT/NUOVOCORONAVIRUS

Povejmo na glas

Lahko bomo Evropska prestolnica kulture

Nedavno se je zgodilo nekaj vsekar izjemno pomembnega, saj sta bili Nova Gorica in Gorica uvrščeni v ožji izbor kandidatatur za Evropsko prestolnico kulture v letu 2025. Ta pobuda poteka že od leta 1985, predlagala pa jo je tedanja grška ministrica za kulturo, znana igralka Melina Mercouri. Vsako leto se na pobudo odzoveva vnaprej določeni državi z enim svojih mest, čez pet let bosta to Slovenija in Nemčija. Res v vseh smislih spodbudno je, da se je v igro spustila Nova Gorica, in toliko bolj razveseljivo, da je predlagala skupni nastop za Gorico, ki je izziv sprejela. Skorajda odveč je dodajati, kako pomenljivo je zblíževanje med tukajšnjima mestoma in kako dragoceno je sedanje sodelovanje med njima, se pravi obrat v prihodnost in v obzorja prihodnosti, ki jih bremena preteklosti še vedno zaustavljajo in obračajo nazaj. In skupni projekt za doseg naziva Evropska prestolnica kulture - v igri so še Ljubljana, Ptuj in Piran - vliva v razvoj obeh istoimenskih mest dodatno svežino in na obeh straneh nekdanje meje krepi prepričanje, da je medsebojno sodelovanje na kar najštevilnejših ravneh najboljša popotnica za vstopanje v prihodnje dni. Tu ni mogoče mimo sodelovanja na področju gospodarstva, nemara pa je enako ali celo bolj pomembno tkanje stikov z vzvodi kulture in vseh tistih njenih sestavin, ki ustvarjajo vse prijetnejše počutje, to neprecenljivo dobrotno, ki je nemara sploh ni večje od nje. Kaj pa je lepše in bolj blagodejno, če ne prijetni

odnosi med ljudmi in njihova prijetna medsebojna srečanja? Kaj more biti lepša oziroma še lepša prihodnost ter cilj prihodnosti obeh Goric, če ne prijateljsko vzdušje, ki je najbolj učinkovita spodbuda tudi za ne vedno lahko premagovanje težav vselej razgibane vsakdanjosti? In skupni nastop za osvovitev Evropskega mesta kulture je za vse bolj strnjeno pot Nove Gorice in Gorice že sam po sebi vrednota, ali kot se je lepo izrazil goriški župan Rodolfo Ziberna, "tudi če na koncu s kandidacijo ne bi uspeli, smo z njo in predvsem s skupnim delom zanjo dosegli več od pričakovanega, smo že zmagali". Novogoriški župan Klemen Miklavic je upravičeno slikovito dodal "ustvarjamo veliko evropsko zgodbo", predsednik tukajšnjega Evropskega združenja za teritorialno sodelovanje Matej Arčon pa je projekt pospremil z besedami "skupaj nam zares lahko uspe". In ne nazadnje velja seveda omeniti Fabiano Pieri in Nedo Rusjan Bric, ki sta odgovorni za celotno problematiko skupne kandidature. Vsemu temu je umestno dodati, da nikakor ne gre jemati vrednosti Ljubljani, Ptuj in Piranu, a skupni nastop obeh Goric bi vendar najustrezneje utelešal pravega duha in smisel nove Evrope. To je Evropa sprave in pogleda naprej, to je Evropa povezovanja in preseganja nekdanjih ločenosti, Evropa brez mej, državnih in tudi tistih v osebnih odnosih, to je Evropa sodelovanja, miru in prijateljstva, Evropa kulture z zlahtno veliko začetnico.

Janez Povše

S 1. strani

Narodni dom naj bo last Slovencev!

Predsednik Sveta slovenskih organizacij Walter Bandelj je med tistimi, ki si jasno in brez zadržkov prizadevajo, da bi prišlo do dokončne vrnitve Narodnega doma slovenski narodni skupnosti.

Kako je s postopkom vračanja Narodnega doma?

Prizadevanja za vrnitev Narodnega doma potekajo zelo dobro in hitro. Da je tako, se moramo najprej zahvaliti predsednikoma Republike Slovenije in Republike Italije, Borutu Pahorju in Sergiu Mattarelli, ki sta se zelo zavzela za vrnitev lastništva Narodnega doma slovenski narodni skupnosti v Italiji. Poleg njih so si za vrnitev prizadevali minister za zunanje zadeve Miro Cerar in več vladnih funkcionarjev, še posebno generalni konzul Voljo Volk in veleposlanika Bogdan Benko ter Tomaž Kunstelj. K temu pomembno prispeva tudi slovenska senatorka Tatjana Rojc. S pooblastilom vladnega podtajnika Achilleja Variatija pa se s postopkom vrnitve lastništva ukvarja vladni komisar in tržaški prefekt

Po drugi strani, hvala Bogu, smo se že sestali v januarju in začrtali tisto, kar je bilo dogovorjeno na prvi seji vladnega omizja. Lahko pa se zgodi, da se bomo prihodnjič sestali kar v Rimu.

Zakaj ste sami prepričani, da bi Narodni dom moral postati ponovno last slovenske narodne skupnosti v Italiji?

Ker je Narodni dom naš simbol, tako misli vsak zaveden Slovenec. Pri tem ne smemo pozabiti

na nekatere pravno-tehnične zadeve in sporazume. Zaščitni zakon 38/2001 v 19. členu v zvezi z vrnitvijo Narodnega doma predvideva konvencijo med

riati. Ta je v uvodu potrdil, da se opira na izraženo politično voljo dveh držav, potrjeno tudi s sporazumom Erjavec - Alfano. Na istem sestanku je predstavnik Dežele FJK odbornik Pierpaolo Roberti zatrdil, da si Dežela FJK ne želi lastništva Narodnega doma, drugače ne bi mogli govoriti o resnični vrnitvi Narodnega doma organizacijam slovenske manjšine. Zato je podtajnik Variati predlagal izdelavo študije, ki jo je finančno podprla Dežela FJK, in s tem zadolžil tržaškega prefekta za vodenje dialoga med udeleženci postopka vračanja. Krovni organizaciji SSO in SKGZ sta soglašali s prevzemom vloge subjekta, ki bi prevzel lastnino in upravljanje Narodnega doma. S Ksenijo Dobrila (SKGZ) sva se 24. januarja 2020 pisno zavezala, da bova ustanovila pravni subjekt (fundacija), ki bo prevzel last in upravljanje Narodnega doma. Zato menim, da iz navedenih razlogov ni drugih opcij kot ta, da se pogovorimo o lastnini.

Pred kratkim smo brali, da vsi ne mislijo tako kot vi, nekateri si prizadevajo, da bi prišlo do neke "vrnitve na pol", če smo prav razumeli. Veste vi kaj več?

Na nedavnem posvetu v Čedadu sem povsem jasno in premišljeno povedal, da bo SSO v primeru, da ne pride do lastništva te stavbe, zapustil pogajanja, ker se ne strinjam, da se "vrnitev" izvede z neko konvencijo upravljanja ali kaj podobnega, ki ni lastništvo. Tako sem to povedal enostavno zato, ker je Narodni dom naš simbol, bil nam je odvzet oziroma so nam ga požgali in zaradi tega nam je italijanska država dolžna ga vrniti. Na katerakoli drugo obliko, ki ni lastnina Narodnega doma, ne smemo pristati, ker bi to zame pomenilo pravi polom

Valerio Valenti. V tem postopku je najbolj pomemben sporazum, ki naj bi ga italijanska republika podpisala s slovensko narodno skupnostjo, in to seveda pred spominsko prireditvijo ob 100. obletnici požiga. Priznati moram, da sem presenečen, kako se je Italija hitro zavzela, da bi bilo vse pripravljeno do 13. julija. Žal, pa me zdaj najbolj skrbi krizno stanje zaradi širjenja koronavirusa v Italiji.

Kdaj se bo spet sestalo vladno omizje za slovensko narodno manjšino, na katerem boste reševali vračanje Narodnega doma?

Konec marca bi se moralo v Trstu sestati vladno omizje, a datum je zdaj odvisen od vladnih ukrepov za zajezitev širjenja okužbe s koronavirusom. Ni izključeno, da se bo zadeva lahko zavlekla. Prav te dni smo izdelali od senatorke Tatjane Rojc, da so ukinjena vsa uradna vladna srečanja, med katerimi je verjetno tudi naše vladno omizje.

2017 sta zunanja ministra Karl Erjavec in Angelino Alfano podpisala sporazum (Agreed minutes - potrjeni zapisnik), ki je določil, "da se pospeši postopek vrnitve in prenove stavbe do konca leta 2020". Kasneje, oktobra 2019, sta se predsednika obeh krovnih organizacij slovenske manjšine udeležila zasedanja vladnega omizja za slovensko manjšino v Rimu; sklical ga je državni podtajnik pri notranjem ministrstvu Achille Va-

slovenske narodne skupnosti v Italiji. Na kaj takega ne bom pristal za nobeno ceno. Tako je tudi stališče celotnega izvršnega odbora SSO. Slovenci se ne smemo zadovoljiti z na pol zaščiteno obliko. Če stavba ne bo last slovenske narodne skupnosti, nima smisla, da bo v njej osebna knjižnica prof. Borisa Pahorja, ki jo pisatelj podarja Narodnemu domu. Tudi podpis 99-letne konvencije ne pride v poštev.

/str. 9

POGOVOR Adela Sedevčič, 100-letna goriška Slovenka

Delavnost, umirjenost, zmernost, sestavine za dolgo življenje!

V severnem predelu Gorice, na Livadi - ime spominja na to, da so bili tu včasih lepo obdelani vrtovi in njive, katerih lastniki so bili predvsem Slovenci; tu je zadruga Svoj dom gradila hiše za nove družine -, živi gospa Adela Sedevčič, mati Costanze Luis, do nedavnega profesorice na goriški nižji srednji šoli Ivan Trinkan. Gospa Adela stanuje v hiši, obdani z vrtom, ki se spomladi in poleti spremeni v pravi cvetlični gaj. Že zdaj ob vrtni ograji razkazuje svoje cvetje bohoten grm. Na balkonu njene hiše cvetijo zmeraj rože. V tem času ga krasijo belo cvetje grmičaste trajnice. Gospa Adela ima namreč zelo rada rože in naravo na splošno. V njej še zmeraj utripa zdravo kmečko srce. Sama skrbi za cvetje in tudi za majhen zelenjavni kotiček. V okolju je še edina, ki redi kokoške. Njihovo kokodakanje prijeto priključuje v spomin čas, ko je vsaka hiša z vrtom na tem koncu Gorice imela perjad, pa tudi nekaj kmetov je bilo, ki so imeli govedo. Gospa Adela živi v Gorici že več kot šestdeset let. 3. februarja letos je slavila častitljiv življenjski jubilej: dopolnila je 100 let! Čestitke ji je v imenu občinske uprave osebno izrekla odbornica Silvana Romano, sosedje so jo pa počastili s torto in cvetjem. Gospa Adela, ki je dolgo vrsto let naša zvesta naročnica, je še izredno bistra. Živo ohranja spomin na podrobnosti še iz časa svojega otroštva in mladih let. Zelo rada se pogovarja in pripoveduje. V gosti pripovedi nasuje toliko stvari, da ji je prav težko slediti. Neke januarne nedelje dopoldne sem jo obiskala in iz njenih ust so se usuli nešteti spomini in drobni nasveti iz ljudske modrosti. Veliko zanimivega mi je povedala o svojem dolgem življenju, v katerem je doživela marsikaj, tudi neprijetnega. Pri pogovoru je sodelovala hčerka Costanza, ki je včasih dopolnila njeno pripoved, v kateri so se razne zgodbe prepletale med seboj.

Gospa Adela, najprej bi rada vedela, kje ste se rodili in kakšno je bilo vaše otroštvo.

Rodila sem se na Banjski planoti v vasi Podlaka blizu Bat 3. februarja 1920, v zaselku Sedevčiči, ki ga sestavljajo štiri hiše. Naši rojstni hiši še zdaj pravijo pri Zajcih. V naši vasi je zanimiva podružnica cerkev, starejša kot tista na Sveti Gori. Po pripovedi moje mame so v njej enkrat na leto imeli mašo. Maševat je prihajal duhovnik iz Čedada.

Kako je bilo v vaših otroških letih?

Bila sem rojena v baraki, saj je naša hiša pogorela v prvi svetovni vojni. Ker so hiše imele leseno ostriše in odprto kuhinjo z ognjiščem in velikim "dimnikom" v sredini, se je kaj rado vnelo. V našo hišo so se med prvo svetovno vojno vselili avstrijski oficirji in postavili v hišo "šparget" in je zagorelo. Tako nerodni so bili, da namesto vode so ogenj polili s petrolejem! Njim ni bilo nič mar za hišo. Vedeli so, da bodo morali prebivalci v begunstvo zaradi fronte, ki se je pomikala k našim

krajem. In res so morali tudi moji domači v begunstvo v Črnomelj. S sabo so odnesli le malenkosti, saj je skoraj vse zgorelo. Tisto leto je krompir dobro obrodil, a ves je ostal na njivah. Le tisti, ki so se umaknili v bližnje kraje, npr. v Trebušo, so ga lahko prišli izkopati. Ker so bili naši v Črnomlju, je oče moral imeti dovoljenje od občine, če je želel iti domov pogledat, kako je. Ko so se vrnili iz begunstva, so od hiše našli samo zidove - zanj so sicer dobili odškodnino, po drugi svetovni vojni pa nič. Oče je iz desk napravil barako, v kateri smo živeli, dokler ni začel popravljati pogorelo hišo oz. kasneje graditi novo. Ker niso imeli

sem zanesljiva, me je že kot enajstletno deklico poslal v Gorico na neki urad. Z dokumenti sem šla do Gosposke ulice in se srečno vrnila domov, ne da bi vprašala nikogar za pot. Sram bi me bilo, če bi kdo mislil, da ne vem, kod se gre.

Vi ste bili zelo bistri in zato vam je oče vse zaupal.

Ja, tudi še pred letom 1926, ko smo se preselili v novo hišo, ko sem imela kakšna štiri leta ali pet, me je oče poslal v bližnjo vas, da bi zamenjala 500 lir v drobiž. Moral je namreč plačati delavce. 500 lir je bilo takrat zelo velika vsota. Dnevna plača, dnevnicca, je znašala deset lir.

Moj oče Jožef, ki je bil rojen 1. 1858 v Podlaki, ni hodil v šole, ker jih ni bilo. Ker je bil vedoželjen, mu je uspelo se naučiti brati, pisati in računati s pomočjo neke osebe iz sosednje vasi. Mama Marija pa je hodila v šolo. Bila je štiriindvajset let mlajša od tatu. Ko je imela le štirinajst let, ju je seznanil "mešetar", posrednik, kot je bilo takrat v navadi, še posebno med trdnimi kmeti.

Kaj pa vi, ste hodili v šolo?

Pri šestih letih, l. 1926, sem šla v šolo v Podlako, naš učitelj je bil Klemenčič iz Solkana. Učiti je seveda moral v italijanščini. Kar sredi šolskega leta pa smo dobili učiteljico s Sicilije. Kot otroku se mi je zdelo prav, da smo imeli pouk v italijanščini, ker smo bili pač pod Italijo. Pomislila sem na brate, ki so morali v italijansko vojsko, zato je bilo dobro, da so znali italijanščino. Moj oče pa je zmeraj pravil, da bi moral biti pouk v slovenščini. V šolo sem hodila osem let. Prvi trije razredi so imeli pouk zjutraj, ostali pa popoldne. Šola je bila kar v hiši, v kateri se je rodila moja mama.

Ste radi brali?

Brala sem počasi, ker nisem imela časa brati; morali smo delati. Ko sem imela kaj časa, sem šivala; tudi zdaj rada šivam. V tem sem samouk. Šele ko sem prišla v Gorico, sem obiskovala šiviljski tečaj na Placuti.

Kakšen je bil vaš dan, ko ste bili majhni?

Pri nas je bilo samo delo. Nihče ni vedel, kdaj ima kdo rojstni dan, le za imendan (god) smo morda praznovali. Bilo je večno delo z živino, na polju. Ko sem imela štiri leta, sem pasla vole, ki smo jih prodajali. Bili so veliki. Dva sta nekoč skupaj imela šestnajst kvintalov.

Da se povrneva v tisti čas, ko ste se vozili z vozom v Gorico.

Spominjam se, da sem bila sama z vozom kar dvakrat tudi v Ločniku. Peljala sem pšenico v mlin, ker je pogorel tisti, ki je bil na ulici Trieste. Pozimi, ko je vreme dopuščalo, smo bili tudi po trikrat z vozom v Gorici. Vozili smo prodajat pridelke. Po pšenici smo sejali korenje, nato še repo. Tisto bolj drobno smo pustili za domačo uporabo, drugo pa smo vse prodali. Neko leto smo prodali 120 kvintalov repe.

/16. str
Iva Koršič

S 1. strani Molimo zanje!

Na vseh krajih so prepovedovali slovensko besedo in kulturo, zavet je pred tem je ostalo le v cerkvah in zakristijah. Tu so naši marljivi in z ljudstvom povezani duhovniki poučevali otroke verouk v domačem jeziku in spodbujali narodno pripadnost ter petje slovenskih pesmi. Imeli smo voditelje, ki so podpirali ogroženo ljudstvo: Virgil Šček, nadškof Sedej, Filip Terčelj in drugi, zlasti goriški krog, ki je bil povezan z Alojzijeviščem, Mohorjevo družbo in drugimi ustanovami, ki so bile branik slovenstva in dostojanstva naših ljudi. Fašizem je puščal za seboj velike rane in krivice. Lojzeta Bratuža so zastupili, da je za posledicami umrl. Tudi drugim narodnozavednim ljudem je onemogočil delovanje. Mnogi so pristali v zaporih in kasneje v taboriščih. Poleg narodnokulturnega upora je nastal tudi oborožen upor, zlasti v krogu tigrovcev in kasneje primorskih partizanov. Bili so blizu ljudstva in uživali njihovo podporo. Potem so prišli drugi vplivi, ki so na neki način zasenčili osvobodilni odpor in postavili v središče nasilno revolucijo. Začela se je zmeda med ljudmi in žal so padle mnoge žrtve bratskega pobijanja. Nekaj, kar se zdi nezaslišano in na kar ni padlo naše ljudstvo zlasti po zaslugi duhovnikov, ki so naredili velike žrtve, da ne bi prišlo do razkola v narodu. Med temi je bil tudi Filip Terčelj, ki je bil tepen od

fašistov, nacistov, od klerikalnih skrajnežev in ne nazadnje od komunistov ter likvidatorjev. Tudi okoliščine smrti Janka Premrla niso dokončno pojasnjene in verjetno tudi ne bodo. Kljub temu ostaja simbol odpora ponižanja primorskega človeka, domoljuba, katoličana, Slovenca in nas povezuje. Danes smo združeni v tem svetem kraju, da bi prosili za očiščenje naših rajnih, zlasti Janka Premrla, ki si je prizadeval za enakost in pravičnost

svojim darom pokazal naš Gospod Jezus Kristus. Morda smo Primorci poklicani, da naredimo bolj jasen korak sprave in potem povabimo k spravi še naše brate, zlasti v Ljubljani, na Dolenskem in Notranjskem, da dostojno pokopljemo vse žrtve in začnemo dihati s polnimi pljuči kot en narod in družina ene matere. Tudi kristjani bi morali narediti več za pokop pokojnih in spravo med živimi. Zrastel sem iz okolja, v katerem se je ohranil živ spomin na Janka Premrla, o njem mi je govorila zlasti stara mama, pogovarjal sem se s starejšimi ljudmi v vasi. Spoznaval sem, kako so ga spoštovali in podpirali. Imeli so ga za svojega junaka in takšen ostaja tudi skozi čas. Ljudski živ spomin se ne moti, tako v njem na Primorskem se vedno bolj dvigata dva lika: Filip Terčelj in Janko Premrl, vsak na svoj način.

Vedno močnejša sta. To si lahko danes povemo ob stoletnici rojstva Janka Premrla in smo na to ponosni. Žrtve življenja ni mogoče ustaviti ali zakriti, močna je in gre naprej. Jankov stric Stanko, znani skladatelj slovenske himne in duhovnik, je pogosto zavel h grobnici herojev v Ljubljani in se v molitvi pogovarjal s padlim Jankom. Naj njegova žrtev in žrtve drugih padlih ter umorjenih izprosijo blagoslov šembidski župniji, ki se pripravlja na misijon, naši Vipavski in Primorski pa naj pomagajo, da bomo združili vse pozitivne sile in obvarovali, okrepili ter razvili življenje našega naroda, tako kot so to storili v svojem času Filip, Janko in drugi.

med ljudmi ter svobodo. Naš namen ni, da bi vrednotili zgodovino, ampak, da prosimo zato, da bi bili mrtvi v miru. Rez, ki se je začel med vojno in se nadaljuje do današnjih dni, se bo moral ustaviti, da ne bomo z njim obremenjevali še novih generacij. Z našim ni mogoče rešiti zla, prav tako ne s pozabo. Potrebni so ozdravljenji, kesanje, spoštovanje, žrtev, kar je s

Navodila SŠK za preprečevanje širjenja koronavirusa COVID-19

Slovenska škofovska konferenca je za duhovnike in vernike pripravila navodila za preprečevanje širjenja korona virusa COVID-19. V navodilu so zapisana nekatera določila, ki veljajo za verske obrede, sestanke in druga združevanja vernikov. Posebej je izpostavljeno to, naj se bogoslužja udeležujejo zdravi ljudje.

1. Za vse katoličane veljajo splošna navodila za preprečevanje virusnih okužb, ki so objavljena na spletni strani Inštituta za varovanje zdravja (<https://www.nijz.si/>).

2. Izogibamo se tesnim stiskom z ljudmi, ki kažejo znake nalezljive bolezni.
3. Z rokami se ne dotikamo oči, nosu in ust.
4. V primeru, da zbolimo oziroma imamo že prve znake obolevnosti, ostanemo doma.
5. Upoštevanje pravila higijene kašlja.

6. Redno si umivamo roke z milom in vodo.
7. V primeru, da voda in milo nista dostopna, za razkuževanje rok uporabimo namensko razkužilo za roke. Vsebnost alkohola v razkužilu za roke naj bo najmanj 60 %. Razkužilo za roke je namenjeno samo zunanji uporabi. Sredstva za čiščenje/razkuževanje površin niso namenjena čiščenju/razkuževanju kože.

8. V cerkvah in pri bogoslužju se upoštevajo naslednja navodila:

a) Duhovniki naj izpraznijo kropilnike z

blagoslovljeno vodo ob vstopu v cerkev. Verniki naj se pri vstopu v cerkev spoštljivo pokrižajo in pokleknejo, kar nadomesti pokrižanje z blagoslovljeno vodo.

b) Pri pozdravu miru duhovnik in verniki opustijo stisk roke.

c) Vernike prosimo, da obhajilo spoštljivo prejemajo samo na roko.

9. Bolniški duhovniki in duhovniki, ki oskrbujejo domove za ostarele in druge podobne ustanove, morajo upoštevati navodila omenjenih ustanov za preprečevanje okužb.

10. Romanja, slovesnosti in vse druge oblike združevanj (strokovna in pastoralna srečanja) do nadaljnjega lahko potekajo nemoteno ob upoštevanju splošnih navodil Inštituta za varovanje zdravja oziroma Ministrstva za zdravje. V primeru intenzivnejšega pojava okužb bo SŠK podala dodatne ukrepe in navodila. Duhovnike in druge

pastoralne delavce lepo prosimo, da navodila natisnejo in objavijo v župnijskih listih, na oglasnih deskah oziroma na spletnih straneh ter z upoštevanjem naštetih ukrepov pomagajo pri preprečevanju širjenja virusnih okužb. Preventivni ukrepi se začnejo izvajati takoj in veljajo do preklica.

Dr. Tadej Strehovec
Generalni tajnik SŠK

Misel na 3. postno nedeljo Žeja po pravi vodi

Ključna beseda 3. postne nedelje je zagotovo "žeja". Najprej se z njo srečamo v berilu, ko spremljamo pritoževanje ljudstva, ki je žejno, zagotovo pa še močnejše v evangeljskem odlomku te nedelje, ki je tisti o Samarijanki. Če se ustavimo pri berilu, potem vidimo kratek spomin Božjega ljudstva, ki je še tri mesece pred tem bilo priča velikim čudežem v Egiptu, na kar pa je v tako kratkem času pozabilo in nima smisla ali občutka za Božjo previdnost. Spomnimo se, ko govorimo o Božji previdnosti, o Abrahamovem darovanju sina Izaka, ko je tista

gora, poimenovana Gospod poskrbi, ker se to resnično v življenju dogaja, a je potrebno imeti gledanje, ki gre preko samo zemeljskega ali fizičnega, zato pa temu rečemo, da je metafizično gledanje ali pogled. Vračamo se k prvi postni nedelji in vprašanju naših čutov in čustev – ali so res tako absolutna? Je res treba svoje fizične in čustvene potrebe zadovoljiti takoj? Puščava nas uči ravno nasprotno, in sicer, da se je treba zaustaviti in premisliti, se čim bolj skušati spomniti na velike in dobre reči, ki so se nam vendarle zgodile v življenju, pa se nam lahko ne bi. Tako pa, takoj ko čutim neko pomanjkanje, navadno zlasti v fizičnem smislu, moram to zadovoljiti, ne opazimo pa, da v bistvu nismo ničesar rešili, ker: "Vsak, kdor pije od te vode, bo spet žejen" (Jn 4,13). Ne samo, da smo žejni, če pijemo od vode tega sveta, pa pustimo, da določeno mero vsega tega potrebujemo, ampak se dogaja to, da je naša žeja vse večja. Ker je naša želja vse večja oz. poželjivost. Želja in potreba pa navadno nista enako veliki, temveč prva v današnjem svetu pogosto zelo prekaša drugo, tako da ljudje skušamo ugoditi svojim željam, ki pa se vse bolj večajo in večajo, ne skušamo pa ugotoviti, kakšne in katere so

naše potrebe. Tako se vse začne že pri tem, da želimo biti popolnoma samostojni in svobodni, tudi ali najprej od Boga, to je naša želja. Potreba je pa ravno nasprotna, saj človek Boga potrebuje. Iz tega sledi želja ali poželjivost po svojem bližnjem in po tem,

pa jih vabi, naj vendarle izberejo prav, naj izberejo življenje. Kultura smrti, kakor je današnja kultura, ki že kar nekaj časa traja, označil sveti papež Janez Pavel II., človeka seveda vabi k slabi odločitvi, k takšni, po kateri bo vse bolj žejen, prinašala pa mu bo

prekletstvo in smrt, zlasti je težava, ker, če se ne spreobrnemo, vse to prinese večno smrt, četudi se nam zdi, navkljub vsem slabim željam in odločitvam, to življenje še vedno ugodno in lagodno. Odrekanje, krotenje ali mrtvičenje, kakor je starinski izraz,

so zato zelo koristno orodje, da bi ne stregli svojim željam in poželjivosti, temveč lepo odgovarjali na svoje potrebe, ki so potreba po Bogu, po bližnjem in potreba ne le po bivanju, temveč po življenju, v polnosti. Življenje s smislom in pravim ciljem, ki pa ni le preživetje, ampak večno življenje. To nam bo omogočalo tudi zadovoljno romanje po tem svetu, zavedajoč se, da na njem nikdar nismo sami, tako in drugače.

Andrej Vončina

RADIO SPAZIO vrata proti vzhodu

(od 13. marca 2020 do 19. marca 2020)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00.

Sporod:
Petek, 13. marca (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.
Sobota, 14. marca (vodi Ezio

Gosgnach): Okno v Benečiji: oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in zilijskem narečju.
Nedelja, 15. marca, ponovitev oddaje Okno v Benečiji.
Ponedeljek, 16. marca (v studiu Ilaria Bergnach, Miha Kovic in Jakob Leopoli): Mihec in Jakec show.
Torek, 17. marca (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.
Sreda, 18. marca (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: Dorče Sarđoč, pričevanje tigrovca. - Izbora melodij.
Četrtek, 19. marca (v studiu Andrej Bavcon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

Koronavirus / Nove odločbe goriškega nadškofa

Epidemiološka urgencia zaradi COVID-2019, sporočilo št. 4

V luči novega dekreta predsednika vlade z dne 8. marca 2020 in današnjega navodila IŠK, v sozvočju z ostalimi škofi dežele Furlanije Julijske krajine razglašam naslednja navodila v boju zoper epidemiološko nevarnost COVID-2019, ki nadomeščajo vsako prejšnjo odločbo.

1. PREKINJENO JE obhajanje delavniških in prazničnih sv. maš (tudi pogrebnih), vseh ostalih zakramentov in molitvenih srečanj, ki so tipična za postni čas. Cerkev naj bodo odprte za osebno molitev, vendar je potrebno upoštevati navodila vladnega dekreta glede varnosti, posebno glede razdalje med osebno in osebno (vsaj EN meter). Namesto pogrebne slovesnosti, v sozvočju s krajevnimi oblastmi, naj poteka kratka molitev na pokopališču ob prisotnosti samo najozžjih sorodnikov. Pogrebna maša naj bo prestavljena na nedoločen datum.

2. Katehetska in formativna srečanja ter delovanje v župnijskih domovih in korist otrokom in mladini ostajajo prekinjena vse do začetka šolskega pouka.

3. Prekiniti je treba vsa srečanja, kakršne koli narave.

4. Prekiniti je treba potovanja in romanja v organizaciji tako župnij kot združenj.

5. Upoštevati je treba in naročiti drugim, da morajo upoštevati vse higienske norme, kakor jih navaja vladni odlok, posebej glede varnostne razdalje med osebami (en meter). Naj bo poskrbljeno za redno snago liturgičnih prostorov, opreme in predmetov. 6. Duhovniki in skupnosti naj poskrbijo za redno osebno in družinsko molitev, kakor tudi za katehezo v družinah, tako da nudijo razne pripomočke (posebno koledar "Il Tempo e la Parola" ter priručnik misijonskega urada).

7. Ne sme se ustaviti pozornost do potrebnih preko Karitas, seveda s potrebno previdnostjo.

Te norme stopijo v veljavo danes in ostajajo v veljavi do 3. aprila 2020, z izjemo tistih o katehezi in formativnih srečanjih (št. 2).

Še in še molimo k Bogu, na Marijino priprošnjo, za bolnike, za vse, ki skrbijo zanje, in za vso našo škofijsko skupnost.

Gorica, 8. marca 2020

+ Carlo Roberto Maria Redaelli, goriški nadškof

Narodno gospodarstvo je temelj narodnega obstoja, njegove kulture in državnosti

Gosarjev pogled na slovensko gospodarstvo

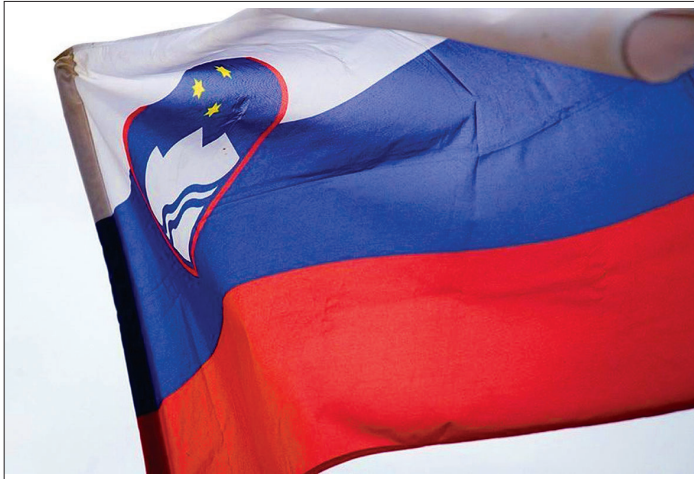
Ker tržno gospodarstvo obvladujeta načelo pridobitništva in kapitalizacija produkcijskih sredstev, je bistveno vprašanje, kako omejiti pohlep kapitala, v praksi to pomeni kako deliti dobiček. Tu nastopi načelo solidarnosti, za katero je odgovorna država s svojo socialno politiko in zakonsko regulativo. Da bi sistem socialno pravične družbe deloval, je nujno uvesti podružbljeno gospodarstvo. Podružbljeno je tisto gospodarstvo, ki temelji na zasebni lastnini in kapitalu, ohranja tržne zakonitosti in zasleduje dobiček, a je hkrati z zakoni urejeno tako, da uveljavlja načela socialne pravičnosti. Tako gospodarstvo je mogoče organizirati le na osnovi vnaprejšnje celovite reforme obstoječega družbenega in gospodarskega sistema. To vključuje podružbljenost naravnih virov, ki so občega narodnega pomena, vključuje agrarno reformo, razpršitev lastnine produkcijskih sredstev in kapitala, in sicer s podružbljenjem in komunalizacijo velepodjetij in po-

membnejših proizvodnih sredstev (energetika, prometna infrastruktura ipd.), s podružbljenjem dohodkov od kapitala, s pospeševanjem oblik zadržne lastnine in proizvodnje, tudi s pozadruženjem, solastništvom in sindikalizacijo podjetij. Opozoriti velja ob tem, da Gosar izrecno naglašja, da je mogoče socialno državo zagotoviti le v okviru narodnega gospodarstva, ki ga je mogoče podružbljiti zaradi samoupravne odločitve državljanov in njihove zavesti solidarnosti.

Drugi steber družbene stabilnosti je po Gosarju torej socialni red, ki zasleduje načela socialne pravičnosti. Zaveda se, da je reševanje socialnih vprašanj bistveno odvisno od gospodarstva, saj trdi, da je "socialno vprašanje v prvi vrsti gospodarsko vprašanje". Toda uresničevanje socialne pravičnosti je zadeva etične zavesti politikov, gospodarstvenikov in družbe kot celote. A ne more biti stvar dobre volje posameznikov, pač pa uzakonjen družbeni red. Do njega je mo-

goče priti s celovito preobrazbo družbe. Nov družbeni red pa ne more biti uveljavljen na silo, z revolucijo, pač pa z reformami, ki morajo temeljiti na moralni in družbeni ozaveščenosti

družbe, javnega mnenja (medijev) in ravnanja vodilnih ljudi. - Besede mičejo, zgledi vlečejo! Gosar je kot kritik razredne teorije in revolucije, torej dosleden reformist in demokrat, odklonil

državljanov. Zato pa je potrebno ob reformnih ukrepih zagotoviti tudi prosvetljevanje družbe z izobraževanjem in etično vzgojo. To pa je naloga ne le družinske vzgoje, ampak tudi šole, civilne

v začetku okupacije priključitev OF, čeprav je zagovarjal odpor proti okupatorju. Poudariti velja vsaj tiste Gosarjeve utemeljitve v njegovem predavanju, ki so danes enako ak-

tualne, kot so bile pred 2. svetovno vojno:

1. Gosar je opozoril na pravilno razumevanje narodnega gospodarstva: "Narodno gospodarstvo ne sme biti organ, s katerim bi si pridobivali sredstva za čim ugodnejše osebno življenje, marveč mora ustvarjati materialno podlago za našo narodno rast in napredek. ... Postati mora narodno gospodarstvo v polnem pomenu besede... (To je) služiti mora kulturnim in socialnim potrebam in zahtevam naroda kot celote".

2. Politika mora biti v službi naroda, in ne sme iskati lastnih koristi. Njena osnovna naloga je, da prebivalstvu zagotavlja blaginjo, krepi temelje narodovega obstanka in s tem ohranja njegovo suverenost.

3. Biti pa mora tudi profesionalna, da je učinkovita: "Vsa politika mora biti v prvi vrsti strokovna zadeva". Odpraviti je treba "politično obrtnikovanje". Politiki morajo biti strokovno izobraženi in moralno trdne osebnosti s čutom solidarnosti. Zato

je treba zamenjati model politične predstavniške demokracije z dejansko vladavino ljudstva, ki jo omogoča samouprava. Poudaril je: Dejanska demokracija je izvedljiva "samo ob sodelovanju najširših ljudskih plasti".

4. Zavrnil je tudi model liberalnega kapitalizma kot neustrezen za narodni obstoj: "Slovenci smo imeli od liberalnega gospodarstva predvojne dobe le eno samo omembo vredno korist, namreč, da so se naši ljudje lahko svobodno selili in si svobodno iskali po svetu dela in zaslužka".

V sedanjih razmerah se zdi, da ponuja Gosarjeva teorija samoupravne družbene in gospodarske ureditve možnost, da se vrne ljudstvu demokratično odločanje po načelu subsidiarnosti in solidarnosti in se mu s tem zagotovi moč političnega odločanja, da se zagotovi pravosodnemu sistemu avtonomija, da se vzpostavi socialno vzdržan red po načelih socialne pravičnosti in da si država vrne politično suverenost.

Peter Kovačič Peršin

Skozi drugačno prizmo (23)

So otroci res rak našega planeta?

Zasledili smo zanimivo razmišljanje dr. Giorgie Brambilla, docentke moralne teologije na Papeški univerzi Regina Apostolorum (toliko o tem, kako Cerkev zatira ženske). Profesorica je sicer poročena in mati treh otrok. V roke ji je prišel letak občine Cremona (mesto izdelovalcev violin!), na katerem je pisalo, da je treba biti do okolja zelo odgovorni pri nakupovanju, med dejanji, ki pa jih posameznik lahko v tej smeri stori, da bi ublažili klimatske spremembe, pa naj bi bil tudi ta, da se dela manj otrok, kar je bilo napisano v mastnem tisku in z velikimi črkami. Profesorica pravi, da

ti za to bravurozno dejanje podelijo nekakšno medaljo za pogum, ki nosi naziv Reševanje planeta. Pravi, da se v doseganju cilja združujejo trije pogledi na svet in človeka - maltuzijanski (po Thomasu Malthusu), feministični in evgenetski. Vsi trije se namreč borijo proti roditvi in vzgoji otrok, ker se borijo pravemu starševstvu. Anglikanski pastor Thomas Robert Mal-

Giorgia Brambilla

thus je v svojem delu *Esej o načelu prebivalstva* (*An Essay on the Principle of Population*) povezal prebivalstvo z razpoložljivimi sredstvi, seveda materialnimi, iz tega pa izpeljal zakon, ki naj bi bil po njegovem prepričanju "naravni", po katerem ne gresta skupaj demografska rast in "sredstva za preživljanje". Veliko Britanijo je v 18. stoletju pretresala velika revščina, Malthus pa ni bil prepričan, da so politični prijemi državne pomoči neučinkoviti, temveč celo nepotrebni, ker naj bi podpirali tisti družbeni sloj,

svet in človeka. V omenjenem delu je Malthus trdil, da sta lakota in šibkost dva elementa, ki nekako uravnavata rast. Lakota, epidemije in vojne so tako bile tiste, ki so nadzorovale prebivalstvo. Tudi Charles Darwin se je, eksplicitno in ne med vrsticami, skliceval na angleškega pastora pri ideji tekmovanja za omejena sredstva s strani preveč številčnega prebivalstva, to načelo pa je osnova za njegovo naravno selekcijo. Seveda pa v to smer ni šel samo Darwin, ki mu seveda ne odrekamo, da je bil tudi velik znanstvenik in in-

tektualno pošten, v to smer je šel tudi njegov bratranec Francis Galton, oče evgenetike, ki je spodbujal razmnoževanje samo najboljših. Splošno prepričanje je namreč bilo, da ne sme biti enake svobode razmnoževanja za vse družbene razrede, ampak je treba določen sloj močno omejevati pri tem, kak drug sloj pa močno spodbujati, ne glede na sredstva, ki se jih uporabijo za doseg tovrstnega cilja. Ni torej čudno, da so delavski razred poimenovali z latinsko tujko "prole-tariat", vzlet iz rimske dobe (uveljavil se je v času republike), kjer je bil najrevnejši sloj sicer tisti, ki je imel najmanjše pre-

moženje, njegov prispevek pa je bil zlasti v zarodu. Na drugi strani je obstajal, še bolj kot aristokratski, meščanski sloj, ki je predstavljal tisto elito, ki lahko vodi družbo. Težavi kvantitete prebivalstva se začne ob bok postavljati vprašanje kvalitete prebivalstva. Vpliv misli Thomasa Malthusa je bil tako velik, da prevladujoča ideologija tudi danes navaja kot vzrok lakote, pomanjkanja sredstev,

revščine in uničevanja narave predvsem rast prebivalstva. Da bi torej težavo rešili, naj bi uporabili "kontrolno rojstvo", ki jo imenujemo, če jo pojmuje kot edino rešitev, "maltuzijanstvo". Profesorica Brambilla to imenuje ideologija zato, ker ni nobenega znanstvenega dokaza, da je rast prebivalstva povezana z onesnaževanjem, četudi se od časa do časa pojavijo "znanstveniki" in "strokovnjaki", ki neprestano poudarjajo, da je potrebno delati čim manj otrok.

Andrej Vončina

POGOVOR G. Karel Bolčina in g. Marijan Markežič

Koronavirus in goriška Cerkev

G. KAREL BOLČINA

Kako komentirate kot škofov vikar za slovenske vernike v goriški nadškofiji in kot vodja pastoralne enote Soča/Vipava vladne ukrepe in škofove odredbe proti širitvi koronavirusa?

Vikarji smo se na "telefonskih sejah" pogovarjali, kako naj se kljub izrednim razmeram čim bolj približamo vernikom, kako bi ohranili vsaj minimalno obliko družjenja, ki je tipično za vernike, sveto mašo, obhajanje zakramentov ipd. Princip je bil in ostaja ta, da se bomo držali vsega tega, kar nam dajeta kot navodilo državna in cerkvena oblast. Pepelnični teden, ko se je stvar začela in je deželni glavar Fedriga prosil, naj odpovemo srečanja, kjer bi se združevali ljudje, smo ukinili vsa bogoslužja v javni obliki. Naslednji teden, od 2. do 8. marca, smo skoraj normalno delovali: v župnijskih domovih smo opustili samo delovanje z otroki in mladimi ter srečanja, ki bi imela veliko prisotnost množic, spet smo začeli javno obhajati maše. Ker se je okužba še naprej širila in razvijala, je nadškof 8. marca zvečer podpisal še eno navodilo, ki je posledica

vsega tega, kar se je zgodilo v noči s 7. na 8. marec, ko je predsednik vlade Conte podpisal nov dekret, s katerim je razširil t. i. rdeče cone in predvidel še druge ukrepe, ki sicer niso omenjali ukinitve bogoslužij ipd. V nedeljo je bilo pri nas vidno manj udeležencev svete maše, prisotni so bili zelo pozorni do navodil in so spoštovali varnostne razdalje. V nedeljo popoldne je iz Italijanske škofovske konference prišlo sporočilo, naj v vseh župnijah v Italiji vzpostavimo ista navodila, ki so tipična za t. i. rdeče cone: naj tudi mi ukinemo vsaj javna bogoslužja, ki vpletajo veliko prisotnost vernikov. Ob 19. uri zvečer je nadškof ponudil vsem vikarjem osnutek novega navodila;

odgovorili smo v 15 minutah in ob 20. uri je bilo navodilo pripravljeno, podpisano in objavljeno. To predvideva, da do 3. aprila je ukinjeno vsako delovanje v naših cerkvenih prostorih, naj bodo to cerkve, kapele, župnijski domovi itd. V istem dekretu škof prosi, naj cerkve ostanejo odprte, da posamezni verniki lahko stopajo vanje, molijo in doživljajo svojo vero na osebni način; škof tudi vabi, naj kljub odsotnosti od skupnosti zlasti v družinah nadaljujemo obliko bogoslužja. Duhovnike je povabil, naj pripravimo posebne priloge, spodbude, obrede, ki jih verniki lahko uporabljajo doma. Taka besedila pripravljam te dni in jih bom delil preko facebooka ali elektronske pošte. Ne smemo pozabiti, da je 3. april petek pred oljčno nedeljo: ves postni čas torej bomo doživljali brez skupne priprave, razen če se ne bo še kaj spremenilo in stanje izboljšalo. Naslednji problem, ki si ga postavljam zelo osebno, je ta: če se bo stvar zavlekla in se bodo okužbe še povečale, bomo prišli v veliki teden v popolnem okuženem času. Kako bomo praznovali letos velikončne praznike?

/ dalje na str. 7

POGOVOR Msgr. Franc Vončina

Koronavirus in tržaška Cerkev

Kako ste sprejeli škofove odločitve in izredne ukrepe italijanske vlade proti širitvi koronavirusa?

Človeku je najprej žal, ker ne more maševati med ljudmi. Med tednom je pri maši zelo malo ljudi, tako da lahko brez težav spoštujemo primerne varnostne razdalje, a so jih vseeno ukinili. Če pa grem pit kavo ali v trgovino, je ponekod gneča. Nekaj torej s temi ukrepi ni v redu. Zelo hudo je ob nedeljah, maševati pred prazno cerkvo ni prijetno, verniki namreč lahko poslušajo mašo le po radiu.

Kaj bi povedal vernikom? Držati moramo trdno, če ni maš,

to še ne pomeni, da ni molitve, ki jo v teh časih še bolj potrebujemo. Lahko pomislimo, da je to poseben post ali puščava, ki nam daje

možnost, da doživimo tisto samoto, kjer se človek lahko v veliki mirno pogovarja z Bogom in premišljuje njegovo besedo v Sv. pismu. Izredno stanje nas je gotovo pretreslo in se zavemo pravzaprav, kaj je človek, kako je krhek in kako ga lahko nek pojav osebno in družbeno prizadene. Zavedamo se, da smo ranljivi in da smo v božjih rokah. Večkrat smo preveč ošabni in se delamo gospodarje sveta ter pozabimo na naravo in Boga. Biti moramo bolj ponižni in pozorno prisluhniti božji besedi, ki jo moramo bolj upoštevati.

MČ

POGOVORI Elisabetta Kovic, Sonja Klanjšček, Mara Petaros, Peter Černic

Šolanje na razdaljo v času koronavirusa

To, kar se nam dogaja v zadnjih tednih, je brez dvoma zelo nenavadno. Izrednih ukrepov proti širitvi koronavirusa se bomo tudi na Goriškem še dolgo spominjali, saj so močno okrnili pouk na vseh stopnjah naših šol in najrazličnejše družbene dejavnosti, od kulturnih do športnih in verskih. Ker gre za zdravje ljudi, je potrebno biti previdni

in preudarni. In pa povezani, solidarni. To menijo vodje oz. predstavniki naših šol in drugih ustanov, ki smo jih povabili pred mikrofonom.

Štirim ravnateljem slovenskih šol na Goriškem smo postavili ta vprašanja:

1. Kako so vodstvo šole, učno in neučno osebje sprejeli ukrepe italijanske vlade za omeji-

tev okužbe s koronavirusom?
2. Kako so starši sprejeli odločitve, da bo pouk še naprej prekinjen? Ostajate v rednem stiku s predstavniki staršev?
3. Pošiljajo profesorji in učitelji domače naloge po elektronski pošti?
4. Kako bodo naši učenci in dijaki nadoknadili vse izgubljene dneve pouka?

Sonja Klanjšček, ravnateljica večstopenjske šole Doberdob

1. Glede novic in predpisov, ki nam dnevno prihajajo po okrožnicah in medijih, je tudi naše osebje zaskrbljeno, po drugi strani pa smo pripravljene, da po svojih zmognostih odgovorimo na potrebe družin in okolja. Veliko ljudi je zaskrbljenih. Nekateri so v začetku mislili, da stanje mogoče ni tako hudo, zdaj pa, ko število obolelih narašča in se je virus pojavil tudi v naših krajih, seveda prevladuje zaskrbljenost. Vse administrativno, vodstveno in neučno osebje na naših šolah je v službi, razen tistega, ki je prošlo za dopust. Vse učno osebje ima dostop do šolskih stavb v manjših skupinah. Nismo organizirali množičnih učnih zborov (zaposlenih nas je skoraj sedemdeset), ker se nam ni zdelo primerno. Menimo se po telefonu in elektronski pošti, vzgojitelji in učitelji pa se po potrebi srečujejo po manjših skupinah, kjer načrtujejo in pripravljajo domače delo za otroke ter material posredujejo družinam. Nekateri se srečujejo tudi doma, po uvidnosti - pustili smo, da se prosto organizirajo, obveščati pa morajo tajništvo in ravnateljstvo. Pomembno je, da je delo speljano in naloge pripravljene.

2. Direktne informacije sicer nimam, z nekaterimi sem se pa pogovarjala. Predstavljam si, da je to za družine velik zalogaj in velika komplikacija. Skrb za to, ka-

ko bo stekla družinska organizacija, časovnica, kdo bo lahko priskočil na pomoč, je zelo velika. Kjer so nonoti ali druge oblike pomoči med družinami, je to veliko bogastvo. Skrbi nas, koliko šolskih dni bodo otroci izgubili, in postavljamo si vprašanje, ali je to bilo nujno potrebno. Mnenja se o tem krešejo, zadeva pušča še veliko odprtih vprašanj. Glede na to, da ne vemo, kako se bo kriza razvijala, in ker število obolelih oz. komplikacij z obolenostjo narašča, se postavlja vprašanje, kako bodo zdravstveni in vsi ostali državni sistemi uspeli upravljati krizno stanje. Osebnost sem mnenja, da prekinitev pouka ni napačna odločitev. Zavedam se, da je to za družine velik problem, še posebno, kjer so starši zaposleni in nimajo pomoči, ampak če ta balon počni in število obolelih začne eksponentno naraščati, bo situacija hujša. Nisem kritična

do odločitve.

3. To počenajajo že od začetka, preden je bilo jasno, da bo nujno potrebna prekinitev pouka in da se bo ta še podaljšala. Sami učitelji in profesorji so se med sabo organizirali in že od vsega začetka začeli pošiljati otrokom domov naloge. Na ravni prvostopenjske srednje šole je to že ustaljena praksa, ker imamo funkcijo na elektronskem dnevniku, spletnem didaktičnem oknu, preko katerega že med rednim poukom, ko je otrok bolan, učenec odstoten ali če je potrebno, da kaj dopolnjuje, mu profesor neposredno pošlje naloge. To obliko spletne komunikacije uporabljamo tudi zdaj. Na osnovnih šolah nekateri učitelji delo pošiljajo po elektronski pošti posameznim staršem ali ga posredujejo predstavnikom staršev.

4. Kar se tiče formalne plati, zakon v primeru "višje sile" ne predvideva, da bi izgubljene šolske dneve morali nadoknaditi - ni obveznosti nadomeščanja izgubljenih dni, vsekakor se tokrat dogaja nekaj izrednega, didaktične dejavnosti so že prekinjene dolgo časa. Zaradi tega obstaja konkretna možnost, da če se bo kriza s koronavirusom nadaljevala, bodo na državni ravni razmišljali, kako izgubljene dneve nadoknaditi. Kot šolniki skušamo posledice nekoliko omiliti s "poukom na daljavo", z dodatnimi domačimi nalogami. Svoje učne načrte in cilje bomo morali korenito pregledati in prilagoditi - delati za to, kar je prioriteta, osnova.

Mara Petaros, ravnateljica DIZ Cankar Zois Vega

1. Vsi skupaj smo se podredili višji sili in sledimo navodilom, ki jih prejemamo. Če so bili nekateri za prve tri dni (od četrtega do sobote) zadovoljni in so se lahko odpočili od pustnih norčij, prevladuje zdaj zaskrbljenost, kako bo s šolskim letom, profesorje petih razredov pa skrbi, kako bo z maturo.

2. Vse starše, dijake in učno osebje redno obveščam preko oglasne deske na elektronskem dnevniku. Staršem sem že v prvem sporočilu javila svoj službeni naslov elektronske pošte s pripisom, da sem na razpolago za katerokoli informacijo. Moram pa povedati, da se do danes (petek, 6. marca) na moj naslov elektronske pošte oglasili samo dve mamici in šest di-

jakov (od skupno 164 dijakov). Do danes je bilo najpogostejše vprašanje, kako bo s šolskim letom.

3. Profesorji so v teh dneh sprožili različne oblike šolanja na daljavo. Nekateri se poslužujejo programa virtual class room, en profesor razlaga novo snov po skype-u,

nekdo drug uporablja google chat, tretji se poslužuje programa google drive. Spet drugi uporabljajo spletno učilnico, ki jo nudi naš elektronski dnevnik. Večina profesorjev pa je dijakom poslala novo snov in domače naloge kar po mailu. Dijaki pa morajo nato profesorjem vračati izpolnjene naloge na enak način. Profesorji me redno obveščajo, kako poteka delo na daljavo in kakšni so odzivi. Žal moram priznati, da s strani dijakov in družin ni tako velikega navdušenja, da bi pri teh dejavnostih sodelovali.

4. Nihče ne ve, koliko časa bo ta prekinitev še trajala. Za zdaj ne moremo niti zagotovo trditi, kdaj bo pouk redno stekel. Vse je odvisno od tega, kako se bo epidemija razvijala še naprej. Za zdaj čakamo, kaj bo odločilo ministrstvo. Z uvedbo didaktike na daljavo pa upamo, da bodo dijaki pri krajšani za čim manj snovi.

Elisabetta Kovic, ravnateljica večstopenjske šole v Gorici

1. Na šoli razumemo situacijo, strinjamo se, da moramo biti vsi pozorni na osebno zdravje in upoštevati varnostne ukrepe, vendar dejstvo, da odločitve in navodila z ministrstva kapljajo dan za dnevno, nam otežuje primerno organizacijo dela. Na začetku krize smo domače delo za naše učence pripravili za en teden, zdaj pa, ko se prekinitev pouka daljša, si moramo delo zamisliti v drugačni obliki. Med drugim vemo, da bo pouk uradno prekinjen do 15. marca, vsi izleti in izhodi pa bodo črtani do 3. aprila, torej se sprašujemo, ali obstaja konkretna možnost, da bo pouk prekinjen za cel marec. V takih okoliščinah je zelo težko organizirati katerokoli didaktično dejavnost, ker bodo učenci izgubili veliko časa in vsi nimajo doma dostopa do internetne povezave za učenje na daljavo. Brez vseh potrebnih informacij zelo težko delamo.

2. Nenehno, že od vsega začetka epidemiološke situacije smo v stiku s starši preko spletne oglasne deske našega e-dnevnik. Razvidno je, da večina staršev sporočila prebira, ne pa vsi. Velikih pritožb ali vprašanj za pojasnila do tajništva in do mene osebno ni prišlo. Občutek imam, da so starši zaskrbljeni predvsem zaradi varstva otrok in so zadovoljni, da jim pošiljamo domače naloge. Da bo domače delo naših učencev opravljeno, pa prosimo starše za sodelovanje.

3. Na šoli smo imeli sestanke po manjših skupinah, seveda nismo sklicali zbora učnega osebja, ker bi nas bilo preveč - v našem zboru je 99 oseb. Imeli smo delovne skupine z vodji šolskih funkcij, ki so potem posredovale predloge in navodila ostalemu osebju. Med učnim osebjem smo uvedli šolsko spletno klepetalnico, tako da smo vsi na tekočem glede smernic in odločitev. Trenutno vzdržujem neposredne dnevne stike s svojimi sodelavkami, okrožnice pa pošiljam po spletu. Tudi učno osebje pošilja domače naloge za učence po spletu, v četrtek, 5. marca, pa smo prvič naložili poskusno video lekcijo na spletno platformo. Šlo bo za krajše, desetminutne

profesorji jih bodo popravili in se bodo v videoklepetalnicah, navadnih klepetalnicah ter v forumih srečevali z dijaki in z njimi razpravljali o težavah. Šolanje na daljavo gotovo ne more nadomestiti tradicionalnega pouka in stika med profesorjem in dijakom, kljub temu pa je lahko v trenutnih razmerah učinkovit pripomoček za vzdrževanje vzgojnih stikov. Gotovo bomo najprej privilegirali dijake petih razredov, ker se pripravljajo na državni izpit - videoučilnice so zanje startale takoj, postopoma pa bodo tudi za vse dijake ostalih razredov. V ospredju bo utrjevanje vsebin; kjer bo možno, pa bo marsikateri profesor skušal nadaljevati program. Kjer ne bo možen osebni video stik med profesorjem in dijakom zaradi neprimerne internetne povezave, se bo snov le utrjevala.

4. V tem trenutku ni predvideno, da bi izgubljene dneve pouka morali nadoknaditi, na ministrstvu za šolstvo ne nameravamo podaljšati šolskega leta, za veljavnost katerega ni nujno, da šole v celoti izpeljejo po zakonu predvidenih dvesto dni pouka. V primeru, da se bo prekinitev pouka še podaljšala, pa se bodo stvari verjetno spremenile. Vsekakor smo se na šoli primerno usposobili za didaktiko na razdaljo. Jasno je, da gre za obliko pouka, ki ni primerljiva s tradicionalno, in profesorji se na ta način dela prilagajajo postopovno. Posebno moram pohvaliti naš učni kader, ki je pokazal izredno poklicno etiko, vsi konstruktivno sodelujejo. Zares sem ponosen na svoje profesorje.

Peter Černic, ravnatelj DIZ Simon Gregorčič

1. Mislim, da se je vse šolsko osebje odzvalo z veliko odgovornostjo. Prva skrb je bila predvsem, kako ustvariti pogoje, da bi se ne prekinil učni proces. Zaradi tega je veliko število profesorjev začelo samoizobraževanje, tako da bo lahko upravljalo platforme, ki omogočajo šolanje na razdaljo. S 6. marcem smo usposobili kar nekaj virtualnih učilnic in imamo že vzpostavljene videolekcije, postopoma bo steklo strukturirano didaktično delo na razdaljo. Pri upravljanju spletnih storitev se kaže velika odgovornost vseh šolskih komponent - profesorji so se aktivirali od doma, zdaj potekajo srečanja z dijaki na platformah, diskusije v spletnih klepetalnicah itd., na vse načine skušajo omejiti učinke prekinitev učne ponudbe. Prekinjene so vse didaktične dejavnosti, profesorji so doma, neučno osebje pa je redno v službi. Med drugim smo to obdobje izkoristili tudi za popolno preplekskanje šole. Za korenito očiščenje šolskega posloplja, nabavo dezinfekcijskih sredstev in koordiniranje varnega prihoda dijakov v spoštovanju vseh predpisov skrbi neučno osebje naše šole, ki zasluži posebno pohvalo.

2. S starši ostajamo v stiku preko sporočil, ki jih objavljamo na elektronski oglasni deski - starši berejo in sprejemajo vse potrebne informacije. S predsednico zavodnega sveta sva bila v teh dneh v stiku, nisva pa sklicevala zbornih or-

ganov, ker ni jasno, če se v tem trenutku lahko skličejo seje. Starši so se držali navodil; ko imajo dvome, pokličejo na tajništvo, ki jim nudi vse informacije, in večjih težav ni. Eden izmed problemov, s katerim smo se soočili, je bil ta, da so dijaki pustili v šoli knjige, zato smo določili za vsakega dijaka čas, v katerem lahko pride na šolo iskat svoje knjige. Komunikacija z družinami teče, nimamo negativnih povratnih informacij.

3. Dijaki so v prvi fazi dobivali nekaj gradiva po elektronski pošti, od petka, 6. marca, pa vse poteka preko spletnih Google učilnic. Razpolagamo s platformo Google G Suite, ki vključuje bogato serijo storitev za didaktiko na razdaljo in je popolnoma prevedena v slovenski jezik. Didaktika bo potekala preko virtualnih učilnic tako, da bodo profesorji naložili gradivo in sporočili dijakom rok, v katerem morajo opraviti naloge. Opravljene naloge bodo dijaki spet naložili na platformo,

videoposnetke, predstavitve, s katerimi bomo počasi uvajali delo preko didaktičnih spletnih učilnic, skušali nadaljevati program in utrjevati že osvojevano snov. To bo potrebno tudi za osnovnošolčke, saj tudi sami niso radi v brezdelju - na naši večstopenjski šoli se zdaj soočamo s tako vrsto dela, ki je na višjih šolah že utečena. Razumem, da nimajo vse družine doma računalnika ali primerne internetne povezave, vendar čutim odgovornost in dolžnost, da nudimo razmeram primerno didaktično ponudbo. O tem, kakšen bo odziv pri starših in učencih oz. ali bo učenje na daljavo učinkovito, pa nimamo še konkretnih podatkov. Učno osebje bo moralo dobro pregledati vsebino učnega načrta in didaktično delo do konca šolskega leta glede na to, kako se bo zadeva v naslednjih tednih razvijala, saj določene vsebine bo moralo obdelati v drugačni obliki. Na večstopenjski šoli so v tem smislu že na delu strokovni aktivisti, saj moramo zagotoviti dosego vsaj minimalnih ciljev.

4. Morebitno podaljšanje pouka v poletnih mesecih ni v pristojnosti ravnatelja, odločitev sprejema minister za šolstvo. Po zakonu je predvidenih 200 dni pouka, a v primeru "višje sile" ni obvezno nadoknaditi izgubljenih dni. Ne pozabimo, da tudi leta 1976, ko je bil v naši deželi potres, so dijaki in učenci leto izdelali, ne da bi morali nadoknaditi izgubljene dneve pouka.

Stran je pripravila Katja Ferletič

POGOVORI F. Žgavec, I. Komel, F. Padovan, B. Kerševan in A. Vogrič

Kultura, šport in ... koronavirus

FRANKA ŽGAVEC, predsednica Kulturnega centra Lojze Bratuž
Kako ste sprejeli izredne ukrepe italijanske vlade proti širjenju koronavirusa?

Ukrepe smo pač morali sprejeti, saj nismo imeli druge možnosti. Naša bi bila odgovornost, ko bi

je, da bo celotna zadeva šla čim prej mimo, da bomo ta trenutek na pravilen način prebrodili in da bo kultura znala nadalje opravljati svojo naravno vlogo v našem prostoru.

Ste odpovedali veliko prireditvev?

da bo ta čas šel čim prej mimo.

Se strinjate z ukrepi?

Da. Žal je bilo v tem času veliko napovedanih prireditvev. Ko bi jih vseeno speljali, bi tvegali, da bi se ljudje ne odzvali, saj vidim, da se širi prava fobija. Zato se z ukrepi strinjam. Upam, da bo z lepšim,

lo izvedljivo. Nekateri nam po whatsappu pošiljajo krajše registracije otrok, ki igrajo, da morda prejmejo krajša navodila. Zavedamo se, da je med profesorji, učenci in starši pomemben vsaj minimalen odnos, stik.

Kaj pa osebje?

prišlo do kakšne okužbe. Omenjeni ukrepi so nam seveda postavili na glavo vse načrte v marcu in začetku aprila. Odpovedati smo morali gledališki vrtiljak za otroke, ki obiskujejo slovenske šole, tri ponovitve muzikala O'Klape Lak za sanje, za vse tri bi imeli polno dvorano, odpadla bodo Zlata grla, koncert revije Primorska poje. Pod vprašajem je tudi tekmovalstvo Musica Goritensis; imamo prijave, a še vedno odlašamo z odločitvijo, saj nam ni še znano, kako se bodo stvari razvijale. Šole bodo zaprte predvidoma do 15. marca, verjetno pa bodo zaprte še podaljšali; kulturne ustanove in gledališča pa do 3. aprila. Prireditve - razen koncerta Primorska poje - bomo preložili na kasnejši datum, jih pa nameravamo izpeljati.

Kaj pa razstava? Ljudje prihajajo si jo ogledovat?

Ne, tudi galerija je v bistvu zaprta do 3. aprila. Razstava bi morala biti na ogled do 10. aprila, verjetno jo bomo podaljšali, da si jo bodo ljudje ogledali med prireditvami, ko se bodo končale izredne razmere. V aprilu, maju in juniju nas bo čakalo posebno veliko dogodkov in prireditvev.

Osebjem ostaja v službi?

S Tamaro sva v službi. Občasno opravljamo kakšno snemanje, saj so pri tem soudeleženi v bistvu posamezniki. Imamo vedno veliko "starega" dela, zaradi česar nam tudi tak trenutek še prav pride, da ga spravimo pod streho. Malo bomo uredili arhiv, malo še kaj drugega pospravili. Vsak dan smo tu in urejamo to, česar v času normalnega delovanja ne utegnemo.

Bo zaradi tega obdobja Kulturni center utrpel veliko škodo?

Ah, seveda. Škoda utрпи Katoliško tiskovno društvo, lastnik centra. Ves marec imamo zaprto dvorano, ni dogodkov in torej ni prihodkov. KTD ima pri nas dva uslužbenca, čistilko in tehniko. Če se bo stvar nadaljevala, se bomo pozanimali, ali bi našli kakšne primerne prispevke oz. blažilce za ta trenutek.

IGOR KOMEL, predsednik Kulturnega doma Gorica

Kako ste v Kulturnem domu v Gorici sprejeli izredne ukrepe italijanske vlade proti širjenju koronavirusa?

Prav gotovo upoštevamo navodila italijanske vlade, deželne in občinske uprave. To je naše vodilo. Stanje ni jasno: čemu takemu v zgodovini našega doma in organizacij še nismo bili priča. Mislim, da je naša dolžnost, da zadevi sledimo in skrbimo za dobrobit naših obiskovalcev; po drugi strani moramo pristopiti k zadevi s trezno glavo. V tem trenutku se prenašamo na to, da ne bilo najbolj preudarno. Upati

Prav gotovo, najprej bi moral startati Komigo. Nobene od napovedanih prireditvev, ki so bile načrtovane ali v abonmaju, ne bomo opustili, bomo le prenesli na kasnejši datum. Najpomembnejše pa se mi zdi, da med kulturnimi ustanovami in delavci vlada neka solidarnost, zaradi česar upamo, da bomo brez večjih težav res utegnili vse izpeljati. V tem trenutku pa smo se morali le ustaviti: skrb za zdravje naših obiskovalcev in še posebej otrok mora biti prioriteta!

Osebjem ostaja v službi?

Priročnost smo izkoristili tako, da so nekateri vzeli nekaj dni dopusta, sicer pa v tem času skušamo opravljati tista interna dela, ki jih drugače ne utegnemo. Dela v Kulturnem domu je dovolj, tudi če je zaprt, saj smo doživeli tudi obnovo itd. Ta trenutek torej izkoriščamo, kot tudi v poletnem času, da drugače ne utegnemo. Upam, da nam ne bo treba sprejemati skrajnih odločitev.

Kaj pa razstave? Ljudje prihajajo si jih ogledovat?

Imamo razstavo del Jurija Devetaka, obisk je kar normalen, prav gotovo ni množičen kot ponavadi. Za tako majhne zadeve skušamo poskrbeti na primeren način. Pričakujemo, da se bo stanje po 15. marcu vsaj delno spremenilo. To pa bo sicer odvisno od dekretov na državni ravni. In mi se jih bomo držali.

Mislite, da boste utrpeli veliko škodo?

Prav gotovo. Veliko datumov smo imeli rezerviranih. Dogodki, ki so odpadli v marcu, pa bodo potekali v naslednjih mesecih. Škoda bo, a mislim, da bomo ta trenutek skušali na pravi način premostiti. V večji meri se bomo angažirali v naslednjih mesecih, ko bo dvojnno delo. To nas čaka. Prepričan pa sem, da kultura tudi v teh trenutkih ne sme popustiti, opravljati mora svojo vlogo. Kulturni delavci moramo biti v takih trenutkih polni spodbud, saj konec koncev je najslabše, da se človek zapira vase doma. In tega si ne smemo dovoliti, še manj kot narodna skupnost, ki živi v tem našem prostoru.

FRANKA PADOVAN, predsednica Zveze slovenske katoliške prosvete

Kako ste pri ZSKP sprejeli izredne ukrepe italijanske vlade proti širjenju koronavirusa?

Mislilim, da je italijanska vlada pravilno ravnala. Če se virus še bolj razširi, bo namreč še hujše. Zato je boljše, da se prireditve začasno preventivno ukinejo. V zadnjem tednu se je virus razpasel tudi na Goriškem, zato počakajmo, da se stvari umirijo. Upamo in želimo,

toplejšim vremenom tega izrednega stanja konec.

Ste imeli v načrtu kakšno prireditev, ki ste jo morali odpovedati?

Imeli smo Humarjevo priznanje, v mesecu marcu dva koncerta revije Primorska poje, v Štandrežu in Gorici. Sproti bomo odločili, kaj in kako bomo to izvedli.

Osebjem ostaja v službi?

Vprašala sem jih, če bi želeli ostati doma; sami so mi povedali, da tam, kjer so, ne vidijo posebne nevarnosti, torej za zdaj delajo naprej.

Se članice zveze obračajo na vas za nasvete ipd.?

Če imajo kakšen poseben dvom, tudi pokličejo. Drugače pa člani društev redno spremljajo vsakodnevne novice, dekreti so jasni. Vse je pod kontrolo. V bistvu: do 3. aprila smo odpovedali vse kulturne prireditve. Tako je bilo sklenjeno in mi bomo to seveda upoštevali. Če bi kaj naredili, bi morali potem za to odgovarjati. Bolje je biti previdni. Saj morda gre za banalno gripo; ker pa ni cepiva in zdravstvene strukture na kaj takega niso bile pripravljene, je bolje biti previdni in upati, da čim prej najdejo prave rešitve. Pa še to, da nas ne doleti.

BLAŽ KERŠEVAN, predsednik SCGV Emil Komel

Kako ste na šoli Komel sprejeli izredne ukrepe italijanske vlade proti širjenju virusa?

Smo jih pač sprejeli. Morali smo jih upoštevati, ni kaj! Stanje je tako in moramo se prilagoditi.

Se z njimi strinjate?

Osebjem se strinjam. Mislim, da so za preprečitev širjenja virusa lahko primerni samo taki preventivni ukrepi.

Ste odpovedali lekcije, koncerte in prireditve?

Ja, vse smo odpovedali. Informirali smo se pri krajevnih oblasteh, na prefekturi in pri civilni zaščiti, svetovali so nam tako. Naša šola je po statutu društvo, za take ustanove ni bilo nujno predvideno, da bi delovanje prekinili; toda že zaradi tega, ker k nam prihaja veliko ljudi od vsepovsod, med njimi so starši in seveda otroci, smo delovanje prekinili, in sicer že 24. februarja. Javne prireditve, na katere prihaja občinstvo, bodo ukinjene do vključno 3. aprila. Pouk naj bi bil prekinjen do 15. marca, možno pa je, da bodo ta rok še podaljšali.

Bodo gojenci lahko kasneje nadoknadili zamujeno?

Nekaj bodo morali gotovo nadoknaditi. V tem tednu smo se organizirali, da bi lekcije začele potekati prek internetne povezave, da bi učencem nudili vsaj nekaj pouka. S starši preverjamo, ali bi to bi-

Pisarna je odprta, delo mora iti naprej. Razmere so izredne, marsikaj moramo še proučiti. Čakamo na razvoj dogodkov. Upamo, da se bomo čim prej vrnili v normalno stanje. Biti pa moramo pripravljene tudi na to, da ukrepe podaljšajo do konca meseca. Zaradi splošne negotovosti je tudi težko programirati prihodnje delovanje.

ANDREJ VOGRIČ, športni direktor AŠŽ Olympia

Kako ste pri Amaterskem športnem združenju Olympia sprejeli izredne ukrepe italijanske vlade proti širjenju koronavirusa?

Seveda nismo bili preveč zadovoljni, toda spoštujemo, kar so odredile oblasti. Ko so nam sporočili, da ne smemo igrati tekem, smo jih pač odpovedali, saj nam je federacija to prepovedala. Ko so nas nato obvestili, da lahko treniramo, smo pač začeli trenirati tako, da smo sicer spoštovali vse predpise. Z novim dekretom smo treninge spet prekinili in aktivno spremljamo razvoj dogodkov. S športno zvezo se sproti menimo, da ocenjujemo stanje in upoštevamo njeve nasvete. Prvenstva so za zdaj ustavljena do 15. marca. V Italiji, kot ponavadi, se sprejemajo drastične odločitve: ali vse ali nič. Nekateri pravijo, da je Italija pravilno ravnala, druge države so se vedle drugače. Bomo videli, če bodo imele tudi druge države take težave kot pri nas. Ker gre za zdravje, je treba pustiti ob strani vse drugo.

Kako je z vašim osebjem, trenerji itd.?

Trenerji so doma. Radi bi trenirali, seveda pa so sprejeli odločitve društva. Kakšna nedorečenost je še ostala, kar se tiče otroških športnih dejavnosti. Kar se tiče federacije, odbojarske zveze in drugih zvez, so določila kar jasna. Vseeno smo zamrzili treninge. Nadalje se bomo posvetovali in odločili. Ne bi radi, da bi se zgodilo, da mi npr. odpovemo dejavnosti, drugi pa to izkoristijo in lepo vadijo naprej...

Vas skrbi, da zaradi zasilnega premora v prvenstvih letos ne boste dosegli pričakovanih uspehov?

Če bi se kriza dotikala samo nas, bi bil problem. Ker pa se tiče vseh, ker smo vsi, na Goriškem, Tržaškem, Videmskem in Pordenonskem, v istem šmiru, si teh težav ne delam. Ustavila se je vsa država. Ko se bomo spet lotili treningov, bomo pač videli, pri čem smo. Vsekakor tako prisiljeno mirotovanje športnikom pri vseh panogah in na vseh ravneh ne koristi; pri nas se namreč občuti že božični premor...

S 5. STRANI Karel Bolčina in Marijan Markežič

Koronavirus in goriška Cerkev

Vprašanje si postavljam, odgovora pa nimam. Je pa po mojem mnenju potrebno, da se vprašamo, kako bo, če se bo stanje nadaljevalo.

Se z ukrepi strinjate?

Meni je zelo težko, da nimamo evharističnih srečanj. Ne samo zato, ker nas to uči Cerkev, ampak tudi sam verujem v to in sem prepričan, da je evharistija najbolj vidno znamenje edinosti vse Cerkve. Vendar poudarjam, da evharistija je znamenje povezanosti Cerkve, ne pa sama povezanost. Povezanost Cerkve je v zakramentu krsta, ki smo ga prejeli: tisti nas povezuje v občestvo. In krsta nihče ne more ne izbrisati ne prelomiti. Sicer, če bi to ne bilo resnica, čemu govorimo o občestvu svetnikov? Občestvo svetnikov pomeni zbor vseh krščenih, ki so na zemlji, v nebesih in v icah, združeni v eno, božjo družino. Zato doživljamo našo občestvenost ne na praktičen, fizičen način, ampak v bistvu krsta, ki smo ga prejeli. Poleg tega se popolnoma strinjam z odločbami, kajti zdravniki pravijo, da se ta virus prenaša kapljično: ko sem v bližini drugega človeka, če sem sam okužen,

tudi če tega ne vem, sem lahko posrednik okužbe drugemu. Če pa sem okužen, je moja odgovornost ta, da drugemu okužbe ne posredujem. Dokler nisem 100% gotov, da nisem okužen, ne morem vedeti, ali sem ali nisem okužen. To pomeni, da sem potencialno prenašalec okužbe. Ali bom jaz odgovoren za bolezen bližnjega?! In morda je bližnji še oseba s posebnimi patologijami, ki bi zaradi okužbe lahko zelo trpel ali celo umrl? Imam pravico, da svojemu bližnjemu škodujem? V dvomu se bom raje vzdrževal fizične bližine.

Kdor ima možnost, naj redno spremlja skupine po whatsappu, facebooku in elektronski pošti. Duhovniki bomo skušali preko teh medijev čim bolj povezovati ljudi, jim pošiljati kakšne spodbude, vsebine, molitve itd. V nas naj ne prevlada strah, prevladati mora odgovornost. Vsak izmed nas naj se vpraša: in če bi jaz zbolel, ali bi mi bilo to prijetno? Zato ne smem dovoliti, da jaz dovolim bolezen svojemu bližnjemu.

G. MARIJAN MARKEŽIČ
Kako ste kot dekan sprejeli škofove odločitve in izredne ukrepe italijanske vlade proti širitvi koronavirusa?

Kdor razmišlja, vseskozi razmišlja po zdravi kmečki pameti, se drži osnovnih higienskih navodil, osnovne mentalne čistoče, sem spadajo tudi molitve, pripravljene na težave, na izredne težave. Mislim, da, kakor je rekel nekdo, ki je razširil sliko rožnega venca, je tudi lepo zapisal: "To je kontrakoronavirus".

Se strinjate s temi ukrepi? So potrebni?

Mi smo državljani. Mislim, da bi ne smelo biti niti debate o tem, ali se ravnamo po državnih zakonih. Zato: ja. Zelo mi je bilo všeč, ko je guverner Zaia iz Veneta pohvalil beneškega patriarha, da je takoj stopil v stik z njim in da sta skupaj odločila za nekatere preventivne ukrepe. Mislim, da so dobri. Po drugi strani je o tem,

kaj ta virus sploh je, toliko neznanek, da je vprašanje, kaj je bolje, kaj bi bilo bolje. Nemci so zanj gotovo vedeli že veliko časa prej, pa so nekako molčali; upam, da so tudi dovolj dobro ukreпали.

Po tretji odredbi goriškega nadškofa so maše od 2. do 8. marca spet redno stekle ...

Maše naj bi potekale redno med tednom in ob nedeljah, priporočali smo splošna navodila: ni bilo blagoslovljene vode v kropilnikih, odpravljen stisk roke kot znamenje miru, večja "varnostna" razdalja v cerkvi, za kar ni bilo težav, saj marsikdo od starejših iz previdnosti je, pametno, ostajal doma, tako da je bilo v klopih več prostora. O obhajilu na roko pa meni, da je gotovo bolj pametno, in to vedno, ne samo v teh kriznih časih. Res lepo je napisal škof Cipolla iz Padove,

ko je dejal, da se držimo navodil po pameti; kdor je veren, naj to izkoristi in poglobi. Zlasti naj bi izkoristili priložnost, ko je omejitvev, da bi več naredili doma, v družini, in še več osebno, za

poglobitev. Kot je Jezus, po evangeliju na drugo postno nedeljo, peljal tri učence na goro Tabor in s tem pokazal, da to je pot kristjana: najprej skozi boj proti skušnjavam - prva postna nedelja: Jezus nam je dal zgled in pokazal, da je to tudi naša pot, odločna pot proti skušnjavam, močno, z vsemi sredstvi, duhovnimi in materialnimi. Na gori nato vidimo prehojeno pot, da jo od zgoraj lažje ocenimo, za nas pa je posebej pomembno, da vidimo naprej, čeprav to pomeni, da gremo skozi Kalvarijo in še prej Getsemani. Ko smo v tunelu, vemo, da je na koncu luč, Velika noč. To je za nas najpomembnejše. Priporočil bi še, da se ne osredotočamo samo nase, na težave, ki nam jih prinaša ta virus; kot je priporočil nadškof prejšnji teden, ne pozabljamo na druge, na tisoče ljudi, ki po svetu umirajo zaradi lakote, za posledicami vojn, zaradi suše in drugih naravnih katastrof.

Od 9. marca dalje pa veljajo novi, strožji ukrepi, ki nas vabijo, naj jih še bolj dosledno upoštevamo za osebno in skupno telesno ter duhovno zdravje.

Kakšen je bil odziv vernikov na ukrepe v cerkvi?

Na začetku morda niso vedeli za število okuženih in razsežnosti virusa, zlasti v Lombardiji in Venetu; potem pa mislim, da so razumeli. Virus lahko pride tudi v cerkev, ne gleda na barvo kože, na to, ali je kdo posvečen ali neposvečen. Zato mu postavimo ovire, da bi čim manj deloval! Z vsemi sredstvi, gmotnimi in - kdor more - tudi z duhovnimi. Med eno izmed naš prejšnji teden sem povedal, da hudič skuša, virus napada: to dela, ko sta telo in duh najmanj odporna. Imunski sistem lahko krepimo na dva načina: z odločno akcijo, še posebej, če je pozitivna, če so dobra dela, odpoved, tudi post, potem pa še s pomnoženo molitvijo - to je antivirus prve kategorije!

Stran je pripravil Danijel Devetak

Pogovor / Zgodovinarica Kaja Širok o vprašanju meje

Vsak med nami ve, da nas tu več stvari združuje kot ločuje

Na tradicionalnem knjižnem sejmu, ki je potekal decembra 2019 na Bevkovem trgu v Novi Gorici, je predstavila projekt in razstavo *Observing walls* o zidovih kot fizični realnosti in simbolni meji v razdeljenih mestih, kot so Berlin, Gorica - Nova Gorica in Sarajevo, dr. Kaja Širok. Kaja je Solkanka, zdaj direktorica Muzeja novejšje zgodovine Slovenije in članica *Hiše evropske zgodovine* v Bruslju, zgodovinarica, raziskovalka, prevajalka, docentka za področje kulturne zgodovine na univerzi v Novi Gorici in lastnica naziva *vitez reda italijanske zvezde*, ki ga je prejela za angažiranost na področju medkulturnega sodelovanja med Italijo in Slovenijo. Kaja je pomemben akter v slovenskem kulturnem in akademskem okolju. Sodeluje pri postavitvah sodobnih muzejskih razstav in kritično odpira družbene vprašanja. Univerzitetni študij je dokončala iz zgodovine in italijanskega jezika z doktorsko disertacijo z naslovom *Kolektivni spomini in kolektivna pozaba v obmejnem prostoru*. Spomini na Gorico 1945-47; zanj je prejela priznanje Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Med študijem je kot štipendistka raziskovala na bolonjski univerzi italijansko povojno historično naracijo in objavljala strokovne članke v slovenskih in mednarodnih znanstvenih revijah. Rada je odgovarjala na naša vprašanja.

Rojeni ste bili v Solkanu, neda- leč od slovensko-italijanske me-

je. Kdaj ste se preselili v Ljubljano in kako ste doživljali mejo, ko ste živeli še v Solkanu?

V Ljubljani sem študirala v devetdesetih letih prejšnjega stoletja in se, tako kot večina sorojakov, redno konec tedna vračala domov. Bila sem zelo aktivna v lokalnem študentskem klubu in verjetno sem zaradi tega toliko bolj verjela, da je moja prihodnost doma. Po končanem študiju sem nekaj let vztrajala na Goriškem, a službe ni bilo. V Ljubljani sem se zaposlila na sedanji Fakulteti za dizajn, kjer sem leto pred prestopom na mesto direktorice Muzeja novejšje zgodovine vodila katedro za vizualne komunikacije. V muzeju delam od leta 2011. V vsem tem času nisem nikoli spremenila rednega bivališča in še vedno sem doma v Solkanu. Ljubljana je mesto, v katerem imam službo, Solkan je moj dom. Razlike med obema krajema tudi ne čutim kot oviro, temveč zgolj kot kilometre na časovnici. Pred leti, ko sem študijsko živela v Rimu, sem potrebovala več kot uro in pol, da sem se po mestu premaknila na želeno točko. Pot med Ljubljano in Novo Gorico traja manj kot uro in pol. Gre za perspektive in ne selitve. Pomembno je imeti službo, ki te veseli in izpopolnjuje, a družina in prijatelji so bili vedno na prvem mestu. Z zgodbami o meji sem rasla in bila vedno fascinirana nad vsimi dogodki, ki so se zgodili na našem območju. Po študiju zgodovine sem se nekaj let na Goriškem ukvarjala z organizacijo dogodkov in redno

iskala stike s podobnimi organizacijami v Gorici. Leta 2002 sem sodelovala pri nastanku filma *Luči onkraj meje*, v režiji Katje Colja in produkciji Slovenskega programa RAI; v njem je govor o dojemanju meje iz perspektive mladih na meji. Danes, skoraj 20 let kasneje, so se tako naše perspektive kot realnosti tega območja korenito spremenile.

Kaj se je po letu 1990, ob padcu meje, spremenilo?

Leto 1990 ne igra veliko vloge v tem, kar bi lahko pomenilo padec meje. Padec meje je zadeva presoje in figurativne predstave o tem, kaj smo imeli in kaj je v prostoru ostalo. Če jemljemo leto 1989 kot leto preloma v dojemanju Vzhoda in Zahoda, se v našem prostoru do jemanje meje ni bistveno spremenilo. Prva ločnica je l. 1991 in osamosvojitve Slovenije, a ne toliko zaradi sprememb na meji kot dejstva, da je nastanek nove države pomenil potrditev ali izkjučitev starih meddržavnih pogodb o meji med Italijo in Jugoslavijo oz. nje- ni naslednico Slovenijo. Večje spremembe so bile v letu, ko se je Slovenija priključila k EU, a odgovor na to, ali se je kaj spremenilo, ve vsak bralec zase.

Končali ste univerzitetni študij zgodovine in italijanskega jezika s književnostjo na ljubljanski univerzi, doktorirali o temi obmejnega življenja in razumevanja zgodovine obeh narodov, slovenskega in italijanskega. Nekoč je bila tu železna meja med Jugoslavijo in Italijo, med dvema tujima si sve-

tovoma. Se je danes kaj spremenilo?

Nisem zagovornica izumljene zgodbe o tem, da je tu potekala "železna zavesa". Churchill je to v svojem znamenitem govoru napovedal leta 1946, torej leto pred nastankom meje med Italijo in Jugoslavijo. Nesmiselno je iskati zgodbe o železnih zavesah in v kolektivnem spominu obeh skupin tkati nove zgodbe o krutosti preteklosti med dvema svetovoma. Vsak med nami ve, da nas tu več stvari združuje kot ločuje, saj nismo marsovci. Res pa je, da vsaka družina na območju hrani osebne pripovedi, ki so vse prej kot lahke. Bolečine notraj izgradnje osebne identitete so tiste, ki v trenutkih političnih manipulacij najhitreje pridejo na plan in dvigajo množice.

Kakšno vlogo igrajo medijska sredstva pri zblizanju dveh kultur?

Veliko. Mediji imajo to moč, da lahko skupnosti združujejo ali ločujejo. Bistveno je seveda tu tudi vprašanje jezika in tu je prva ovira, ki vpliva na zblizavanje/ločevanje prostora. Drugo je spoštovanje, sprejemanje zgodovine in bolečine drugega v prostoru. Imeti druga izhodišča za razumevanje drugega kot sebe, iskati zgodbe, ki nas združujejo, in ne tiste, ki ločujejo ali podžigajo sovraštvo. Kot rečeno, medijski diskurz je lahko vezivno tkivo ali bencin na rane in nobena stran tu ni izključena.

Na rastavi Zidovi/Walls v Novi Gorici ste predstavili tri mesta,

ki jih je razdelil zid, Berlin, Sarajevo in Novo Gorico/Gorico. Kaj imajo skupnega ta mesta in v čem se razlikujejo?

Izhajali smo iz dejstva, da trideset let po padcu berlinskega zidu je bilo jasno, da procesom demokratizacije in združevanja Evrope, napovedanim v zgodovinskem letu 1989, ni uspelo doseči svojih ciljev. Čeprav je bilo porušenih veliko realnih in simboličnih zidov, so se namesto njih dvignili novi in nekateri še vedno globoko vznemirjajo našo družbo. Razstava *ZIDOWI/WALLS* se ukvarja z zidovi v Evropi danes - razumljenimi kot fizična realnost in kot simbolna meja v deljenih mestih Ber-

lin, Gorica/Nova Gorica in Sarajevo. Izbira mest sloni na njihovi edinstvenosti, a hkrati jasni izkluksiji z zidovi, mejami, delitvami prostora. Nekoč razdeljeno mesto Berlin je primer, kako se lahko konstruktivno soočimo s preteklostjo in ukvarjamo z dediščino travmatičnih izkušenj danes. Mesto Gorica, ki je dobilo ime "mali Berlin", je bilo leta 1947 odrezano od predmestja. Leta 2004, ob vstopu Slovenije v EU, je bilo mesto Nova Gorica prizorišče simbolnega praznovanja in združevanja obeh Evrop. Naslovi, kot je *Zadnji zid*

Evrope je padel, so pisali pripovedi o novi Evropi, miru in enotnosti. Vendar pa so nove meje, osnovane po razpadu Jugoslavije, nevidno razdelile multikulturno mesto Sarajevo. Novi zidovi so vztrajali vse do današnjega dne in oblikovali različna razumevanja pojmov svobode in demokracije. Na primerih iz sedanjih situacij, komemoracij in tudi nastajanju novih zidov na meji Evrope smo orisali, kaj so zidovi in kako jih prepoznati.

Nova Gorica in Gorica sta v zadnjih desetletjih potisnjeni na obrobje. Zdaj pa imata možnost se pokazati kot Evropska prestolnica kulture 2025. Kaj mislite vi o tem?

Obe mesti sta bili toliko potisnjeni na obrobje, kolikor sta se dojemali kot mesti "obrobja". Zame to namreč nikoli nista bili, res pa je, da ju obmejna lega v odnosu do porasti nacionalizma razira. Zgodovinske okoliščine so tu priločno opravičilo, češ toliko hudega se je našim prednikom tu zgodilo, da ne moremo pozabiti in spominjati se moramo na vse te člane naše skupnosti, ki so dali življenje za našo svobodo. Retorika je tu obojestranska. Menim, da je bolečino treba spoznati in se z njo soočiti, kajti tako bomo pripravljeni na izgradnjo boljše, skupne prihodnosti. Predvsem bi se morali skupaj boriti proti nevednosti, neznanju, radikalnemu nacionalizmu, fašizmu, izključevanju in ksenofobiji. Želim si, da bi leta 2025 prestolnico kulture praznovali na Goriškem in da bi ta projekt pustil dolgoročne pozitivne učinke v naši regiji, ne zgolj v kulturi, temveč v kulturi obnašanja, spoštovanja drugega v prostoru in gradnji skupne vizije razvoja tega prostora. Sem optimist in srčno upam, da nam bo to uspelo.

Hvala za odgovore!

Karlo Nanut

lin, Gorica/Nova Gorica in Sarajevo. Izbira mest sloni na njihovi edinstvenosti, a hkrati jasni izkluksiji z zidovi, mejami, delitvami prostora. Nekoč razdeljeno mesto Berlin je primer, kako se lahko konstruktivno soočimo s preteklostjo in ukvarjamo z dediščino travmatičnih izkušenj danes. Mesto Gorica, ki je dobilo ime "mali Berlin", je bilo leta 1947 odrezano od predmestja. Leta 2004, ob vstopu Slovenije v EU, je bilo mesto Nova Gorica prizorišče simbolnega praznovanja in združevanja obeh Evrop. Naslovi, kot je *Zadnji zid*

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (102) Dimitri Tabaj

Planina - narava, gradovi in rodbine (10)

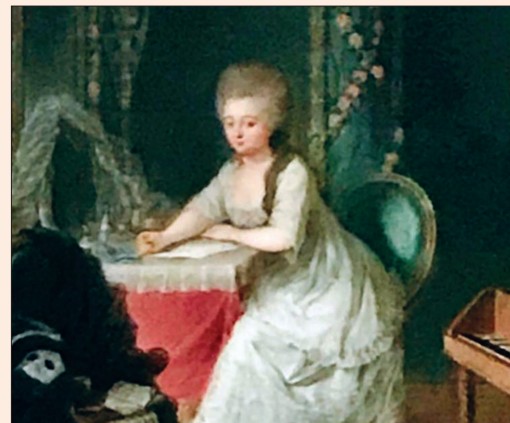
Cesar je naročil osebemu prijatelju, grofu Janezu Filipu Kobencu, naj v Gorici pozdravi papeža v njegovem imenu. Šlo je za zelo delikatno in zaupno politično nalogo v času zelo pomelnih jožefinskih reform, ki so povzročale velike napetosti na vsedržavni in krajevni ravni (drugi goriški knez nadškof, grof Rudolf Jožef Edling - Kobenclov bratranec - je dve leti kasneje celo odstopil). Prof. Anton Kacin navaja, da je bil Janez Filip Kobenc leta 1789 poslan na pogajanja ob izbruhu revolucije v Brabantu (Belgija), leta 1795 pa je podpisal pogodbo z Rusijo in Anglijo. Leta 1797 - kot cesarski zastopnik - in leta 1801 - kot poslanik v Parizu - se je pogajal z Napoleonom. Tudi Janez Filip je bil mecen in z očetom Gvidonom Kobencem je podpiral in omogočil šolanje znanemu goriškemu klasicističnemu slikarju Francu Kavčiču (1755-1828, o njem je z izbranimi besedami pisal celo nemški pesnik Johann Wolfgang von Goethe). Kavčič je na Dunaju od leta 1820 vodil Likovno akademijo s podporo avstrijskega kanclerja kneza Klemensa von Metternicha. Tudi skladatelj Wolfgang Amadeus Mozart je bil večkrat gost Kobenclove rezidence na Dunaju in je svojemu očetu Leopoldu pisal o lepoti tistih krajev. Leopold Mozart je Kobenclo poznal še iz bruseljskih časov, tj. leta 1763, ko je bil sedemletni sin Wolfgang tam na turneji. Kasneje je veliki skladatelj - kot smo že videli - postal učitelj in tesni prijatelj grofice Marije Karoline, sestrične grofa Janeza Filipa Kobenca, za katero je napisal tudi neke variacije leta 1781. Po njej je Janez Filip prišel spet v stik z Wolfgangom Mozartom ter postal njegov prijatelj in mecen.

Slovenci se grofa Janeza Filipa Kobenca še posebej spominjamo zaradi dveh od v slovenskem jeziku, ki sta bili njemu v čast izdani leta 1779, ko je na mirovni konferenci med Avstrijo in Prusijo v Tešinu nadomeščal bolnega bratranca grofa Ludvika Filipa, in v katerih je opevan kot veliki oz. "visoki" Slovenec. Odi sta bili objavljeni v širši zbirki pesmi, posvečenih Kobencu v velikem številu jezikov (poleg slovensčine tudi v italijanščini, latinščini, francoščini, nemščini, angleščini, grščini in hebrejščini). V eni od dveh slovenskih od Andrej Jožef Lavrin (Vipava, 1743 - Šempeter, 1808) - župnik v Šempetru pri Gorici - grofa

Janeza Filipa Kobenca imenuje "visoki naš Slovenec" in ga prosi, naj "nikar ne pozabi na svoje Slovence". Simon Rutar nam pove, da je Lavrin študiral v Gradcu in na Dunaju. Bil je doktor teologije in filozofije, "auditor et advocatus generalis" goriške nadškofije, konzistorialni svetnik, izpraševalec pri župnijskih izpiti, častni kanonik, "decanus circularis" za slovenski del goriške nadškofije, spisal je zgodovino oglejskega patriarhata in goriške nadškofije. Tako se glasi zadnji del pesmi, ki jo je Andrej Jožef Lavrin posvetil Janezu Filipu Kobencu (besedilo je v naši stari in prelepi pisavi bohoričici): "Zhe te sam Zessar med priatle shteje, / Zhe te Bog pred sylo resbytih turnou / Sdraviga obdershy s' zhudeshem ozhitnim, / Kdu tje enak? / Use letó nai druge vesséle délla, / Ako lih nas tud' vessely, slavenze, / My se le zhasty vessl' mo vissoke / Nash' ga Slavenza. / Shrezhen gospodni Dushelan Vissoki, / Slaunih Ozhetou imenit odrafsžlk / In per tolkain déllih nikar posabit Tvojih Slavenzou". Tudi že omenjeni Jurij Japelj je napisal odo grofu Janezu Filipu Kobencu, ki ga je poimenoval "slava kranjske zemlje". Jurija Japlja poznamo kot slovenskega prevajalca Svetega pisma, ampak tudi kot člana Akademije Arkadijcev, tako kot grofa Gvidona Kobenca, očeta Janeza Filipa.

Grof Janez Filip, sin grofa Gvidona Kobenca, diplomat in politik na najvišji ravni, osebni prijatelj cesarja, mecen. Andrej Jožef Lavrin ga je imenoval "visoki naš Slovenec". Skladatelj Wolfgang Amadeus Mozart je bil večkrat gost njegove rezidence na Dunaju (slika se nahaja v palači Coronini Cronberg v Gorici, avtor Giovanni Daniele Donat, 1744-1830).

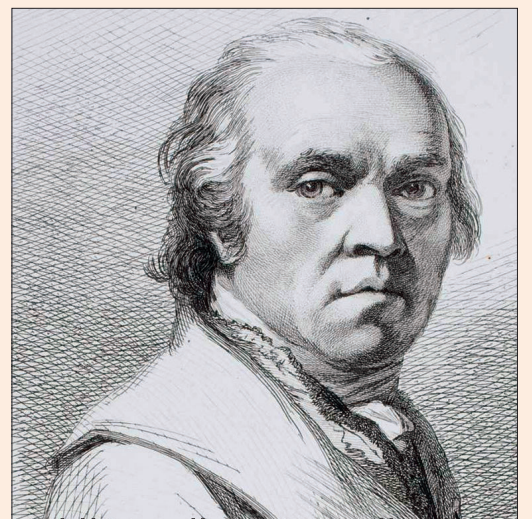
Grofica Marija Karolina Thienes de Rumbek roj. Kobenc, Mozartova prva učenka (slika se nahaja v palači Coronini Cronberg v Gorici, avtor Giovanni Daniele Donat, 1744-1830)

Wolfgang Amadeus Mozart (avtorica slike: Barbara Krafft, 1764-1825). Marija Karolina Thienes de Rumbek roj. Kobenc, hč slovenskega grofa in mecenca Janeza Karla Filipa Kobenca, je bila prva Mozartova učenka. Njen bratranec Janez Filip Kobenc je večkrat gostil Mozarta v svoji rezidenci na Dunaju in ga podpiral.

"Visoki naš Slovenec" grof Janez Filip si je uredil krasno poleto rezidenco s parkom na Dunaju (Reisenberg). Tudi Wolfgang Amadeus Mozart je bil večkrat njegov gost. Ta predel Dunaja se še danes imenuje Kobenc oziroma Cobenzl. Avtor slike: Lovro Janša (1749-1812) iz Breznice pri Žirovnici, brat Antona Janše, svetovno znanega utemeljitelja sodobnega čebelarstva in prvega dvornega učitelja te stroke na dvoru cesarice Marije Terezije

Goriški klasicistični slikar Franc Kavčič. Od leta 1820 je na Dunaju vodil Likovno akademijo s podporo avstrijskega kanclerja kneza Klemensa von Metternicha. Kavčičeva mecenca sta bila grofa Janez Filip Kobenc in njegov oče Gvidon, ki je slikarju omogočil šolanje.

SLG Celje / Dnevi komedije

Žlahtno komedijsko pero prejme Rok Vilčnik rokgre za komedijo Pravi heroji

Festival *Dnevi komedije*, edini tovrstni festival v Sloveniji, ki ga prireja Slovensko ljudsko gledališče Celje, vsako leto prikazuje najboljše komedijske uprizoritve slovenskih gledališč v preteklem letu. Letos se bo začel (če seveda ne bo posegla vmes višja sila zaradi koronavirusa, ki se je pojavil tudi v Sloveniji, op. p.) v sredo, 11. marca, in bo trajal dva konca tedna, do vključno, 22. marca. Letos je 29. po vrsti. Na njem se bo po izboru selektorice Alje Predan zvrstilo osem predstav v tekmovalnem programu. Ob koncu, na večeru ob razglasitvi zmagovalcev in podelitvi nagrad, bo koncert "za kozarce in robčke" benda Los Hermanos muy simpáticos. Letošnji tekmovalni program bo uvedel mjuzikel *Addamsovi v*

izvedbi Mestnega gledališča ljubljanskega (režija: Aleksandar Popovski), za njim bodo na vrsti komedija *Vsak glas šteje* v izvedbi Gledališča Celje (režija: Ajda Valcl), komična drama *Popolni tujci* v izvedbi Drame SNG Maribor (režija: Tamara Damjanović), komedija *Odhodi vlakov* v izvedbi Mestnega gledališča ljubljanskega (režija: Primož Ekart), družinski mijuzikl *Obuti maček* v

Slovenskega mladinskega gledališča in Gledališča Koper (režija: Vito Taufer), "zabavna mafijško-emancipacijsko-tran-

spolna veseloigra s petjem in živo glasbo" *Tutošomato* v izvedbi SNG Nova Gorica in Gledališča Koper (režija: Vito Taufer), veseloigra *Razbiti vrč* v izvedbi SNG Drama Ljubljana (režija: Vito Taufer), namizni muzikal *Živela vulva!* v izvedbi Zavoda imaginarni in Mini teatra (režija: Primož Ekart).

Po mnenju

izvedbi

selektorice festivala, dramaturginje, prevajalke, urednice in teatrologinje Alje Predan, je izbor tematsko in žanrsko raz-

nolik. Gledalci si bodo ogledali komedije, ki smešijo medčloveške odnose, težave med partnerji, seksistične izpade, družbene in politične prekucije, pa tudi komedije, ki se navdihujejo pri klasiki, pravljicah, stripih in filmih. Letošnja zanimivost je, da je večina predstav tudi glasbenih.

Letošnjo žirijo sestavljajo

pedagoginja in vsestranska gledališka ustvarjalka Jera Ivanc, režiserka in gledališka pedagoginja Mateja Kokol in gledališki režiser Luka Martin Škof; podelila bo nagrade za žlahtno predstavo, žlahtnega

režiserja, žlahtno komedijantko in žlahtnega komedijanta. Gledalci bodo tudi na letošnjem festivalu vsak večer izbirali komedijantko ali komedijanta večera in glasovali za najboljšo komedijo festivala. Na natečaj za žlahtno komedijsko pero je prispelo 20 komedij. Od teh tri niso ustrezale formalnim pogojem natečaja. Strokovna žirija, ki jo je sestavljalo mag. Tina Kosi (predsednica), Tatjana Doma in Alja Predan, je soglasno odločila, da žlahtno pero 2020 prejme Rok Vilčnik za komedijo *Pravi heroji*.

V utemeljitvi piše med drugim: *Rok Vilčnik rokgre je dogajanje šarfne komedije Pravi heroji postavil v Maribor, v okolje, ki ga dobro pozna. Spretno napisana komedija preseže lokalne okvirje in avtorju uspe napisati avtohtono slovensko komedijo, ki nepričakovljivo smeši sodobno slovensko stvarnost.*

Ostra črna komedija Pravi heroji se brez dlake na jeziku in brez zadržkov loti mnogih nepravilnih točk sodobne slo-

venske družbe – razprodaje državnega premoženja tujcem, divje privatizacije, nenehne delitve na leve in desne, na naše in vaše, nerazčiščenega odnosa do preteklega zgodovine, izkoriščanja malega človeka, sumljivih poslov, podivjanega potrošništva, pohlepa po bogastvu in politike. Komedija, napisana v mariborskem pogovornem jeziku, skozi oči malega človeka, ki se bori za preživetje, postavlja ogledalo sodobni slovenski stvarnosti, kjer je vse naprodaj, kjer ni več jasno, kdo so rablji in kdo žrtve, kjer ustvarjanje dobička postaja bistvo našega bivanja in se na človeka gleda le še kot na strošek. Živ človek je bre-me, mrtvec dobiček /.../ Če si navaden človek, osamljen in zapuščen, če te ljudje izkoriščajo in ne marajo, pa imaš kljub temu še rad ljudi in verjameš, da so dobri? Zato so pravi heroji navadni ljudje, ki kljub krivicam, ki se jim vsakodnevno dogajajo, še vedno verjamejo v sočloveka. /.../

IK

S 3. strani

Narodni dom naj bo ...

Eden od očitkov vsem tistim, ki nočejo dokončne vrnitve Narodnega doma, češ da bi vzdrževanje stalo preveč, je, da jim gre samo za denar; kaj menite o tem?

V dokumentih za vzdrževanje Narodnega doma, ki smo jih dobili od tržaške univerze, je glede stroškov upravljanja popolnoma neupravičen katerekoli strah. Stroški

vzdrževanja niso taki, kot se o njih govori po nekaterih hodnikih ali na sejah, ampak so normalno sorazmerni s stavbo. Vsaka naša organizacija ima stroške pri uporabi lastnih sedežev. Zato je povsem neutemeljeno, da nimamo skupnega mnenja glede lastništva Narodnega doma. Stavbe Narodnega doma ne kupujemo, ampak jo bomo dobili zastoj, tako kot so nam jo fašistične

oblasti odvzele, in to je odškodnina za krivico, ki so jo utrpeli Slovenci. Poleg tega ne smemo pozabiti, da se je včasih stavba vzdrževala tudi sama, saj sta v njej potekali kulturna in gospodarska dejavnost. Najpomembnejše pa je, da razmislimo o sporazumu, ki ga moramo uresničiti pred 13. julijem. Ta sporazum mora vsebovati prenos lastnine od tržaške univerze na slovensko fundacijo, nato moramo določiti čas za odselitev univerze in vsoto najemnine, ki jo bo univerza plačala fundaciji v primeru, da selitev ne bo izvedena v predvidenem časovnem roku. Zato je pomemben sporazum, vse ostalo se bo uredilo postopoma. Kasneje se bomo tudi pogovorili z našimi organizacijami, ki se bodo odločile

za selitev v Narodni dom, to pa je seveda povezano z že omenjeno selitvijo univerze, ki bo terjala kar nekaj časa.

Obe krovni organizaciji imata skupno komisijo za priprave na slovesnost, ki bo 13. julija letos, na dan, ko so pred 100 leti fašisti požgali Narodni dom. Kako je s temi pripravami?

Priprave potekajo s polno paro. Pripravljalni odbor, ki sta ga ustanovila SSO in SKGZ, pripravlja celoten program. Ta se ne osredotoča samo na glavni dan ob 100-letnici požiga, ampak tudi na ostale kulturne prireditve, ki se bodo zvrstile. Osrednji del bo seveda nekaj izrednega, saj mislim, da bo slovesna obeležitev spomina na požig Narodnega doma pripomogla k pravemu preporedu naše narodne skupnosti v središču mesta Trst. Zato bo to ustvarjalno delo, ki gleda v prihodnost, in ne le zgodovinski oris, s katerim bi nekateri radi, da se

razvnameta sovraštvo in medsebojno nespoštovanje.

Ob nesrečnem dnevu spomina, nesrečnem zato, ker nas razdvaja, namesto da bi nas družil, smo ponovno slišali hude obtožbe na naš račun; potvarjanju zgodovine ni videti konca. Kaj menite o tem?

Vsako leto se ob dnevu spomina zaradi nerešenega vsebinskega pomena dogaja marsikaj povsem nerazumljivega. Živimo vsi v evropskem duhu in namesto, da bi gledali naprej in ta dan doživljali kot nekaj, kar se je zgodilo, ga nekateri uporabljajo za iskanje krivcev in kazen s prstom na druge. Žal, to ne bo prineslo nikomur nič dobrega. Res je, da Republika Italija ni sprejela poročila slovensko-italijanske zgodovinsko kulturne komisije, ki je bilo objavljeno v Kopru 25. julija 2000, to se pravi pred kar nekaj leti. Škoda, da se v teh letih ni

nihče resneje ukvarjal s to zadevo. Zato bi bilo dobro, da se krovni organizaciji obvezeta, da se bosta mogoče že na prihodnjem srečanju z vladnim podtajnikom Variatijem zavzela za sprejetje tega poročila. Drugače bomo dovolili oz. dopustili, da ostane dragoceno poročilo v predalu in tako nas bodo v prihodnje ob dnevu spomina spet po krivici predstavili kot genociden narod. Ne smemo dovoliti namreč, da nekateri politiki izkoriščajo zgodovinske dogodke v volilne namene. Vojn je v svetu že preveč, zato ni treba, da se še nadaljujejo na našem območju. Ne potrebujemo več tankov na nekdanji meji, ne na slovenski ne na italijanski strani.

Ste optimist glede dokončne vrnitve Narodnega doma v slovenske roke? Sem zelo velik optimist! Če bomo Slovenci pokončni, bom še večji optimist.

Hvala za pogovor!

Gropada / Večeri in večerje 2020

Večer s Tinkaro Kovač bo v juniju

V prostorih GZ Skala v Gropadi je KD Anakrousis v četrtek, 5. marca, predstavil letošnjo izvedbo prireditve Večeri in večerje s slovenskimi glasbeniki; to je uspešen projekt, ki ga društvo tretjič prireja v sodelovanju z društvenim Pubom Skala in kulturno zadrugo Maja iz Gorice. Zadnji dve izvedbi sta privabili

Foto damj@n

v Gropado številna pomembna imena slovenske glasbe v Sloveniji in zamejstvu: Iztoka Mlakarja (kar dva razprodana večera), Andreja Šiferjra, Adija Smolarja, Zmelkoove, Igorja Mikoliča - Lijo, Grešne kozle, Prizmo, Mefa and NOB in še veliko drugih gostov. Predstavniki društva, predsednik Erik Solinas, podpredsednica Jasna Gornik, odbornika Matija Kralj in Egon Gornik, so na tiskovni konferenci predstavili letošnje goste. Letos so se odločili za štiri večere, na katerih ne bodo le slovenski glasbeniki, zaradi tega je letošnji naslov projekta Večeri in večerje 2020. Zaradi izredne situacije, ki jo prinaša koronavirus, so morali prvi večer v družbi pevke in flavtistke Tinkare Kovač (na programu 19. marca) premakniti na mesec junij (25. junij). Poleg svojih uspešnic bo na večeru predstavila tudi nov album Škatlica vžigalic. Če se bo izredno stanje v naslednjem mesecu izboljšalo, bo prvo srečanje na sporedu v četrtek, 16. aprila, s Petrom Lovšinom. V četrtek, 14. maja, bo gost gledališki igralec Boris Kobal s start-up komedijo in v četrtek, 18. junija pa legenda slovenske zabavne glasbe Oto Pestner. Glasbeni večeri bodo ob 20. uri in na vsakem bo Pub Skala ponudil tudi pogostitev. Začeli se bodo namreč s predjedjo, med pavzo bodo postregli glavno jed in na koncu še slaščico. Zaradi omejenega števila mest se je treba predhodno prijaviti po elektronski pošti mlvs.anakrousis@gmail.com ali na telefonsko številko 3311711096 (vstopnina 30 evrov).

Nova publikacija Goriške Mohorjeve družbe

Knjiga Barbare Ane Fužir Schart

Pri Goriški Mohorjevi družbi je izšla nova, zanimiva publikacija, pohodniški vodnik, *Krasna potepanja z malčki. Kam pa danes?*, ki nam ga avtorica Barbara Ana Fužir Schart predstavlja na nekoliko nenavaden način. V njem opisuje 22 pohodniških etap, ki segajo od Štivanja do Komenskega in Sežanskega Krasa. To so pešpoti, primerne za vsakogar: za majhnega dojenčka, ki ga pohodnik/ca nosi v nosilki, za komaj cepetajočega otroka, sploh pa za človeka katerekoli starosti. Kot izredna ljubiteljica narave in navdušena pohodnica se avtorica podaja na sprehode po kraški zemlji, urejani z gozdnimi potmi, klanci, stezami, kolovozi, ne

prezrahtevnimi hribovitimi vzponi. Opisovanje je opremljeno z osnovnimi informacijami o dolžini poti, višinski razliki, izhodišču, cilju in sploh z bogato zalogo detajliranih oznak, ki jih srečamo na posameznih pohodih. Ob tem pa se pri opisu ustavlja ob čudovitih znamenitostih in naravnih lepotah tega kraškega sveta, ki s svojo živo rastlinsko barvitostjo in trdoživostjo kamnitih tal v vsakem kotičku prevzame pohodnika z novim doživetjem. Zbrani opisi so bili izvorno objavljeni v športni rubriki Rekrea (k) cija v Primorskem dnevniku. Za ilustracije v knjigi sta poskrbeli Maja Malalan in Jasna Košuta, urednica in avtorica spremne besede pa je Majda Cibic.

Novi vodnik pri Goriški Mohorjevi družbi

Barbara Ana Fužir Schart
Krasna potepanja z malčki
Kam pa danes?

Na dvaindvajsetih pohodniških etapah, od Štivanja do Komenskega in Sežanskega Krasa, odkrivamo čudovite znamenitosti in naravne lepote sveta, ki s svojo živo rastlinsko barvitostjo in trdoživostjo kraškega kamna v vsakem kotičku razkriva novo zgodbo.

POGOVORI N. Roncelli, D. Malalan, K. Majovski, B. Kralj, M. Maver, M. Kravos, M. Lapornik, L. Guštin, P. Strani

Koronavirus pogojuje dejavnosti v kulturi in šolstvu

Koronavirus je predvsem v zadnjem tednu pretresel tudi našo narodno skupnost in skoraj popolnoma zamrznil naše delovanje na vseh področjih. Za kratke izjave o tem kriznem stanju smo vprašali nekatere predstavnike tržaških šolskih zavodov in kulturnih ustanov.

NADIA RONCELLI, urednica Mladike

Kako ste pri Mladiki sprejeli izredne ukrepe?

Strinjamo se z izrednimi ukrepi; le če se jih bomo vsi vestno držali, se bo širjenje novega virusa omejilo in ustavilo. V službi si redno umivamo roke ob prihodu v urad, razkužujemo predmete, ki jih vsi uporabljamo, predvsem pa ohranjamo varnostno razdaljo. To počenjam že nekaj dni, odkar se nam je virus tako zelo približal.

Ste imeli v načrtu kakšno srečanje, ki ste ga morali odpovedati?

Pri Mladiki smo odpovedali vse načrtovane dogodke. Odpovedali smo tudi predstavitev novega romana Marija Čuka Črni obroč v Trstu in na Goriškem, ki bi bil drugače na sporedu sredi marca. Za zdaj smo predstavitev preložili na april, sicer pa se bomo sproti prilagajali razmeram.

DANIJELO MALALAN, direktor in umetniški vodja SSG
"Problem je, ker v gledališču, ki je namenjeno občinstvu, ni predstav. Kljub temu nismo nevidni, saj nadaljujemo delo". S temi besedami je direktor in umetniški vodja Slovenskega stalnega gledališča, Danijel Malalan, orisal razmere, ki vladajo

v tržaškem Kulturnem domu po vstopu v veljavo prepovedi prirejanja javnih dogodkov. "Predstav sicer ni, vendar vse ostalo znotraj gledališča poteka po ustaljenem redu: uradi so odprti, trojne različne vaje potekajo normalno, gostovanja v Sloveniji tudi itd.", je obrazložil Malalan, ki se je, ko smo ga poklicali, skupaj s sodelavci ukvarjal z iskanjem nadomestnih terminov v maju in juniju za predstave, ki so jih zaradi težav s koronavirusom morali črtati.

KSENIJA MAJOVSKI, bibliotekarka NŠK

Medtem ko so prejšnji teden v prostorih Narodne in študijske knjižnice v Trstu beležili kar le-

po število obiskovalcev, so zdaj knjižnični prostori vseh oddelkov zaprti za obiskovalce do 3. aprila. Izposoja in vračanje gradiva sta možna po predhodni najavi vsak dan (po. -pet.) od 9. do 16. ure na tel. št. 040 63529 (Trst) in 481 531733 (Gorica). Kot je povedala Ksenija Majovski, ker zdaj NŠK zaradi izrednih razmer ne prireja kulturnih dogodkov, ima njeno osebje dovolj časa za izvajanje popisa velikega števila novih in izločanje neu-

porabljenih ter nepomembnih knjig.

BOGDAN KRALJ, ravnatelj Glasbene matice

Kako ste pri Glasbeni matici sprejeli ukrepe za omejitev okužbe s koronavirusom?

Prav tako kot ostale ustanove in društva smo morali sprejeti ukrepe, ki preprečujejo normalen potek lekcij in drugih prireditvev. Po dolgih sestankih s profesorji in osebjem smo se zmedli, da bo pouk potekal do nadaljnjega izključno na daljavo

(smart learning), to se pravi po spletu in s pomočjo tehnologije. V marcu smo imeli na programu kar nekaj dejavnosti, med katerimi naj omenim glasbeno matinejo v Gorici, koncert v Kulturnem domu v Trstu, srečanje komornih skupin v Sovodnjah in koncert v muzeju Revoltella. Predvideni koncerti, nastopi in dogodki odpadejo do vključno 3. aprila. Upamo, da se bo do takrat stanje kolikor toliko normaliziralo in da bomo zopet začeli naše dejavnosti. Naše službeno osebje ostaja na delu in dosegljivo po mailu oz. telefonu od 10. do 13. ure. Če kdo želi priti osebno do nas, pa je nujna predhodna najava.

MARIJ MAVER, predsednik Slovenske prosvete

Kako ste pri Slovenski prosveti sprejeli izredne ukrepe? Se s temi strinjate?

Ja, gotovo se z ukrepi strinjamo. Zadeva je namreč precej neznanja, tudi dekreti niso prav jasni oz. se spreminjajo, kar pomeni, da je situacija skoraj neobvladljiva. Najbolje je zato se držati pravil in nasvetov, ki jih dajejo

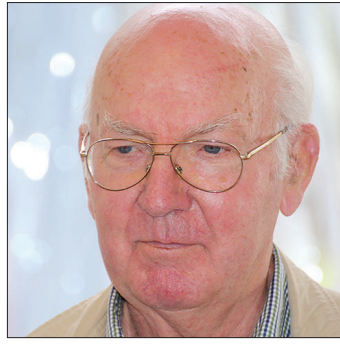
ja res ogromno možnosti. S starši smo v stiku preko elektronskega dnevnika oz. elektronske pošte in telefona. V glavnem večjih težav ni bilo.

Kako so poučevanje na daljavo sprejeli vaši dijaki?

Mlada generacija je zrastle s sodobno tehnologijo in je ob njej verjetno bolj spretna in hitrejša od nas. Tu ni težav. Seveda pa so ob izvrševanju nalog in ob učenju dijaki vedno dijaki. Kot včasih ob rednem delu v razredu dijaki pozabijo na kakšno nalogo, se isto ponovi tudi ob poučevanju na daljavo. V glavnem pa je njihovo sodelovanje dobro. Moram tudi povedati, da velike zbeganoosti, zaskrbljenosti ob uporabi tehnologije in poučevanja na razdaljo med mladimi nismo občutili.

Kako bodo dijaki nadoknadili izgubljene dneve pouka?

Ministrstvo za šolstvo je že takoj pojasnilo, da gre za višjo silo in da torej ti dnevi prekinitve didaktične dejavnosti oz. poučevanja na daljavo ne bodo vplivali na skupno število predvidenih dni, ki so potrebni za veljavnost šolskega leta 2019-20.

Marijan Kravos, ravnatelj večstopenjske šole pri Sv. Jakobu in v Nabrežini

Kako ste se z izrednimi razmerami in ukrepi organizirali na šoli?

Najtežje je imeti neko enotno linijo dela, ker imamo otroke med šestim in štirinajstim letom starosti, kar pomeni, da so pristopi k delu nujno različni. Organizirali smo zato več variant, od spletnih klepetalnic in učilnic do pošiljanja snovi in domačih nalog staršem po elektronski pošti. Idejno bi bilo imeti dejanski pouk "na daleč" po nekem urniku, vendar je to zelo težko izvedljivo, saj ne vemo, kdo se lahko priključi na splet, kdo je doma, kje so otroci, ker starši namreč delajo... Druga težava je v tem, da naše osebje ni povsem pripravljeno in usposobljeno, da bi te nove in tehnološke načine učenja izvajalo. Nekateri so zelo ažurirani in so že veliko naredili, bi lahko rekli, da imajo skoraj reden pouk

po spletu, drugi pa niso v stanju izpostaviti neke take komunikacije.

Kako so to situacijo sprejeli starši in kako dijaki?

Tudi pri tem imamo različne odzive. Imamo tiste, ki sprejmejo situacijo in bi se tudi strinjali za redni pouk po spletu, nekateri pa so v težavah, ker nimajo dovolj časa, ker se jim ne da ali pa ker so itali-

do 3. aprila prepovedane. To seveda se ne dogaja samo pri Slovenski prosveti in DSI, tudi naše članice so se morale odpovedati marsičemu. Finžgarjev dom na Opčinah ima cel ciklus predavanja, pripravljali so tudi Prešernovo proslavo, ki so jo odpovedali in je zelo verjetno ne bodo mogli uprizoriti, saj je težko prirediti večer ob dnevu slovenske kulture tako oddaljen od februarja. Zveza cerkvenih pevskih zborov je že razposlala vabila za revijo Pesem mladim, ki je navadno v marcu. Odzivov pa ni, ker so šole zaprte in dejavnosti zamrznjene. Nekaj večjih prireditvev bo treba torej odložiti ali celo odpovedati.

jansko govoreči in se zato vse skupaj zakomplicira. V vsakem razredu moramo v bistvu dobro analizirati, kdaj in kako lahko speljemo ta izredni pouk.

Na koncu bi pa rad poudaril dve stvari. Pohvaliti moram učno osebje in družine, ker je večina sprejela ta izziv in si vsi zelo prizadevajo, da ne bi otroci izgubili preveč ur šolskega pouka. V tej nenavadni, skrb vzbujajoči in komplicirani situaciji obstaja ena pozitivna nota. Izredno stanje nas je postavilo v popolnoma drugačno realnost in nas prisililo, da se nekaj novega naučimo. Prisiljeni smo razmišljati na drugačen, novejši in sodobnejši način, kar je pozitivno predvsem za naš šolski sistem, saj smo tvegali ostati pri ustaljenih kalupih. To bo gotovo pozitivno vplivalo na metodološki pristop vseh nas in prineslo neko svežino.

Primož Strani, ravnatelj DIZ Jožef Stefan

"D"ejstvo, da imamo že postavljeno infrastrukturo, nam omogoča, da naš trud lahko zdaj usmerimo v reorganizacijo dela", nam je v petek, 6. marca, obrazložil ravnatelj tržaškega Poklicnega zavoda za industrijo in obrt Jožefa Stefana, Primož Strani, ko smo ga vprašali o razmerah na šoli.

Ker je zavod dobro digitalno opremljen, je na njem kmalu po prekinitvi razrednega pouka steklo delo na daljavo. Profesorji in ravnatelj so se prek videokonference domenili za koordinirano

nadaljevanje dela. Na spletnih platformah šole se je pričela delitev gradiva: naloge, ki jih profesorji nalagajo, dijaki vračajo le-tem

izvedene. Med prvimi in drugimi tudi poteka uporaba videokonference. Posnete video lekcije si lahko dijaki tudi drugače ogledajo. Prek spletnih učilnic imajo profesorji nadzor nad tem, kdo je kaj opravil. Vodstvo strokovne šole prihaja tudi naproti družinam, ki so slabše tehnološko opremljene in imajo šibko internetno povezavo.

Z didaktiko na daljavo, ki zaradi pomanjkanja razredne dinamike in neposrednega odziva ne more biti sicer enakovredna tradicionalnemu didaktičnemu delu, si na poklicnem zavodu prizadevajo, da do dijakov prihaja snov, ki bi jo drugače v tem času predelali v šoli. "Tako bo lažje steklo normalno delo v učilnicah, ko se bo vanje vrnil redni pouk", je ugotavljal Strani.

Loredana Guštin, ravnateljica Znanstvenega liceja F. Prešeren

"N"i tako, kot če bi na šoli potekal pouk, a nekaj se vendar premika", nam je konec minulega tedna zaupala ravnateljica tržaškega Znanstvenega liceja Franceta Prešerna Loredana Guštin, ki smo jo povprašali o trenutnem dogajanju na "njeni" šoli.

Dijaki so doma, ravnateljica in pomožna osebja šol pa redno hodijo v službo. "Veliko dela imamo z izobraževanjem na daljavo. Mnogo raznovrstnega gradiva stalno nalagamo na strani spletnih učilnic, da je na le-teh na voljo dijakom", je obrazložila Guštinova. Na šoli ohranjajo tudi neposreden stik s starši. Iz teh pričevanj

izhaja, da še predvsem dijaki brenijo "zelo pogrešajo" socialni element obiskovanja pouka. Ker ima šolsko osebje manj dela z didaktiko, se v teh dneh ukvarja z zade-

vami (kot je skladiščenje knjig), katerim navadno namenja poletni čas.

V izrednih razmerah ravnateljica izpostavlja tudi, da bi bil potreben "korak naprej" v smer izobraževanja osebja in nudenja ustrezne opreme. "Ministrstvo nam mora dati navodila, ali bomo dijake ocenjevali ob preverjanju znanja prek spleta posredovane snovi ali ne", je opozorila in dodala, da neurejen pravni okvir sam po sebi vodi k pojavu sporov. Ravnateljica je pa tudi spomnila na težave objektivne (pomanjkanje internetne povezave) in subjektivne vrste (socialna ogroženost onemogoča posedovanje računalnika ali tiskalnika), ki ovirajo potek izobraževanja na daljavo.

Stran sta pripravila Matevž Cotar in Matej Caharija

Maja Lapornik, ravnateljica DTZ Žiga Zois

Kako ste sprejeli ukrepe italijanske vlade za omejitev okužbe s koronavirusom?

Ukrepi italijanske vlade in Ministrstva za šolstvo ali Dežele Furlanije Julijske krajine so seveda povsem zavezujoči in ne potrebujejo komentarjev. Moram pa povedati, da zaupam v znanstvenike in zdravnike, ki so take ukrepe priporočali, in razumem posledično odločitev vlade. Gre za krizno, nevarno situacijo in taki ukrepi so verjetno neizbežni.

Kako ste se organizirali?

Ni lahko nadomestiti dela v razredu, neposrednega stika med profesorjem in dijakom v učnem procesu, če se to sploh da. Ob vsaki novi in problematični situaciji se lahko zjokamo in nad njo tarnamo, lahko pa jo vzamemo kot dodaten, celo dobrodošli izziv. Na naši šoli smo izbrali to pot. Že v prvih dneh smo se kar hitro organizirali in mi-

slim, da je poučevanje na daljavo v glavnem lepo steklo. Na tem mestu bi se rada zahvalila številni ekipi profesorjev, ki so se takoj požrtvovalno aktivirali v spletnih učilnicah ter dijakom nudili naloge, raznovrstni didaktični material in razlago. Z dijaki so profesorji v stiku tudi po elektronski pošti, skypu in drugih povezavah. Na pomoč nam je prišel tudi naš elektronski dnevnik. Današnja tehnologija ponu-

V Društvu slovenskih izobražencev srečanje z občinskim svetnikom Igorjem Švabom

Svetniki večine so za predloge opozicije popolnoma gluhi

Za zdaj je politika - ime izhaja iz starogrških besed polis, mestna država in kratin, - edino sredstvo, ki ga imamo, da s svojim glasom na volitvah vplivamo na dogajanje in na odločitve države ali manjših upravnih enot. Skrb za skupno dobro je plemenito poslanstvo politike. Skeptičizem, ki se širi med volivci v zvezi z njo, verjetno povzroča oddaljitve od njene prvotne in primarne funkcije in nekatere zlorabe. Tudi o tem je bil govor na srečanju v Društvu slovenskih izobražencev na ponedeljkovem večeru. Kot je uvodoma povedal predsednik društva DSI Sergij Pahor, so ponedeljkovo srečanje v Peterlinovi dvorani tokrat namenili politiki, ker se že dolgo v tem krogu niso ukvarjali z njo, vendar pa se je treba zavedati, da predstavljajo politične teme in informacija o trenutnem političnem dogajanju nujen del osveščanja vsakega izobraženega človeka.

Pogovor z gostom, podpredsednikom tržaškega občinskega sveta, Igorjem Švabom, je vodil mladi novinar Novega glasa, Matevž Čotar. Ta je gosta najprej vprašal, do kakšnih spoznanj je prišel v svojih dolgoletnih izkušnjah kot občinski predstavnik, saj je bil Švab že tretjič izvoljen v občinski svet. Švab se v svojem sedanjem delovanju kot slovenski predstavnik počuti frustriranega, saj so večinski občinski svetniki za predloge opozicije popolnoma gluhi. V preteklosti je bilo več dialoga in osnovnega spoštovanja tudi med politiki različnih političnih opcij. Žal pa ne obstaja več pravilo o odnosih, ki naj bi bilo "politically correct". Navsezadnje se po mnenju nekaterih stopnja demokracije meri prav po tem, kolikšen je posluš za šibkejšo plast prebivalstva, med temi pa je gotovo tudi jezikovna manjšina. Kot

predstavnik edine slovenske stranke v Italiji se Švab zavzema primarno za pravice slovenskih ljudi. Pri zahtevah deluje usklajeno z drugo slovensko predstavnico, Valentino Repini. Njuni predlogi pa žal niso nikoli sprejeti,

V času mandata Cosolinija je bilo možno doseči nekatere konkretne akcije v korist slovenski manjšini. Švab je omenil npr. šolo v Škednju, cerkvico sv. Roka, trg na Proseku, prometno ureditev na Opčinah ali ponekod uvedbo

Kot tipičen primer bojkotiranja vseh predlogov opozicijskih predstavnikov je Igor Švab izpostavil občinski proračun. Že lansko leto so ob sprejemanju proračuna dobili v obravnavo t. i. "blindirani proračun": pri njem je bilo vse vnaprej določeno in niso prišli v poštev nikakršni popravki, ki jih je predlagal. Do letošnjega proračuna, ki znaša 110.000.000 evrov in o katerem bodo v kratkem glasovali, je bil Švab kritičen zaradi mnogih pomanjkljivosti. Za staro pristanišče npr. ne prinaša nobenih načrtov, po mnenju Švaba pa bi lahko ovrednotili tamkajšnje področje in ga razširili vse do Barkovelj, ga vključili v mestno tkivo, da ne ostane "katedrala v puščavi". Veliko je še perečih točk, ki govorijo o neuspešnosti Dipiazzovega mandata; kot primer ene izmed teh je navedel nekoč znameniti openski tramvaj. Hoteli so modernizirati staro progo, vendar so neizkušeni "strokovnjaki" zagrešili več pogubnih napak in s tem povzročili iztirjenje tramvaja. Drug primer je za Slovence priljubljena osnovna šola v Gropadi, ki je občina žal ni dodelila domačinom, ampak nekemu drugemu združenju. Skratka, med pogovorom in pozneje med debato (predvsem v zvezi z openskim streliščem, ker ključev ni dobil domači jus) so poslušalci lahko razumeli, kako je politika lahko komplicirana ne samo na vsedravnih, ampak tudi na ravni manjših upravnih enot.

Foto damj@n

čepredstavlja "vox populi", glas tržaških volivcev. Švab je lahko primerjal razna obdobja političnega delovanja v Trstu, saj je bil prvič izvoljen že leta 2001 v rajonski svet. Moderator Matevž Čotar mu je med drugim postavil zanimivo vprašanje, ali pri županu Dipiazzi vidi kakšno razliko pri delovanju in v odnosu do slovenske manjšine, če primerja njegov prejšnji in sedanjí mandat. Švab meni, da je župan precej spreten politik, ki se zna prilagajati; vendar pa se v konkretnih izbirah "dobro vidi, na kateri politični strani bije njegovo srce". Pred leti je v času njegovega županovanja prišlo do nekaterih pomembnih premikov (npr. znameniti koncert na trgu Zedinjenja ali uprizoritev Nekropole v Verdiju). Na te velike pobude se v javnosti zelo rad sklicuje, vendar je treba povedati, da je bil pri njih osebno prisoten le on sam, vsi ostali predstavniki njegove politične opcije pa so jih bojkotirali.

pošolskih dejavnosti. S prejšnjo upravo je prišlo leta 2015 tudi do pomembnega premika v zvezi z zahtevo slovenske manjšine glede parcele, na kateri se nahaja opensko strelišče. Takrat so namreč prepisali parcelo, ki je bila prej v lasti vojaške domene, na občino Trst. Zasluga prejšnje uprave je tudi ureditev kotalkališča društva Polet na Opčinah in ukrepi v zvezi z uvedbo železniške povezave med Trstom in Ljubljano (kar je zasluga odbornika Kravsca). Tudi načrt "Bike sharing" - kolesarskih stez, s katerimi se ponša sedanja uprava, je bil sprejet že pred njo. Žal pa tudi pri prejšnji Cosolinijevi upravi ni bilo dovolj posluha za slovenske potrebe, saj ni prišlo do soglasja za nekatere pomembne zahteve: tako smo izgubili vlak glede uporabe slovenščine v občinskem svetu. Ker ni bilo sozvočja niti v takratni voščini, smo žal izgubili priložnost, ki se bo težko ponudila pod sedanjo upravo.

P. in

100-letnica Misijonskega krožka v Rojanu

Z Božjo pomočjo se delo nadaljuje

Dne 25. marca 2020 bo minilo točno 100 let, odkar je bil ustanovljen Misijonski odsek Marijine družbe v Rojanu, ki je bil vedno zelo aktiven. Veliko podatkov o njegovem delovanju smo povzeli po zapisniku in letnih poročilih v arhivu Marijinega doma, kjer je ustanovitev Misijonskega odseka natančno opisana. Po končani prvi svetovni vojni, ki je povsod povzročila veliko materialne škode, so bili misijoni močno prizadeti. Sv. oče Benedikt XV. je zato ob koncu leta 1919 objavil in poslal vsem katoliškim škofom okrožnico, v kateri je, ozirajoč se na žalosten položaj katoliških

misijonov, pozval vse narode, naj se zavzamejo za bogoljubno delo in pomagajo z molitvijo, gmotno podporo in pospeševanjem misijonskih poklicev. Takratni družbeni voditelj v Rojanu, g. Karel Musizza, je sklenil, da se odzove na papeževo vabilo, saj je že dolgo gojil željo, da bi se tudi rojanska dekliška in ženska Marijina družba udeležili misijonskega delovanja. Na njegovo pobudo so zato po neki seji odbora sklenili ustanoviti misijonski odsek. Navzoče odbornice se enoglasno izvolile za načelnico Ivanko Pavlič. Tako je bil v četrtek, 25. marca 1920, na praznik Marijinega oznanjenja,

na skupnem izrednem shodu ustanovljen Misijonski odsek Marijine družbe v Rojanu. Začeli so se mesečni sestanki. Prvi je bil že 5. aprila 1920. Na tem sestanku so za misijone nabrali 149 razglednic in en album znamk. Čeprav so bili povojni časi težki za preživetje, je odsek po svojih močeh vedno nudil pomoč v denarju in blagu raznim misijonarjem, ki so delovali v revnih afriških državah. Do leta 1986 so redno potekali sestanki Misijonskega odseka. Leta 1988 se je misijonskemu krožku pridružil Franc Saksida, ki s svojo znamkarsko akcijo še danes pomaga misijonarjem po svetu. Leta 2002 je g. Stanko Zorko praznoval pomembno, 50. obletnico svojega delovanja med nami. Tedaj je med drugim povedal: "Ko sem začel službo v Rojanu, sem našel pri Marijini družbi tudi aktiven Misijonski krožek. Skupina družbenic je

redno skrbela za pomoč misijonarjem in ta pomoč se stalno nadaljuje". Ko je msgr. Zorko že čutil, kako mu pojemajo moči, se je obrnil na Franca Saksido in njegovo ženo Marijo s prošnjo, da bi prevzela vodenje Misijonskega krožka v Rojanu, ker bi bilo škoda, da bi ga ukinili po toliko letih delovanja. Zadnjih dveh navdušencev misijonov, Marijine družbenice Danice Novak in msgr. Stanka Zorka, ni več med nami, a njuno delo se nadaljuje. Msgr. Zorko je namreč svoje prepričanje, da smo dolžni pomagati misijonarjem, prenesel tudi na svoje sodelavce, ki radi opravljajo to versko in humanitarno delo. Današnji čas je popolnoma spremenjen, a z dobro voljo in z božjo pomočjo se tako naše delovanje za misijone nadaljuje in hvaležni smo vsem, ki nam pri tem pomagajo.

Marija in Franc Saksida

Obvestila

Slovenska prosveta obvešča, da do nadaljnjega odpadejo vse že napovedane in načrtovane kulturne prireditve zaradi razširjenja koronavirusa in dekreta predsednika ministrskega sveta. **Slovensko stalno gledališče Trst** obvešča, da so ob upoštevanju ministrskega odloka z dne 4. marca 2020 ukinjene do 3. aprila vse napovedane predstave in

drugi dogodki (uprizoritve SSG, gostujoče predstave, koncerti, literarni večeri). Obenem vodstvo obvešča abonente, da sestavljajo nov koledar dogodkov in da bodo v skladu z nadaljnimi državnimi in deželnimi ukrepi sporočili čim prej vse nove termine.

Darovi

Za rojanski cerkveni pevski zbor daruje Lizeta Janežič 20 evrov.

Čestitke Igorja Švaba Janezu Janši

Spoštovani Gospod Janez Janša, Predsednik vlade Republike Slovenije Ob izvolitvi za predsednika vlade Republike Slovenije Vam iskreno čestitam in Vam iz srca želim uspešno in plodno delo pri opravljanju tako pomembne in odgovorne funkcije v dobrobit slovenskega naroda. Pristrčen slovenski pozdrav iz zamejstva

Igor Švab
podpredsednik tržaškega občinskega sveta

Peterlinova dvorana / Sklad Albina Ločičnika

Letošnje štipendije so prejeli štirje študentje

V sredo, 4. marca, je Slovenska prosveta v Peterlinovi dvorani podelila letošnje štipendije študentom inženirstva iz sklada Albina Ločičnika, priznanega tržaškega inženirja in strokovnjaka. Prisotne je pozdravil Sergij

končno prišel zopet v svoj rodni Trst, takrat pod anglo-ameriško upravo. Ločičnik je takoj dobil službo kot glavni inženir pri cestnem podjetju Anas. Po priključitvi Trsta k Italiji leta 1954 se ni smel več podpisovati na številnih načrtih, ki jih je uresničil za

Pahor, ki je spomnil, da letos že osmič podeljujejo to nagrado, in upa, da bodo te štipendije še naprej opravljale pomembno vlogo, in sicer podpirati naše študente na njihovi študijski in prihodnji poklicni poti. Marjan Jevnikar je nagrajencem na kratko prikazal lik Albina Ločičnika, ki je bil rojen leta 1919 v Trstu. Že naslednje leto so starši zbežali v Maribor, zaradi delikatne situacije, ki je nastala v Trstu. Študiral je najprej v Mariboru, nato v Ljubljani, kjer je diplomiral v gradbeništvu. Med vojno se je preselil v Ajdovščino, kjer so ga Italijani ujeli in ga pozneje odpeljali v koncentracijsko taborišče Montecarlo-Savona v Italijo, od tam pa so ga Nemci, po kapitulaciji Italije leta 1943, odvedli v taborišče v Mantovo. Iz taborišča je pobegnil in se najprej vrnil v Ajdovščino, kjer se je poročil z domačinko Evgenijo Stibilj. Po vojni je

mesto Trst in širše območje, ker ni imel italijanskega državljanstva. Za Jevnikarjem je besedo prevzela članica komisije Neža Kravos, ki je najprej razkrila, da se je letos prvič zgodilo, da ni prijavljenih študentov iz prvega letnika. Komisija, ki so jo sestavljali Sergij Pahor, Neža Kravos, Marjan Jevnikar in Vanja Lokar (ki ni bil navzoč na večeru), se je sestala 21. januarja in obravnavala devet prošenj ter izbrala 4 posilce, ki so prejeli vsak po 1.000 evrov. Pri ocenjevanju so upoštevali smer študija, sodelovanje s slovenskimi društvi in organizacijami, študijski uspeh in predhodne štipendije. Letošnjo štipendijo so si zaslužili študentka gradbeništva v Ljubljani Veronika Pučnik, študentka kemijskega inženirstva v Trstu Katerina Cufar in študenta na smeri gradbeništva v Trstu, Andrej Labiani in Luka Gregori.

MC

Deseta Pravljična urica v Feiglovi knjižnici v š. l. 2019/20

Kako krasno je znati brati!

Po naključju so si v februarju Pravljične urice v Feiglovi knjižnici v Gorici kar vrstile druga za drugo. Kljub pustnemu vzdušju in gripi ter drugim nadlogam se je v ponedeljek, 17. februarja 2020, zbralo v mladinski sobi približno petnajst otrok. Tokrat jim je dve pravljici z jasnimi poučnim sporočilom, sede na tleh med njimi, živahno pripovedoval poseben gost: igralec, umetniški vodja in direktor Slovenskega stalnega gledališča Trst Danijel Malalan. Za male radovedneže, ki so lepo spremljali njegovo razgibano pripovedovanje, je izbral dve prikupni pravljici o tem, kako pomembno je branje: *Kako se je Roki naučil brati* in *Tiho, tukaj beremo!*

V prvi je protagonist kužek Roki, ki po igranju leno poležava pod drevesom in dremuje. Ko pa sreča drobno rumeno ptičico, ki ga z nevsiljivo dobrotnostjo in prepričljivo navduši za poslušanje zgodbe o psičkih, pticah, naravi, ki spreminja barve v letnih časih... je tako zavzet, da bi se še sam rad naučil branja. To mu tudi uspe prav s pomočjo drobne prijateljice ptičice. Ob tej ljubki slikanici otroci spoznajo abecedo in začnejo kot Roki še sami črkovati in brati. Ob Malalanovem vprašanju, ali kdo izmed poslušalcev že

zna abecedo, je pogumna deklica gladko navedla vse črke zapovrstjo. V drugi pravljici zgodbici je bil protagonist neroden volk, ki je šaril okoli kmetije, na kateri so krava, račka in pujske bile zelo "učene živali", saj so zelo rade prebirale knjige in

vpletal tudi male poslušalce. Ob koncu pa so z njim in s knjižničarko Bredo Bertalanč, ki je tudi tokrat poskrbela vse potrebno za ustvarjalno delavnico, sestavili drobno knjižico. Na notranje prazne liste je vsak lahko narisal prizor iz pravljic, ki so ju tako vneto po-

niso prenašale razgrajev. Tako so še volka spremenile v "intelektualca". Še sam se je zagrzel v črke in se tako tekoče naučil branja, da so živali kar ostrmele in ga seveda veselo sprejele v svoj "čitalniški" krog. Danijel Malalan je zelo privlačno prebral zgodbo in s spreminjanjem glasu prikupno in duhovito prikazal pravljicne protagoniste in v zgodbico

slušali. Tokratno pravljicno srečanje je spadalo v skupen načrt treh primorskih gledališč, Slovenskega stalnega gledališča Trst, Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica in Gledališča Koper, ki se zavedajo, kako pomembno je branje. Ti trije gledališki hrami, ki so uresničili že marsikatero koprodukcijo uprizoritve, skupno časopisno

prilogo v Primorskem dnevniku in Primorskih novicah in ne nazadnje skupno primorsko gledališko nagrado tantadruj, so si zamislili, v soglasju in sodelovanju s knjigarnami in knjižnicami iz Kopra, Trsta, Gorice in Nove Gorice, skupen načrt pod naslovom *Igralci primorskih gledališč berejo pravljice*. Člani igralskih ansamblov omenjenih gledališč bodo enkrat na mesec prebirali otrokom pravljice. Gledališče Koper se je tako povezalo s knjigarno Dom knjige v Koprju, ki najmlajšim v sklopu Otroškega abonmaja že dve desetletji posreduje zgodbe iz zakladnice ljudske in umetnega pravljicarstva, SNG Nova Gorica je navezalo stike s knjižnico Franceta Bevka; igralci bodo pravljice prebirali v devetih podružnicah novogoriške knjižnice in na Bibliobusu, SSG Trst pa se je za otroke na Tržaškem povezalo z oddelkom NŠK v Narodnem domu v Trstu, v Gorici pa s Feiglovo knjižnico, kjer že nekaj desetletij uspešno potekajo Pravljične urice v izvedbi ljubiteljskih pravljicarjev, včasih pa tudi poklicnih igralcev. Prvo tako srečanje s pravljico so tržaški otroci doživeli 6. februarja z igralko Niklo Petruško Panizon. Goriške otroke je v pravljicni svet, kot rečeno, povedel Danijel Malalan. Otroke na Koprskem pa je s pravljico razveselila Tjaša Hrovat v četrtek, 27. februarja, v knjigarni Dom knjige, Pristaniška 5.

IK

Obvestila

Prosneto društvo Vrh Sv. Mihaela sporoča, da je zaradi novega ministrskega odloka in izrednega stanja 20. revija *Zlata grla*, ki naj bi potekala od 27. do 29. marca 2020, preložena za nedoločen čas. V zvezi z novonastalimi razmerami širjenja koronavirusa, **upravni odbor Kulturnega doma** v Gorici obvešča, da so ob upoštevanju ministrskega odloka in navodil goriške občine do 3. aprila ukinjene vse napovedane gledališke predstave in drugi kulturni dogodki (koncerti, manifestacije, srečanja z avtorji in zborovanja). Abonente festivala Komigo pa obveščamo, da v Kulturnem domu sestavljamo nov koledar dogodkov in da bomo v skladu z nadaljnimi državnimi in deželnimi ukrepi sporočili nove termine. Vsekakor pa bo program Komigo 2020 redno izpeljan v okviru letošnje sezone. Zvestim obiskovalcem se toplo zahvaljujemo za razumevanje.

Slovensko stalno gledališče Trst obvešča, da so ob upoštevanju ministrskega odloka z dne 4. marca 2020 ukinjene do 3. aprila vse napovedane predstave in drugi dogodki (uprizoritve SSG, gostujoče predstave, koncerti, literarni večeri). Abonente obveščajo, da sestavljajo nov koledar dogodkov in da bodo v skladu z nadaljnimi državnimi in deželnimi ukrepi sporočili čim prej vse nove termine.

Zaradi povečane stopnje tveganja prenosa novega koronavirusa (COVID-19) med 10. in 22. marcem 2020 odpovedujemo vse predstave in dogodke v **Slovenskem**

narodnem gledališču Nova Gorica. **Vpis k pošolskemu pouku 2020/21** v Mladinskem domu je možen od 3. marca dalje in do izčrpanja razpoložljivih mest. S predpisom si gojenci zagotovijo 25 % popusta pri vpisnini ter brezplačno sodelovanje pri vseh ostalih rednih dejavnostih. Informacije na sedežu v Gorici - ul. Don Bosco 60 (torek in četrtek 16.00-18.00) ali na tel. 366-6861441.

Društvo slovenskih upokoencev za Goriško obvešča, da izlet v Tolmeč za dan žena odpade zaradi izrednih ukrepov v zvezi s koronavirusom, ki sta jih odredila ministrstvo za zdravje in Dežela FJK. Prav tako odpade letovanje v termah Olimia od 22. do 27. marca. Informacije po tel. 0481-884156, 328-6360744 (Andrej F.), 346-1206031 (Sonja K.), 0481-882183 (Dragica V.), 0481-78138 (Sonja Š.).

Čestitke

V nedeljo, 8. marca, je **dr. Marija Komjanc** z Mocverja v Števerjanu praznovala svoj devetindevetdeseti rojstni dan. Še mnogo takih dni in veliko zdravja ob čestitkah in voščilih ji želijo svakinja Mirjam, nečaki Mirka, Aleš, Simon, Agata, Ida, Ester in Matteo. Vseh petindvajset pranečakov ji pošilja kup poljubčkov.

Darovi

V spomin na **mamo Emo in očeta Jožka** darujejo Adriana, Betty in Bogdana za Novi glas 100 evrov in za Kulturni center Lojze Bratuž 100 evrov.

Kakšne nevarnosti predstavlja tehnologija 5G?

Tudi v Gorici imamo "superomrežje"!

Politiki, vlada, telekomunikacijska podjetja in proizvajalci na področju tehnike 5G razpravljajo skoraj izključno o koristi in dohodkih, ki jih bodo imele družbe, medtem ko igra manjšo vlogo vprašanje zdravja. Vendar pa kritiki vidijo v tej novi tehnologiji nevarnost. Ali je skrb utemeljena? Deželna agencija za varstvo okolja ARPA je zabeležila gradnjo štirih novih oddajnikov najsoodnejše telefonske zmogljivosti 5G v deželi: dveh v Vidmu, enega v Pordenonu in enega v Gorici, v Štandrežu, ob koncu ulice Sv. Mihaela. S tem novim omrežjem 5G se bodo zelo povečali mobilni telefoni in tudi oddajniki. Čez nekaj let, tako pravijo izvedenci, bodo skoraj vsa elektronska gospodinjstva povezana z omrežjem 5G. Imeli bomo precej več možnosti, dobili bomo mnogo več podatkov, stokrat hitreje bomo lahko deskali. Zveni čudovito. Vendar vemo tudi, da se bo povečalo število oddajnikov; mobilni telefonski oddajniki, iz katerih prihaja škodljivo sevanje, bodo nameščeni na vsakih 100 oziroma 150 metrih. Z novo tehnologijo 5G se tako izredno poveča izpostavljenost človeka sevanju. Na tisoče novih oddajnikov, na milijarde novih naprav. Ali ne bo to škodovalo nam in celotnemu okolju? Leta 2011 je Svetovna zdravstvena organizacija razvrstila mobilne komunikacije v vrsto "po vsej verjetnosti rakotvornih". Daljnoročnih po-

sledic, ki jih novo omrežje 5G lahko povzroči na ljudi in na okolje, nikakor niso še dokončno raziskali. Zato pa imamo pravico graditi take naprave, in to, ne da bi s tem preventivno seznanili prebi-

valce? Z razliko Furlanije Julijske krajine so bile nekatere druge dežele v Italiji bolj previdne s tehnologijo 5G in so hotele pred odobritvijo izvedeti za morebitna tveganja za zdravje državljanov, ki so izpostavljeni sevanju. Uporabile so previdne načelo Bruslja, saj je bilo to prvo mesto, ki je začasno ustavilo preizkuse z 5G ravno zaradi pomislekov glede možnih učinkov na zdravje.

Karlo Nanut

PEPI DEVINAR

iz Štmavra je v sredo, 11. marca, praznoval svoj 80. rojstni dan. Še obilo pevskih vaj, nastopov in zdravih dni mu želijo vsi pevci moškega zbora Štmaver in člani društva Sabotin

8. marca 2020 se je rodil

DAVID SPAZZAPAN

Ob rojstvu novega družinskega člana očku Pavlu, mamici Eriki in sestrama Petri ter Jani čestitamo

VSI SODELAVCI V TISKARNI BUDIN

Ob izgubi našega dragega moža in očeta

SLAVKA ZAVADLAVA

se iskreno zahvaljujemo g. Karlu Bolčini in g. Renatu Podbersiču za pogrebni obred ter vsem, ki so na katerikoli način počastili njegov spomin.

SVOJCI

Štandrež, 12. marca 2020

Slovenka iz Italije v mednarodnem okolju

Pred približno enim mesecem sem prispela v Granado, čudovito mesto na jugu Španije, kjer bom v sklopu Erasmus študiranja do konca junija. Takrat sem bila v tem tujem mestu - v državi, ki je še nikoli prej nisem obiskala - popolnoma sama; v nekaj tednih pa sem srečala ogromno ljudi, ne le domačinov, ampak predvsem drugih mednarodnih študentov s prav vseh koncev sveta.

Najpogostejše vprašanje, ki ga sliši vsak študent na izmenjavi, je brez dvoma: "Od kod si?" To je najpomembnejše. Navadno te po izvorni državi vprašajo še prej kot po imenu. Tuja imena so lahko zapletena, težko jih je izgovoriti, kaj šele, da bi si jih zapomnil. Od kod prihajaš, je lahko že dobra iztočnica za pogovor; med pogovorom pa kmalu postane jasno, ali se je vredno truditi s sogovornikovim imenom.

Mojim zamejskim rojakom najbrž ne bo težko razumeti, zakaj me vsak "Od kod si"? vedno znova spravi v manjšo identitetno krizo. Odgovor bi sicer moral biti preprost - tudi za nekoga, kot sem jaz -: prihajam iz Italije. O tem ni dvoma. A komaj izgovorim te besede, si že lahko predstavljam, kako me sogovornik ukalupi in popredalčka v svojo stereotipno predstavo o Italijanih, kakršnoli že je.

Če bi vsakemu že ob prvem srečanju hitela razlagati, da nisem Italijanka, čeprav sem se rodila in odraščala v tej državi, bi zvenela zateženo. In tako sem se zavestno odločila, da bom na vprašanje "Od kod si?" dosledno odgovarjala z: "Iz Slovenije".

Še vedno nisem prepričana, ali je to prava odločitev - navsezadnje imam vsakič, ko to izrečem, občutek, da lažem (čeprav kot študentka navsezadnje prihajam z Univerze v Ljubljani). Poleg tega se zadeva zakomplicira, ko izvem, da je sogovornik/ca iz Italije: svojim sodržavljanom pač nočem tajiti, od kod zares prihajam, saj imamo navsezadnje veliko skupnega, čeprav pripadamo različnim narodoma. In tako se vsakič spustim v razlago v italijanščini, da sem, čeprav zdaj zaradi študija res živim v Sloveniji, pravzaprav pripadnica slovenske manjšine na obmejnem območju pri Trstu.

Mislila sem, da sem se tako izmazala - da sem našla način, da me vsi vidijo kot Slovenko in ne kot Italijanko in da sem

Italijanom celo olajšala razumevanje koncepta manjšine. A v nedavnem pogovoru s prijateljem s Sardinije sem odkrila, da ni šlo vse ravno po načrtih. Prepričan je bil namreč, da sem iz Slovenije, vendar sem se rodila v Italiji, ker se je moja družina začasno preselila tja. Zmajala sem z glavo in mu poskusila še enkrat razložiti, da sem pripadnica slovenske manjšine - torej skupnosti slovenske narodnosti, ki pa živi na italijanskih tleh. A ko je slišal, da so moje korenine v Italiji, je le zmedeno vprašal, zakaj mu torej nisem takoj povedala, da sem Italijanka. Ljudje pa znajo tudi pozitivno presenetiti. Da je vendarle mogoče doumeti, kaj pomeni biti pripadnik manjšinske narodne skupnosti v neki državi, mi je prav pred nekaj dnevi dokazal sošolec iz Almerie, torej pravi Andaluzijec. Ko sem mu razložila, da živim na obmejnem območju v Italiji, je pripomnil: "To pomeni, da imate na cestah dvojezične kažipote, tako kot na primer v Kataloniji, ne"? Pritrdila sem in mu začela naštevati, da imamo tudi šole in druge ustanove v slovenskem jeziku - nič od tega se mu ni zdelo neverjetno. Povedal mi je, da je lani med svojo Erasmus izmenjavo v Turinu obiskal Dolino Aoste in se tam srečal s podobno situacijo.

Priznam, da si sama še nisem upala slovenske manjšine v Italiji primerjati s Katalonci ali kako drugo od narodnih manjšin, ki bogatijo Španijo - zaradi aktualnih političnih trenj se bojim, da bi me grdo gledali. Prav zato me je še toliko bolj razveselilo, ko mi je španski kolega povedal, da se je v Italiji seznanil z njenimi manjšinami, položaj le-teh pa je znal tudi povezati s tistimi v svoji državi. Ni bil sicer edini, ki me razume; ko se predstavim tujemu študentu, nikoli ne morem vedeti, kaj lahko pričakujem. Nekateri ljudje, ki prihajajo z druge strani oceana, celo hitreje razumejo kot moji sodržavljanji - spet drugi pa v življenju še niso slišali za Slovenijo in Slovence.

Pred prihodom v Španijo si vsekakor nisem mogla predstavljati, kaj vse lahko sproži tudi tako preprosto vprašanje, kot je: "Od kod si"?

Mojca Petaros

Koronavirus z okuženimi tudi v Sloveniji

Z novo vlado morda večje možnosti za demokracijo in razvoj

V Sloveniji nastaja nova vlada v pogojih in razmerah, ki opozarjajo na pomanjkljivosti v razumevanju in izvajanju demokracije in na vrzeli pravne države. Janez Janša je bil sicer že tretjič izvoljen za predsednika vlade, kar je zanj priznanje in uspeh, glede na to, da je v Sloveniji prevladovalo mnenje vladajočega dela politike in pisanja režimske opredeljenih množičnih javnih občil, "da gre za politika, ki je zapravil vse priložnosti in je zato obsojen na večno opozicijo". Dejansko pa je Janez Janša kot predsednik Slovenske demokratske stranke, ki je prejela največ glasov na prejšnjih parlamentarnih volitvah, zdaj pravzaprav prevzel položaj, ki mu je bil določen, mu pripadal in ga še zdaj uveljavlja.

V državah s parlamentarno demokracijo, kar naj bi bila tudi Slovenija, je sprejemljiva, torej legalna in legitimna, vsaka vlada, ki je oblikovana po pravih in postopkih pravne države in izhaja iz odločitve volivcev. Na Slovenskem pa poteka silovita kampanja, včasih kar histerična, zoper Janeza Janšo, novo koalicijsko štirih desnosredinskih strank, ter se kaže tudi z grožnjami in pritiski na osebe, ki bi morda sodelovale v novi koalicijski vladi. Pod udarom pa so tudi nekatera gibanja civilne družbe, na primer Zbor za republiko.

Poročanje in ocenjevanje nove koalicijske vlade ne pomeni nujne podpore posameznim nosilcem dogajanja, tudi ne Marjanu Šarcu ali Janezu Janši, ampak je izraz zaskrbljenosti za grožnje in druge pojave, ki onečaščajo slovensko demokratično ureditev in dostojanstvo Slovencev. Zaskrbljajo napovedi Jožeta Biščaka, odgovornega urednika tednika

Demokracija, češ da zato, ker Slovenija tone v totalitarni sistem in svet, kjer politična levica želi utišati in celo uničiti mnenja desne intelektualne elite, "ni več daleč čas, ko se bomo morali pod prisilo javno opravičevati za besede in misli. Bojim se, da tudi nisimo več daleč od tega, ko bomo morali reči oprostite, da sploh živimo". Publicist in sociolog dr. Bernard Nežmah pa o spremembah na vrhu izvršilne veje oblasti takole meni: "Potencialna tretja

delajo za politično levo usmerjene medije, označil za normalne novinarje, tisti novinarji, ki sodelujejo v politično desnih medijih, pa so po njegovih trditvah nenormalni novinarji. Žal na takšno razlikovanje novinarjev glede na to, v kakšnih medijih delajo, ni bilo odmeva, ki bi bil vsekakor potreben.

So pa še mnogi drugi odmevi o bližnjih političnih spremembah v Sloveniji. Publicist Andrej Aplenc je prepričan, "da ob tem,

zadnjih državnozbornih volitev, po drugi strani pa bo verjetno tudi učinkovita v vladanju". Poslanec Socialnih demokratov Matjaž Nemeč je prepričan, da Sloveniji v sedanjih političnih razmerah lahko pomaga samo Bog. Časnikar Gašper Blažič večkrat ponavlja, "da se v Sloveniji lahko ponovijo protestne demonstracije v večjem obsegu, kot pa je bil nedavni protestni šod v Ljubljani". Komentator časnika Delo Janez Markeš o spremembah na vrhu izvršilne veje oblasti zatrjuje, "da so trenutni voditelji političnih strank, ki so šle z Janezom Janšo v koalicijsko, popolnoma brezoblični, brez osebnosti".

Kljub oviram, polemikam in slabemu vzdušju v delu politike in t. i. običajne javnosti pa gre h koncu postopek za umestitev nove koalicijske oz. vlade. Za novega predsednika državnega zbora je bil izvoljen Igor Zorčič, iz Stranke modernega centra. Janez Janša je v parlament poslal predlog o šestnajstih kandidatih iz vseh štirih koalicijskih strank, ki naj bi postali ministri oziroma ministrice nove vlade. Med novimi člani vlade bodo voditelji vseh štirih strank koalicijske. Ti so Janez Janša, ki je že bil izvoljen za predsednika vlade, Zdravko Počivalšek, Matej Tonin in dr. Aleksandra Pivec. Kandidati za ministre oz. ministrice nove slovenske vlade so se pretekli torek začeli predstavljati v potrditev pristojnim odborom državnega zbora. Izvajajo se zadnji postopki za izvolitev vlade, ki bo morda lahko že čez nekaj dni prevzela svoje funkcije in pričela v celoti delovati.

Strah in zaskrbljenost ljudi in celotne države pa naraščata, in celo

prehajata v paniko, zaradi zlovesčega koronavirusa. Ogroženost je razvidna in ji ni videti konca. V obdobju do pretekle nedelje so odkrili dvanajst okužb pri osebah, ki so se pretežno mudile v tujini in se tam okužile. V večini primerov gre za Italijo. Okužbe so doslej odkrili v Ljubljani, Univerzitetnem kliničnem centru v Mariboru in v Metliki na Dolenjskem. Tam je okuženi zdravnik prenesel virus tudi na večje število zaposlenih v Zdravstvenem domu in na več oskrbovancev v domu za starejše občane. Obe ustanovi so zaradi nevarnosti novih okužb zaprli. V javnosti so prepričani, da v Slove-

niji odločilni organi za zajezitev koronavirusa niso bili dovolj pripravljeni. Morda zato, ker premier in minister za zdravje odhajata s svojih funkcij in se koronavirusu nista hotela ali se nista mogla dovolj posvetiti. Predsednik nove slovenske vlade Janez Janša je o ogroženosti Slovenije z novim virusom namenil nekaj mnenj in opozoril, toda v ministru za zdravje in večini medijev so jih prezrli.

Sicer pa je virus iz Kitajske v Sloveniji povzročil in še povzroča škodljive posledice in tudi škodo v gospodarstvu. S posledicami se bo morala soočiti nova vlada.

Marijan Drobež

Helena Jaklič, doktorica znanosti s področja zgodovine in dobra poznavalka zamejstva in zdostva, je kandidatka za ministrico za Slovence v zamejstvu in po svetu v novi Janševi vladi

Janševa vlada ne nastaja kar tako, temveč je odgovor na neuspeh Šarčeve koalicijske. Smisel demokracije pač ni v tem, da so leve vlade enkrat za zmeraj napredne in večne, da od volitev do volitev le spreminjajo imena in kažejo nove oblike, ampak je v tem, da se politična levica in politična desnica izmenjujeta na oblasti". V polemiki o novi koalicijski vladi so vključili tudi slovenske novinarje. Spodbudil jih je Brane Golubović, vodja poslanske skupine Liste Marjana Šarca, ki je novinarje, ki

ko turški predsednik Erdogan Evropi grozi s sprostitvijo novega vala beguncev, bomo imeli predsednika vlade in vlado, ki bosta sposobna sprejeti ukrepe za zaščito in obrambo Slovenije". Publicist in politični analitik Mitja Iršič meni, "da je po dolgih letih leve oblasti duh sodelovanja, kompromisov in sprave končno spet del slovenske politike". Sociolog prof. dr. Matej Makarovič pa ugotavlja, "da bo Slovenija zdaj dobila vlado, ki po eni strani dovolj jasno izraža volilni izid

koalicije. Ti so Janez Janša, ki je že bil izvoljen za predsednika vlade, Zdravko Počivalšek, Matej Tonin in dr. Aleksandra Pivec. Kandidati za ministre oz. ministrice nove slovenske vlade so se pretekli torek začeli predstavljati v potrditev pristojnim odborom državnega zbora. Izvajajo se zadnji postopki za izvolitev vlade, ki bo morda lahko že čez nekaj dni prevzela svoje funkcije in pričela v celoti delovati.

Strah in zaskrbljenost ljudi in celotne države pa naraščata, in celo

Družba Hit začasno zapira igralnice na Goriškem

Novogoriška družba Hit se je odločila, da zaradi preventivnih razlogov, povezanih s širitvijo novega koronavirusa, ter glede na zaostrene razmere na primarnem italijanskem trgu, kjer za celotno državo velja karantena, do 20. marca zapre vse svoje igralnice na Goriškem, je sporočila STA v torek, 10. marca. Od torka dalje so tako igralnice v hotelih Perla in Park v Novi Gorici, Drive-in v Vrtojbi in Aurora v Kobaridu zaprle vrata, tako pa bo veljalo predvidoma do prihodnjega petka, 20. marca, letos so sporočili iz družbe. "Situacija se dnevno spreminja, tako v Sloveniji kot Italiji. Temu moramo prilagoditi tudi naše delovanje. Nov, zagotovo najbolj poslovno obremenjujoč ukrep doslej, sprejemamo z namenom zaščite naših zaposlenih in skupnosti, "je v sporočilu za javnost navedel predsednik Hitove uprave Tomaž Repinc. Zaposleni v igralnicah, ki v prihodnjih dneh ne bodo poslovale, bodo v tem času prejeli odločbe o čakanju na delo, so še dodali v podjetju.

Sicer pa je slovensko zunanje ministrstvo v torek, 10. marca, ponovilo opozorilo in odsvetovalo potovanja na območje celotne Italije, da bi se zajezilo širjenje novega koronavirusa. Zunanje ministrstvo s tem sledi tudi ponedeljkovi odločitvi italijanske vlade, ki je razglasila karanteno za celotno državo. Sicer so v Sloveniji do večera v ponedeljek, 9. marca, povedali, da so v Sloveniji potrdili še dve okužbi z novim koronavirusom v Sloveniji, s tem se je število okuženih povzpelo na 25.

V ponedeljek zvečer se je oglasil tudi novogoriški župan Klemen Miklavič, ki je bil kritičen do v ponedeljek, 9. marca, sprejete odločitve Sveta za nacionalno varnost o uvedbi ukrepov na kopenski meji z Italijo. Tak pristop po oceni župana Goriški ne bo prinesel nič dobrega in se mu zdi pretiran. Kot je izpostavil, so ukrepi, ki so jih sprejeli v sosednji Furlaniji - Julijski krajini zelo rigorozni, zaprte so vse javne ustanove, prepovedani so celo pogrebi in verski obredi. Zato zapiranje meje s slovenske strani ne bi prineslo ničesar, je še dodal župan Miklavič.

Svetujemo, da sami spremljate uradne objave na straneh slovenske vlade in v časopisih, predvsem pa na spletu, ker se zadeve spreminjajo iz ure v uro!

Ob izvolitvi za predsednika vlade Republike Slovenije

SSO čestita Janezu Janši

Spošt. Gospod Janez Janša Predsednik vlade Republike Slovenije V imenu Sveta slovenskih or-

Tudi za nas Slovence v Italiji in po svetu je pomembno, da ima Republika Slovenija vlado, ki jo podpira trdna

podpira, jasen program, ki temelji na demokraciji, izoblikovani v kontekstu evropskega povezovanja in združevanja. V ta kontekst je Slovenija vstopila po demokratizaciji in osamosvojitvi ter popeljala slovensko družbo v nov politični okvir, kjer ji je omogočeno, da se polnopravno in enakopravno razvija. In to lahko zardimo, da je veljalo in velja tudi za nas Slovence, ki živimo izven meja Republike Slovenije.

Pri Svetu slovenskih organizacij si nadejamo plodnega sodelovanja z Vami in z vašimi bodočimi ministri, da bomo lahko še naprej razvijali in nadgrajevali skupna prizadevanja, ki so za našo narodno skupnost v Italiji temeljnega pomena.

S spoštovanjem
Predsednik SSO
Walter Bandelj

ganizacij in v svojem imenu Vam izrekam iskrene čestitke ob izvolitvi za predsednika vlade Republike Slovenije. Državni zbor Vam je odločno podelil mandat za vodenje naše matične države in domovine, za kar Vam želim veliko uspeha pri delu.

večina. To je glavni temelj, na katerem je mogoče graditi prihodnost za vse nas in še posebno za mlade rodove doma in po svetu. Prav gotovo so izzivi, ki zadevajo slovensko notranjo in zunanjo politiko, veliki. Vendar verjamejo, da ima koalicijska vlada

Čestitke SSO Igorju Zorčiču

Spošt. Gospod Igor Zorčič Predsednik Državnega zbora Republike Slovenije

V imenu Sveta slovenskih organizacij in v svojem imenu Vam izrekam iskrene čestitke ob izvolitvi za predsednika Državnega zbora Republike Slovenije.

Vodenje osrednje državne ustanove, ki izvaja zakonodajno oblast v Republiki Sloveniji, je zelo pomembna in odgovorna naloga. V Državnem zboru se namreč načela demokracije udeležujejo s pisanjem in odobranjem zakonov, s katerimi se ureja življenje slovenskih državljanov in državljanov. To je še posebno pomembno v teh zahtevnih dneh, ko se vse evropske države spopadajo s širjenjem okužbe s koronavirusom.

Vloga Državnega zbora, ki ga boste vodili v prihodnjih mesecih in letih, pa je pomembna tudi za nas, Slovence v Italiji, ter za ostale dele slovenskega naroda v zamejstvu in po svetu. V sklopu Državnega zbora namreč deluje Komisija za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu, ki je bila še posebno v zadnjih letih zelo aktivna, kar je za vse nas zelo pomembno in spodbudno. Zaradi tega si nadejamo, da bo mogoče še

naprej računati na enako pozornost in podporo tako s strani omenjene komisije kot s strani slovenskih poslank in poslancev ter celotnega Državnega zbora.

Spoštovani gospod Predsednik, dovolite, da izkoristim to priložnost, da Vam priporočim pomembno temo predstavnštva Slovencev izven meja Republike Slovenije v Državnem zboru. Tematika je bila že večkrat obravnavana in zdi se nam pomembno, da ne gre v pozabo. Tako kot je tudi v drugih državah

dana možnost, da si rojaki, ki živijo v tujini, izvolijo svojega predstavnika v parlament, tako bi bilo namreč primerno, da bi si tudi Slovenci, ki živimo izven meja naše matične domovine, izvolili svoje predstavnike v Državni zbor. Na tak način bi nam vsem bila dana možnost, da še konkretnije prispevamo k dvigu blaginje in razpovednosti slovenske države.

Osebo in skupaj z ostalimi člani Sveta slovenskih organizacij si nadejamo, da bomo lahko z Vami čim prej vzpostavili plodno sodelovanje, ki bo v splošno dobro vsem trem Slovincem, matični, zamejski in v svetu.

S spoštovanjem

Predsednik SSO
Walter Bandelj

Katja Ferletič

STARE JEDI V NOVIH LONCIH (74)

Zdaj je čas za presaditev rož. Nekoč zemlje za rože niso prodajali v vrečah, naše pridne ženske so uporabljale kos mreže kot

sito in domačo zemljo presejale - najboljša zemlja je bila tista, ki se je nahajala pod zloženimi "fšinami", drvni. Rože, predvsem gorečke, "kočrce", so gospe pozimi imele na podstrešju ali v shrambi in jih tako shranjevale iz leta v leto. Rasle so v vazah, pločevinastih posodah, kjer so bile prej konzerve in katerih dno so preluknjale z žebliem, v starih, razbitih aluminijastih in emajliranih loncih - vsak lonček je

"prišel prav", tudi "bokal". Rož gospe niso kupovale, gojile so trajnice. V vsaki kuhinji je z omarice visela "mižerija" s svojimi odenki zelene, vijoličaste in bele barve, v kotičku je rasla "šparežina", zelenje, ki je trajalo veliko let, na mizi pa so v vazi bile cvetice iz domačega vrta -

šmarnice, vrtnice. Gospe so gojile stare sorte vrtnic - "iz čime galtoža so nardile grm", v vrtu pa so gotovo cvetele trobentice in spominčice, lepe modre, drobne cvetke, katerih seme je samo padlo na tla in naslednje leto so pognale nove rastlinice. Čebulice tulipanov, "jurjevki, vincecevi, špad" in begonij so si gospe izmenjavale: vsako jesen, ko so rože odcvetele, so čebulice izkopale iz zemlje in jih skrbno pospravile v košare in hranile v kleti ali na kašči. Paziti so morale nanje, saj so jih miške zelo rade grizle; če so čebulice srečno dočakale pomlad, so jih spet vsadile v zemljo.

Rož torej niso kupovale, izjema so bili le nageljni, ki so vedno krasili okna: "Navzgor se širi rožmarin, navzdol se nagelj vije". Cvetovi so bili veliki, manjši, beli, rdeči in rožnate barve, zelo lepo in močno so dišali - vse gospe so jih imele in "čime" delile s prijateljicami, najlepše cvetove pa so nedvomno imele rože, ki so zrastle iz naskrivaj odščipnjenih vršičkov - "čim". Te vršičke so najprej zavile v mokro krpo, konec avgusta so jih vsadile v lonček in ga dale v senco, pozimi pa v hišo. V počenih aluminijastih loncih so rasli manjši "drevčki" z oranžnimi sadovi, ki so vsebovali veliko semena, in seveda okrasni, majhni, rumeni, oranžni in rdeči "pvruni" - paprika. V urejenih gredicah so se bahale in svoje lepe cvetove razkazovale cinje, astre in "turčke", ognjiči. Tudi "pušpanj, roženkraut" in drugo zeleno grmičevje ni smelo primanjkovati. "Roženkraut" je rastlina trajnica, katere sveže in aromatične lističe so uporabljali tudi v kuhinji. Krizanteme za na grobove pokojnih sorodnikov so ženske presajale, čistile in pokrivala, saj je bilo nekoč zelo mraz in pred prvim novembrom je gotovo "prišla slana". Vse svoje rože so gospe tudi gnojile - gnojnico so nabrale, razredčile z vodo in z njo zalivale rože. V ta namen so uporabljale tudi namočene zajčje iz-

trebke.

S hranjenjem rož, setvijo, sajenjem in pripravo semen so se večinoma ukvarjale ženske. Gospe so bile zelo radodarne in svoje rože, čebulice, semena in povrtino so rade podarjale prijateljicam. Taki sta bili sosedi Olga in Olga - skupnega nista imeli samo imena, ampak tudi veliko skrb za svojo "konservo" - tako so pri nas nekoč imenovali manjšo toplo gredo, ki so jo navadno zgradili ob štali, na sončni legi. Zemlja je bila skrbno ograjena s cementnim zidkom in prekrita s steklom. Olga in Olga sta vsaka v svojo "konservo" sejali različne vrste povrtine; ko je bil čas presajanja sadik, jim je vedno kakšna ostala in obe sta z njimi radi razveselili sosede. Prijazni gospe sta dobro vedeli, da je treba shraniti semena za vsaj dve leti sajanja, saj ni mogoče predvidevati, kakšna bo naslednja letina in če bo sploh mogoče pripraviti kaj novih semen. Tradicionalna semena so bila del naše kulturne in naravne dediščine; te sorte so bile prilagajene našim pridelovalnim razmeram in seveda bolj odporne. Naše gospe so med poletjem in jeseni skrbele za rože, obe-

naslednja letina in če bo sploh mogoče pripraviti kaj novih semen. Tradicionalna semena so bila del naše kulturne in naravne dediščine; te sorte so bile prilagajene našim pridelovalnim razmeram in seveda bolj odporne. Naše gospe so med poletjem in jeseni skrbele za rože, obe-

nem so delale na vrtu, na njivi in skrbele za dom in živino ter se seveda pripravljale na zimo in skušale shraniti vse, kar se je dalo - orehe, lešnike, kostanj, tudi breskove in marelične koščice so sušile in iz njih pobirale jedrca. Zelo, zelo pomembno je bilo v velikih pločevinkah primerno ohraniti fižol, ki je lahko trajal tudi več let. Med fižol so dale listke žajblja, da bi se ne pojavili "žužki", drobne živalice, ki so se rade pogostile s fižolovim zrnjem. Mnogi so ga pridelovali veliko, da je količina zadostovala za vsaj eno leto - sadili so ga tudi med koruzo, tako da se je rastlina med rastjo naravno oprijemala nanjo in kmetu ni bilo treba postavljati raket v zemljo. Med povrtinami ima suho fižolovo zrnje zelo visoko energijsko vrednost, zato je na našem jedilniku prisoten že nekaj stoletij, čeprav je danes nekoliko manj priljubljen kot nekoč, ko so mu pravili "meso ubogih"; kuhali so ga v mleku ali vodi, nezabeljen je bil včasih tudi postna jed, zelo priljubljen pa je bil tudi s kobaso, če so jo gospodinje slučajno imele na razpolago.

"FŽU POŽGAT S KLOBASU"

Sestavine:

350 g fižola, pol čebule, 1-2 klobasi, 2 lovorova lista, sol, pol jušne kocke, 2 žlici moke, olje.

Priprava:

Čez noč namočimo fižol. Skuhamo ga v slani vodi. Na nekaj žlicah olja prepražimo na drobno sesekljano čebulo in na kolobarje zrezano klobaso. Na vrh natresemo dve žlici moke in premešamo. Polovico fižola "pasiramo" in damo v lonec s čebulo in klobaso, nato dodamo nekaj vode, v kateri se je kahal fižol, lovor in polovico jušne kocke. Kuhati se mora 15 minut, nato dodamo še ostali fižol, katerega zrnje smo pustili celo, in pustimo, da zavre. Fižol s klobaso lahko serviramo s kruhom ali polento, nekateri so mu radi dodajali še malo kisa - "kanček octa".

Post 2020 na Slovenskem

Akcija 40 dni brez alkohola za zdravje in zdrave odnose

Slovenska karitas je na pelenično sredo, ko se v katoliški Cerkvi začne 40-dnevni post pred Veliko nočjo, začela tradicionalno preventivno akcijo 40 dni brez alkohola. Tokrat poteka z geslom *Za zdravje in zdrave odnose*. Odpoved alkoholu v postnem času je priložnost, da preverimo svoj odnos do sebe in v družini.

Prav tako lahko v tem času preverimo svoj odnos na delovnem mestu in v družbi, je na predstavitvi tokratne akcije povedal generalni tajnik Slovenske karitas Cveto Uršič. Izrazil je željo, da bi sledili sporočilom akcije skozi celo leto in vse življenje, ne le v 40 dneh akcije. Slovenska karitas skupaj z agencijo za varnost prometa in Zavodom Med. Over. Net, ki je tako

kar tretjino umrlih na slovenskih cestah.

Delež alkoholiziranih povzročiteljev prometnih nesreč znaša že skoraj deset odstotkov. Povprečna stopnja alkoholiziranosti pri povzročiteljih prometnih nesreč je lani po njenih besedah znašala kar 1,5 promila. Glede na to je pozvala k treznosti v prometu.

V zavodu Med. Over. Net, ki je tako

rana poraba alkohola iz domače proizvodnje, ki po ocenah številko poveča še za tretjino. To nas uvršča v sam svetovni vrh, je poudarila Karmen Henigsman iz NIJZ.

Tvegano in škodljivo pitje je po njenih besedah vzročno povezano z več kot 200 različnimi boleznimi in poškodbami. Pitje alkohola lahko vpliva na vsak organ v telesu, povzroča rakava obolenja, oslabi posameznikov imunski sistem in pomembno vpliva na slabšanje srčno-žilnega sistema. Novejše raziskave po njenih besedah kažejo, da z vsakim popitjem kozarcem že tvegamo škodljive posledice. "Da je kozarec vina dober za zdravje, je le mit", je poudarila.

Ocena zdravstvenih in ostalih stroškov, povezanih s pitjem alkohola, po njenih besedah znaša v povprečju 228 milijonov evrov letno.

O izkušnjah iz psihoterapevtskega dela z ljudmi, ki imajo težave z alkoholom, pa je spregovoril Drago Jerebic iz Družinskega inštituta Bližina. Alkohol je oblika pomirjanja v odnosih, je poudaril. Starši morajo svojim otrokom po njegovih besedah pokazati, da so možni drugi načini pomirjanja. Akcije, kot je ta, so lahko spodbuda in hkrati izraz solidarnosti z družinami, kjer je alkohol težava, je menil.

Ambasadorji letošnje akcije so pevci a cappella gospel zbora Bee Geesus.

kot agencija soorganizator akcije, na področju zasvojenosti poteka forum, ki ga letno obišče več kot 60.000 ljudi. Na njem odgovarjajo strokovnjaki, ki je povedala Andreja Verovšek iz zavoda.

V Sloveniji je registrirana poraba čistega alkohola na prebivalca, starejšega od 15 let, leta 2018 znašala deset litrov. Poleg registrirane porabe pa je za slovensko državo velika težava tudi obsežna neregistri-

Erika Brajnik

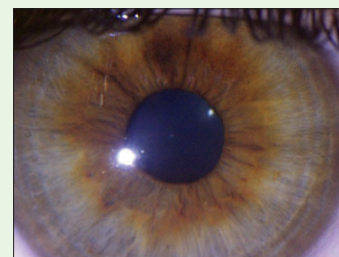
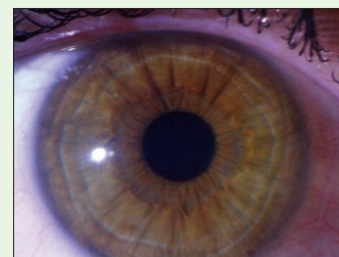
NATUROPATSKI NASVETI (282)

Glive in glivice v naturopatiji

Glive so najbolj razširjeni mikroorganizmi na našem planetu. Živijo v našem telesu in izven njega. Od vseh mikroorganizmov, ki živijo v našem telesu, jih je 80 % nevtralnih, 15 % dobrih in 5 % toksičnih - smrtno nevarnih mikroorganizmov, ki se nahajajo predvsem v nosu in grlu. Večina od nevtralnih mikroorganizmov je gliv, kot je na primer kandida, ki jo vsi poznamo. Kandida živi v simbiozi v našem telesu in ima tudi vlogo pri presnovi sladkorjev. Ko jo pa nepravilno hranimo, poraste in postane patogena. Enako se dogaja z ostalimi glivami v telesu, če jih napačno hranimo. Takrat porastejo v patogena glivična obolenja, ki se lahko kažejo na koži, na spolovilu, v ustih, na pljučih, v možganih itd.

Skratka, ko se pojavijo glivice na nohtu, se to ne zgodi zato, ker smo hodili po bazenu in smo brcnili v kup gliv, ampak so porasle na nohtu, ker so prišle tja iz notranosti telesa.

Kako se to zgodi? Glivična obolenja predstavljajo porast patogenih gliv, ki lahko porastejo v našem telesu površinsko, globinsko ali sistemsko. Leta 2010 so bila

glivična obolenja kože četrta najbolj pogosta bolezen na svetu. Zaradi glivičnih obolenj je trpela 1 milijarda ljudi po celem svetu. Krivci za porast patogenih mikroorganizmov po telesu so:

1. Antibiotiki, saj dolgotrajno uživanje antibiotikov poruši mikrofloro v črevesju in favorizira porast patogenih mikroorganizmov po telesu. Spremeni se pH telesa in na spremenjenem pH-ju porastejo patogeni mikroorganizmi.
2. Šibak imunski sistem, ki ga ima, kdor je na kemoterapiji, kdor jemlje kortizon, kdor jemlje imunosupresive, kdor ima kronično obolenje ali vnetje. Patogeni mikroorganizmi pridejo iz zunanega sveta v tako bolno telo in ga zelo ogrožajo.
3. Povišan sladkor v krvi in pogosta inzulinška nihanja v telesu spodbujajo porast patogenih mikroorganizmov.

Skratka, ko uživamo sladkarije, ko se zakisamo, hranimo glive v telesu! Glivična obolenja lahko imamo na lasišču (piedraia horteae), pod pazduho (trichosporon), na koži (tinea versicolor), dlaneh, nohtih idr.

Ti mikroorganizmi pa porastejo tudi v notranosti telesa. To lahko vidimo na primeru irisa, ki nakazuje porast gliv v predelu možganov.

Glive, porasle po celi glavi (drobne pikice na uri 12)

Glive na predelu jeter (drobne pikice na uri 8)

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu

Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franka Žgavec

Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail zadruga.gm@gmail.com

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRTIT2V00

naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail gorica@noviglas.eu

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Dežela Furlanija Julijska krajina po DZ št. 26/2007.

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek za založništvo po zakonu št. 198/2016 in zakonskem odloku 70/2017 (prej zakon št. 250/1990). Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks

To številko smo poslali v tisk v torek, 10. marca 2020, ob 13. uri

Duša Benečije trmasto kljubuje časom

Pust od jutra do večera (2)

Plešemo, pojemo, veselimo se. Slovenska pesem danes odmeva po dolini. Glas zvoncev odganja zimo, ki je sicer letos ni bilo, iz vinogradov in travnikov. Obiščemo še nekaj hiš; pri prijaznem lovcu, ki živi ob cerkvi, se stisnemo okoli mize v ozki kuhinji, da lahko pokramljamo. Ljudje nas čakajo, radi imajo, da pridemo. Le v gostilni Pri Mariotu nam zaprejo vrata z izgovorom, da ne strežejo pijače pri "šanku". V resnici se bojijo, da smo preglasni in preživahni za njihove izbrane, elitne goste, ki kljub pustu tiho sedijo za mizo in uživajo ob hrani.

Nič ne de. Nekateri ne marajo preteklosti, denar in zaslužek sta del sedanjosti. Tradicija je nekaj drugega. Nekaj za ljudi. Za tiste, ki imajo še dušo in srce. Obiščemo še nekaj turističnih kmetij, ponekod je prav prijetno. Videti je, da so nas pričakovali. Počasi se odpeljemo po dolini navzgor. Tu nas čakajo osamljene hiše. Priletna domačina nas pričakujeta na vrtu in nestrpnopogledujeta na cesto. Vsi vemo, da je gospa, kot vsako leto, spekla za naš najboljšo slaščice. Soseba živi sama. Ko me stisne

v tesen objem in poljubi na lica, čeprav ne vem, ali se sploh spoznavam, razumem, koliko ji pomeni naš obisk. Hvala, reče vsakemu izmed nas. In nas povabi k mizi. Tu, kjer so domačije daleč narazen in se po cesti, ki pelje v Britof in v zadnjo vasico Idrske doline, Melin, komajda kdaj pripelje avto, je veselja malo ali nič. Ta občutek osamljenosti teži vse nas. Maske in ramonike ga preganjajo skupaj z mrazom in zimo.

Odpeljemo se do vasi Fradjele, kjer ravno praznujejo družinsko obletnico. Hrane tudi za nas ne zmanjka, pa čeprav skoraj nihče ni več lačen. Vem, da zamujamo, da nas povsod čakajo, a težko je prepričati ljudi, da zapustijo obloženo mizo. Počasi spravimo mehe in se odpeljemo v Košone. Tu je bila nekoč gostilna. Pravzaprav jih je bilo v Idrski dolini veliko: v Košonih, Seucu, Podrobu, Bordonih. Verjetno sem na katero pozabila. Gostje so vsako nedeljo prihajali iz Trsta in Gorice, predvsem poleti, da so ob reki, v hladu, med prelestnim zelenjem, uživali ob domačih dobrotah. Iz pripovedi vem, da so bili ti gostinci z vsem srcem predani svojemu poslanstvu.

Lili živi zdaj sama. Gostilna v veliki, nekoč bogati domačiji mi popolnoma osvoji srce. Že dolgo je zaprta, a vse je tako, kot bi še vedno čakala na goste. Velika gostilniška soba s starim lesenim podom, starinska točilna miza, steklenice z likerji in pijačami. Mize s svežimi prtji. Vse je skrbno urejeno, čisto, začutim ljubezen in bolečino. Vem, da sta Lilina sinova v tujni, moža je po dolgi bolezni izgubila. Ko ji govorim o gostilni, vem, kako ji je težko, a skuša prikriti solze. V samotni postaneš močan. Pozneje, pri večerji, mi pripoveduje o svojem delu. Za goste je kuhala samo najboljše, to, kar je dajala tudi svoji družini. Vem, da bi še delala, ko bi mogla. In ko bi ne bila tako sama. Na dnu ozke doline ob reki, ki riše tolmune in brzice, ji dela družbo le majhen, prijazen kužek.

Gostilno je imel tudi Lilin brat, Bruno. Tudi njegova je že zdavnaj zaprta, a prijatelj pričakata z ženo za pultom, s kozarcem najboljšega vina. Nekoč ga je prodajal, zdaj ga ima za mimoidečo, znanje in prijatelj. In če se že zapelješ mimo Bordonov, se moraš pri Brunotu obvezno ustaviti.

pomembna za Lonjer, Trst in vso deželo, zagotovo največji športni dogodek v organizaciji naše narodne skupnosti. Ne smemo pozabiti, da so na ugledni dirki za mlade amatere zmagali poznejši kolesarski velikani, ki smo jih ob pogledu v zlato knjigo vsako leto naštevili: Casartelli, Fondriest, Baldato, Figueras, Ballan. Številni drugi kasnejši zvezdniki pa so tu kolesarili, četudi niso na uvodni dirki sezone pristali na prvem mestu. Tekmovanje je uživalo velik ugled med poznavalci kolesarstva v širšem prostoru. Ne nazadnje smo na njej

potrebnih sredstev, tako da bi bil spopad z organizacijo tako velikega in odmevnega dogodka neodgovoren korak. Pečar je vsekakor poudaril, da sploh ni nujno, da je zgodovine priljubljene prireditve s ciljem pred kamnolomom Faccanoni nad Lonjerjem in nagrajevanjem v lonjerskem športno-kulturnem centru za

Bomo še kdaj dočakali ta domači športni dogodek?

Osem let brez lonjerske kolesarske dirke

Prvo nedeljo v marcu bi bil čas za Lonjersko kolesarsko dirko. Letos bi najverjetneje odpadla zaradi ukrepov proti širjenju koronavirusa pri nas. Zadnjič so jo izpeljali leta 2012. Zdelo se je, da jo bodo le začasno zamrzili, polagoma pa je šla tudi v naši javnosti v pozabo, zamrla je. Tako smo na teh

stolpcih pisali pred sedmimi leti, marca 2013: "Tekme za trofejo Združenja slovenskih športnih društev v Italiji po 36 izvedbah letos ni bilo, odpovedati so se ji morali zaradi finančne stiske. Direktor dirke in duša organizacijskega stroja Kolesarskega kluba Adria Radivoj Pečar je odločitev napovedal že decembra, ko potrebno kritje stroškov zdaleč ni bilo zgotovljeno. V zadnjih dneh, ko so se malodane vsi spomnili, da bi bil čas za dirko, je razlagal, da so v primerjavi z zadnjimi izvedbami, ko je tekmovalje v celoti stalo vsaj 45 tisoč evrov, zmanjkali tako zasebni pokrovitelji kot javni prispevki. Do jeseni, ko so morali sklepati, kako naprej, so pogrešali kakih 40 odstotkov

vedno konec. Ko bo proračun zadosten, bi lahko 37. izdajo dirke doživeli že marca 2014". V resnici pa dirke niso več izpeljali, sploh jo bomo težko spet dočakali. Težave so najbrž finančne narave, tudi človeški viri, ki so predstavljali naoljeno organizacijsko kolesje, so se v društvu izpeli. Termin v mednarodnem kolesarju tekmovalj pa so izgubili.

Vaško športno-kulturno središče v Lonjerju je vsekakor živo in dejavno, aktivna je tudi mladina iz Lonjerja in s Katinare (pevski zbor, pust, dviganje maja), tudi Kolesarski klub Adria še dalje obstaja. Radi pa bi se ob tej priložnosti spomnili na to, kar je bila dirka. Množična prireditve,

dočakali slovensko zmago (Kump), ki se je dolgo let zdelo zakleta, govorilo se je tudi o možni čezmejni trasi, da bi se ohranila. V zgodovino so šle izvedbe v snežnem meatežu nad Lonjerjem, v krasnem spomladanskem vrenem, vedno z neuradnim startom v Lonjerju, uradnim v Barkovljah "pri Pipolu", progo mimo Goriške in obveznimi televizijskimi kadri Radija Pečarja stoje v avtomobilu brez strehe, volkulje pri Štivanu, ciljnega sprinta pred kamnolomom, Jureta Kuferšina, ki nagrajuje na zmagovalnem odru, paštašute v centru v Lonjerju. Vse to in veliko več je bila Lonjerska dirka od srede 70. let prejšnjega stoletja do leta 2012.

HC

V Britof se pripeljemo z več kot enourno zamudo. Liški pustje so nas dolgo čakali, zdaj so spet šli v vas, a Sara, gostilničarka, jih pokliče, da se vrnejo in skupaj zaplešemo. Liške maske so ene najstarejših in najlepših v Sloveniji. Sprevod ima kar lepo število likov in obrazov, narejenih iz naravnih materialov, lesa,

ovčjih kož in pločevine. Pričakujejo jih tudi številne snemalne ekipe, ki so prišle iz Slovenije in Furlanije. Zaplešemo, vriskanje, glasba in pozvanjanje napolnijo dolino, ki je drugače vse bolj tiha. Pretiha.

Dolgo smo skupaj, pozdravljamo se, srečanje mask z obeh strani meje je uspelo. Zdaj, ko je

meja padla, je postala okrepčevalnica v Britofu, tu je bila nekoč karavla, stičišče tistih, ki še vztrajajo in živijo na obeh bregovih divje Idrje.

Ko nas še pogostijo, je že tema. Počasi se odpravimo še do Salamantov, kjer smo gostje na domačiji Claudie Salamant, pesnice in kulturne delavke, ki poučuje na dvojezični šoli v Špietru, in do Brunota, ki nas čaka s polnimi kozarci. Še nekaj poti je pred nami, do konca večera, v gostilni pri Bodigojih. Utrujeni smo, a glasba in

pozvanjanje nas bodrita. Dokler bo slišati glas naših "ramonik" v Idrski dolini, nam bo uspelo, da bomo premagali samoto, robido in umiranje teh prelepih vasi, ujetih med modrino in zelenjem ene naših najlepših dolin.

/konec
Suzi Pertot

Ob 100-letnici rojstva Janka Premrla-Vojka in spomin na prof. Stanka Premrla

Obisk na sredo popoldan

Druugo tisočletje se ponaša tudi s tem, da so padale takšne in drugačne katedrale. Niso bile zidane s kamnom, ampak in predvsem z ideologijo, ki je bila ves čas tuja evropski duši pa tudi evropskemu poštenemu človeku. Te ideološke katedrale so razpadle mnogo hitreje kot meljejo mlinci zgodovine. Kaj vse sta sanjarila Marx in Kardelj in kakšna ruševina ostaja za obema! Kardelj je pokopan v Ljubljani. Spremljal sem pogreb po televiziji. Rad se zaustavljam prav pred grobnico, v kateri je pokopan; imenujejo jo grobnica narodnih herojev na Trgu narodnih herojev v Ljubljani. Moj postanek ni zaradi ideologije ali takšnega in drugačnega -izma, ampak v spomin na človeka, ki ima svoj zadnji dom tudi tam, to je Janko Premrl-Vojko. Primorec, doma iz Šembida v Vipavski dolini. Kraj je ta -izem prekrstil v Podnanos. Za čudo, ko so pred leti hoteli kraju vrniti staro ime, so se krajanji uprli, češ koliko stroškov bodo imeli, če bi zopet postali prebivalci Šembida, kot so bili njihovi predniki! Tudi tu je lepo videti ostanek nekega -izma, ki ga naš slovenski človek nosi s seboj kot polž svojo hišo. To je tudi znamenje prevaranih častilcev neke človeške epohe, ki se je pronicaje v uganko časa znala predstavljati kot edino odrešilna za naš narod pa tudi za Evropo in celo za svet. Odrešilna oseba novodobnega Mojzesa, oplenitenega z -izmom, je oplajala čredo. Čreda je sledila čredniku in diktator ji je bil vedno bolj dopodljiv... To se vidi tudi v kraju, ki je ostal Podnanos, namesto, kot so ga imenovali naše none in nonoti, Šembid!

Smrad po trohnohi mi je bil vedno odvraten, četudi je del naše duhovne biti. S tem nam vsem prebujata vest, ki jo nekdaj in tudi sodobni -izem tako sistematično spodjedal in jo še s prefinjeno izbranimi humanističnimi parolami, in to v imenu tiste resnice, ki gnije. Ta -izem je tudi nas same pa tudi naš prostor in čas prepričeval in napolnjeval s trohnoho... Vsaj kdaj se je zaustavil korak pred trohnohi narodnih herojev v Ljubljani tudi starejšemu gospodarju. Bil je dolgoletni profesor na Akademiji za glasbo v Ljubljani. Z akademije so ga izključili, ker je bil duhovnik. (Danes leporečijo - so ga upokojili leta 1945), medtem ko je bil na Glasbeni akademiji redni profesor od

leta 1939. Sam je znal povedati, o tem je zelo malo in nerad govoril, saj je bil v osebnem pogovoru zelo molčeč, razgovoril se je edino tedaj, ko je bil pogovor o glasbi, da so mu na Akademiji začeli nagajati in ga na prefinjen našič leta 1945 odslovili...) To je bil profesor, komponist in glasbenik, prof. maestro Stanko Premrl. S paličico je v tistem času, ko je kraljeval slovenski -izem počasi pridrsal izpod Ljubljanskega gradu, kjer je stanoval, se pred spomenikom na rahlo poklonil in odstopical dalje. Budni Titov miličnik, ki je v tistem času večkrat na sredo popoldan stražil pred skupščino in tudi nadziral grobnico, ga je dobro poznal. Čeprav niso bili tedaj zadovoljni, da bi se pred grobnico zaustavljali, je miličnik navadno naredil kratek sprehod proti zgradbi skupščine, da se je lahko svivolasi gospod profesor nemoteno za hip zaustavil in opravil svoj poklon z

Naša usojenost je spravljen v shrambah duha. Svetost naše usojenosti je velikokrat prepoznavna po naših slabostih in padcih. Tudi nam postaja marsikaj znosnejše, če nam je dano zaustaviti korak, se zamisliti, pomoliti, pa naj bo tudi ob grobnici narodnih herojev v slovenski prestolnici...

Bil je lep sončni popoldan, eden od tistih, ki nam jih je poklonil veliki Komponist. Spominjam se, da smo se znašli v stanovanju g. maestra prof. Stanka Premrla. Prišli smo mu čestitati za njegovo okroglo obletnico. Ob tej priložnosti je slučajno nastala tudi fotografija. Navadno ni veliko govoril, tudi tokrat ni, je pa bil izredno vesel našega obiska... Sam sem se z njim še velikokrat srečal. Kljub ponižnosti, ki jo je ohranil ob kopici znanja, je rad obujal spomine na ljubljanski stolnikor, na dr. Kimovca, tedanjega stolnega prošta, predvsem pa mu je bil

Prof. Stanko Premrl

Janko Premrl - Vojko

obredom. Njegova obleka in postava sta ga izdajali, da je duhovnik, čeprav na sebi ni imel nobenih vidnih duhovniških znamenj. Ozrl se je in pogledal, kje se nahaja mož postav. Ko je videl, da ta odhaja proti zgradbi skupščine, je iz desnice preložil palico v levico in z desnico naredil rahlo nerodno kretanje proti grobnici. Budni opazovalec bi lahko videl, da je bilo znamenje križa. Bežno se mu je pogled zaustavil na nečakovem imenu. To je bil Janko Premrl - Vojko, ki je pokopan v tej grobnici. Nato je spet preložil palico v desnico in oddrsal naprej.

Prepričan sem, da je med potjo redno molil. Njegova molitev pa je bila vedno oplemenitenjena z kdo ve katero skladbo, ki se je v tistem trenutku pozibavala v profesorjevi notranjosti. Bilo mu je usojeno, da je z glasbo živel in jo podarjal drugim.

zelo blizu prof. Venčeslav Snoj, tedanji regens ljubljanskega stolnega kora, ki ga je od vseh duhovnikov največkrat obiskal.

Po njegovi smrti, aprila 1995, ko so praznili njegovo stanovanje, smo pripeljali na Dolničarjevo 4 njegov črni klavir, ki še vedno služi pri različnih hišnih glasbenih prireditvah. Pa še to: "Eden od nekdajnih njegovih učencev je mimo dovoljenja predstojnika Akademije za glasbo ob Premrlovi smrti 14. 3. 1965 obešil črno zastavo na pročelje stavbe v spomin, da je tu poučeval, opomin pa tistim še živim, ki so ga z Akademije odslovili". Varuhi reda so tedaj zasliali kar nekaj oseb, nihče ni nič o tem vedel, črna zastava pa je bila na stavbi Akademije do dneva, ko so ga pokopali. Iz tega se vidi, da so ga vsaj nekateri slušatelji zelo cenili.

Ambrož Kodelja

S. 3 strani Delavnost, umirjenost, zmernost ...

Tudi po vojni sem se večkrat peljala z vozom, tudi v Brda, dokler je bila meja še odprta, seveda. Ko pa so septembra l. 1947 zaprli mejo, nismo več mogli prosto prehajati iz Jugoslavije v Italijo. Pred tem so bili ameriški vojaki na Prevalu, naši pa malo prej. Takrat sem hodila čez mejo peš z nahrbtnikom po stranskih poteh. Poznala sem vse bližnjice.

Ko ste tako sami hodili v Gorico, vas ni bilo nič strah?

Ne, prav nič, čeprav sem bila mlada. Morala sem pač hoditi v Gorico zaradi nujnih opravkov. Sama sem hodila po samotnih poteh, a nikdar se mi ni nič zgodilo, ker sem skušala biti previdna.

Zgodaj jutraj sem se od doma odpravila po "krajšnjah", tudi v času vojne. Čevljar mi je pod čevlje dal gumo, da sem po cesti hodila po tluhi. Po Grgarju so se večkrat klatili tatovi. Domov sem se pogosto vračala že po temi. Če sem bila žejna, nisem stopila v gostilno, da bi mi ne potem kdo sledil. Raje sem se odžejala pri kakšnem vodnjaku po poti. Če sem slišala za sabo korake, sem se umaknila s poti v grmovje in počakala, da je šel naprej, potem sem šla spet na pot.

Takrat niste imeli nobenega fanta v domačem kraju, ki bi vprašal za vašo roko?

Dokler je bila živa moja sestra Mirka, sva včasih šli kam skupaj, ker same starši me niso pustili iti nikamor. Marsikakšen fant je pogledal za nama, a jaz se nisem nikoli ozirala za nikomer. Opazili so, da me to ne zanima.

Nikogar pa se nisem bala, ne partizanov, ki so prihajali v našo hišo, ne Nemcev, ki so pri nas ostali tri tedne. Takrat med vojno smo bili doma samo jaz, mama in moja sestra, ki je imela pohabljeno levo roko, pa še bolna je bila. Fantje so bili vsi pri vojaki. Starejšega brata so pobrali Nemci, potem pa še partizani.

Dokler se niste preselili v Gorico, ste bili zmeraj doma na kmetiji?

Ja. L. 1942, ko sem imela 22 let, je umrl oče, in ker so morali brat-

je k vojakom, sem vodenje kmetije prevzela jaz. Moj najstarejši brat, rojen l. 1898, prvi sin, je bil določen za očetovega naslednika na kmetiji, a ni bil poročen in je bil zmeraj bolehen, ker je tudi sam prebolel pljučnico, pa tudi ni imel dosti smisla za posle. Zato sem po očetovi smrti in po odhodu mlajšega brata v italijansko vojsko morala jaz prevzeti domače gospodarstvo. Drugi brat, ki se je rodil l. 1907, je bil odpeljan v Mauthausen. Iz taborišča je k sreči prišel živ in kot migrant šel v Brazilijo. Po dolgih letih se je vrnil v Gorico in nekaj let stanoval pri meni. Bil je poročen, a ni imel otrok. On je marsikaj povedal, kako je bilo grozno v lagerju. Še dobro, da je imel "meštir": bil je namreč mehanik, tako da se je imel le malce boljše od drugih. Ko je prišel iz taborišča v Italijo v Treviso, je tehtal le 48 kilogramov! Bolan je bil na pljučih. Imel je "kaverne" na obeh straneh pljuč. En brat je umrl v Dachau. Drugi je bil v Rusiji. Ostali pa so bili v Italiji v posebnih bataljonih. Slovence so rekrutirali, ker so se bali, da bodo šli k partizanom. Pošiljali so jih na jug Italije.

Med vojno, ko ni bilo moških doma, sem znala tudi uporabljati cepec za mlatenje žita, kar je bilo moško delo. Sama sem v svojem življenju pograbila toliko sena, da bi lahko z njim prekrila celo Gorico!

Dve vojni sta zaznamovali tudi vašo hišo.

Prva vojna je hišo v Podlaki vso uničila, a takrat so dobili starši odškodnino, pri drugi pa niti "čentežma". Hiša v drugi vojni sicer ni bila poškodovana. Skoro pa bi prišlo do tega, ker so bili v naši hiši nastanjeni nemški oficirji. Bila je pač velika, udobna. Neke noči so prišli partizani, da bi zaminirali hišo. A to jim ni uspelo, ker so bili Nemci na straži. Drugi dogodek, ki mi je ostal zapisan v spominu, je ta: Nemci so bili v kuhinji, partizani pa v štali, ki je k sreči imela dvoje vrat. In tako so lahko partizani nemoteno odšli.

Jaz sem se zmeraj priporočala

Materi Božji na Sveti Gori. Takrat se je svetišče videlo tudi od nas, zdaj ne več, ker je vse zaraščeno.

Kdaj pa ste prišli v Gorico?

V Gorico sem prišla junija l. 1955 s "pašaportom", a še prej sem se morala poročiti. Do tedaj sem živela v Podlaki, moj bodoči mož Franc Luis pa je bil doma iz Štanjela, kasneje se je družina preselila v Gorico. Franc je bil v službi pri financii in zato so ga pošiljali po raznih krajih v Italiji. Stanoval je na Livadi s starši in bratom Antonom v pritlični hiši, tipični za ta goriški okraj. Preden so ga premestili v Gorico, je bil v službi v Vidmu. S Francem sva se "dabila po mešetaru", a kljub temu nama je bilo v življenju vse prav in dobro. Pred poroko sva se videla morda dvakrat. Drugič sva se srečala v Gorici. Šla sva malo po mestu, na kosilo v neko gostilno, potem pa me je peljal na svoj dom, da bi me spoznali njegovi starši. Enkrat pa sva se videla na bloku (na meji).

Jaz sem bila skrita v neki hiši, da bi me ne opazili stražarji-milničniki, on pa je bil na drugi strani meje. Ko sva se odločila, da se vzameva, so se začele težave z dokumenti. Ni jih hotelo biti konca. Dokumentov mi namreč niso hoteli izdati. Zmeraj so prvo prvo zavržali. Celotodotnika sem morala najeti. Ja, kdor je bil v partiji, je takoj dobil dovoljenje, da je lahko šel čez mejo, drugi pa ne. Ker ni bilo nikakršnega odgovora na mojo prošnjo, sem šla sama v Ljubljano in celo enkrat v Zagreb, pa še v Solkan. Tu so mi rekli, da so mi že pisali na dom, a meni dokumentov niso dostavili. Odvetnik mi je nazadnje sporočil, da je stopil v veljavo zakon, po katerem se lahko poročim s tujim

državljanom. Tako sem po veliko zavrženih prošnjah in kar nekaj poti v Solkan, po posredovanju svojega odvetnika, vendarle prišla do potrebnih dovoljenj, da sem se lahko poročila "per procura", jaz v Jugoslaviji, on v Italiji. Po skoraj dveh letih je bilo končno vse urejeno!

Niso morda zavlačevali zato, ker ste bili iz krščanske družine?

Mislil, da ne. Ne vračam sicer vse krivde na državo; morda so bili v to vpleteni tudi domačini, ker so nam bili nevoščljivi za marsikaj. Naša hiša je bila trdna kmetija, bili smo pridni, delavni. Začeli smo iz nič. Moj nono je

imel majhno kmetijo, a z delavnostjo so si opomogli. Imeli smo zmeraj kakšnega delavca, ker oče ni mogel sam opraviti vsega. Moj oče je bil radodaren. Ob najetem delavcu, ki je jedel pri nas, so jedli tudi njegovi otroci. Moji starši so radi pomagali tistim, ki so imeli manj kot mi. Če so prišli mimo naše hiše revni otroci, jim je naša mati zmeraj kaj dala. Pri nas so tudi vsi dobili prenočišče. Včasih smo imeli kakšnega pastirja in tudi dekla. Naša mama je imela samo eno. Ko smo zrasli mi otroci, je nismo imeli več, ker smo mi pomagali pri hišnih delih in na polju. Ker smo bili delavni, nismo nikoli živeli v pomanjkanju, zato so nam bili nekateri "fouš".

Bi povedala malce bolj po-

drobno, kdo so bili vsi vaši bratje in sestre?

To so bili: Viktor, ki bi moral ostati na kmetiji za gospodarja, Pepo, Tonin, Poldo, Rudolf, ki je umrl v Dachau, Srečko, ki je umrl doma, star sedemnajst let, Pavla, Zofija, Mirka in Nada ter še trije, ki so umrli kot otroci: Vitko, Garijela in Cvetko. Tata je umrl star 84 let, mama pa pri 80 letih, leta 1962. Tudi njuna zveza se je zgodila po "mešetarijih". Verjetno so none posegle vmes. V bolj premožnih družinah so se navadno sklepale take poroke, ki so še bolj utrdele domačije in razširile posestvo. Takrat je vsaka fara bila tudi občina. Moj oče je bil občinski mož že kot mlad fant. Batska fara je bila bogata, največji kmet je živel prav v Batah. Naša domačija je bila velika hiša in je ostala trdna do današnjih dni. Gospodarji so bili pač zelo prizadevni, druge domačije so bile bolj skromne, gospodarji si niso preveč prizadevali za to, da bi kaj izboljšali, gospodarji so bolj "po domače".

Kako pa je bilo z vašo hišo, ko ni bilo več očeta in vi ste že bili v Gorici?

Starejši, neozhejeni brat je ostal na domačiji, živel je od kmetije, a ni zmogel vsega delati sam, zato sem mu hodila poleti pomagat. Želela sem, da bi naša hiša ohranila naš priimek. Zato sem hotela, da bi brat pustil hišo nečaku, Sedečiču. Ko sem videla, da brat ne zmore več, sem mu predlagala, naj da kmetijo meni; jaz pa sem jo izročila nečaku. Zdaj je domačija in vse premoženje še zmeraj v njegovih rokah. Ker je moj nečak zbolel za parkinsonovo boleznijo in umrl, je prevzel vodstvo kmetije moj pranečak David.

Jaz občasno še zmeraj hodim na svoj nekdanji dom in sem zmeraj lepo sprejeta.

Povejte mi še kaj o vašem prihodu v Gorico.

S pridobljenim dokumentom sem lahko prišla v Gorico junija l. 1955. Živet sem prišla v hišo na Livado k Luisom, k tustu in taščil. Francjev brat Tone se je poročil l. 1956, ko se je nama rodila hčerka Costanza. Ko je mož šel v pokoj, smo začeli zidati na vrtni parceli hišo, v kateri sem še zdaj.

Kam pa ste hodili k maši, odkar ste v Gorici?

Zmeraj na Placuto ob desetih jutraj. Ko so to mašo ukinili, pa k šolskim sestram, v Zavodu Svete Družine. Najbolj sem bila navezana na msgr. Franca Močnika. Hodila sem na romanja, ki jih je on organiziral. Bila sem v Rimu, Lurdu in Fatimi. Na božje poti sem hodila tudi z duhovnikoma g. Jožetom Jurakom in g. Jožkom Markužo. Kasneje sem se pridružila tudi Društvu slovenskih upokoencev za Goriško. L. 1986 sem šla sama obiskat brata v Brazilijo. Costanza je bila bolj v skrbeh kot jaz. En mesec sem preživela v Braziliji pri bratu.

Kaj mora človek napraviti, da doseže tako zdrav in bister vašo leta?

Jaz lahko povem samo to, kar sem sama delala. Skušala sem biti mirna in se ne razburjati, nikoli se nisem pritoževala, nikoli dvigala glas; jedla sem zmerno in preprosto hrano. Vse življenje in preprosto hrano. Vse življenje pri hišnih opravilih imam sicer zdaj pomoč.

Razen tiste hude pljučnice v mladih letih nimate imela nobene hujše bolezni. Ko sem imela devetdeset let, sem bila operirana na kolku.

Hčerka Costanza je ob koncu povedala, da je mama vse življenje živela "po pameti". Vse je delala premišljeno. Tudi pri hrani je bila in je še vedno zmerna. Mama je ostala zmeraj preprosta, zdrava kmečka žena. Prav nič ji ni bilo pri srcu, da bi postala "ošabna" mestna gospa.

Vselej je bila čedno oblečena, predvsem za k "maši"! Vedno je bila skromna, nikoli ni želela biti v ospredju. Do 87. leta je delala vse sama. Ko je bila operirana, je bila nekaj časa v Zavodu Sv. Družine, a rada je prihajala domov, da je sama preverila, kako je s kokošmi in rožami. Vedno govori, da je imela lažje življenje, kot so ga imele njene sestre na kmetiji.

Costanza je prepričana, da pri starosti njene mame igra veliko vlogo poleg zdrave kmečke modrosti tudi genetika, kot je povedal tudi mamin zdravnik.

Mi želimo gospe Adeli, da bi še veliko let uživala ob svojih rožah in domačih in da bi bila še naprej tako čila, zdrava in seveda zgovorna. Zahvaljujemo se ji za prisrčen in zanimiv pogovor.

Prastrah v srcu mladih iz Rusije

Odsev preteklosti v današnjem času

Ko so prišli dijaki iz Rusije na šolsko izmenjavo, mi ni bila jasna njihova zadržanost med pogovorom z vrstniki o današnjem stanju v ruski družbi. Zato sem želel poiskati odgovor na to. Ob branju knjig sem spoznal, od kod ta prastrah pri teh mladih. Že po branju prvega zgodovinskega romana Simona Montefiorija z naslovom Sašenka, ki govori o dekletu Aleksandri - Sašenki Zeitlin, iz bogate judovske družine, mi je postalo jasno, da se ta zadržanost - strah spregovoriti jasno o družbenem stanju v Rusiji - prenaša iz roda v rod, do današnjih dni. Njen oče je bankir, mati privrženka Rasputina, stric pa boljševik. Prav stric jo je prepričal, da je postala revolucionarka; zaradi tega se znajde kot šestnajstletno dekle v zaporu. Po posredovanju očeta se reši. Zgodba se dogaja v letu pred oktobrsko revolucijo, ki je spremenila družbeno življenje v Rusiji. Po prevzemu oblasti boljševikov se Sašenka kmalu povzpne po hierarhični lestevici in postane

urednica ženske mesečne revije. Leta 1936 se poroči z boljševiskom visokega položaja; z njim ima dva otroke in živi v notranjosti elite blizu Stalina. Preživi čistke v času stalinizma, ki ni prizanašal nikomur. A na predvečer vojne naredi nedopustno napako, ko se vplete v razmerje z judovskim pisateljem. To postane usodno zanjo in za družino. Po nalogu Stalina se znajde v zaporu. Obtožijo jo, da sta bila z možem agenta Ochrane in belogardistična vohuna, trockistična saboterja in agenta Japonske. Pod težo udarcev, izmučena in lačna, izbere edino možno rešitev, odloči se za priznanje in s tem zapečati svojo smrtno obsodbo. Edina tolažba je vest, da sta otroke na varnem. Razočarana nad revolucijo in partijo, nad sistemom, ki ga je tudi sama pomagala graditi, čaka na izvršitev smrtno kazni, ki jo izvedejo pijani NKVD-jevci: naslanjajo se v mrzli sibirski zimi, ko jo golo polivajo z vodo, dokler ne zledeni.

Knjiga Šepetalci, ki jo je Orlando

Figes napisal ob pomoči množice sodelavcev - pričevalcev iz nekdane Sovjetske zveze, ima pravi naslov za obravnavano temo. Za šepetajočega v ruskem jeziku sta poznana dva izraza, šepčuščij, za šepetajočega iz strahu, da mu prisluškujejo, in šeptun, ki za hrptom ljudi ovaja, prišepetava oblastem. Zbral je ogromno pričevanj, listin in fotografij pri družinah in v arhivih. Večkrat je moral ponoviti intervjuje, ker so bili intervjujanci v pogovoru zadržani. S to knjigo nam pisec vodi skozi moralni blodnjak, v katerem je človeka lahko pogubila le ena sama, nepredvidno izrečena beseda. Ker so jih tako vzgajali v šoli, se je dogajalo, da je otrok ovadil očeta in s tem pahnil vso družino v pogubo. Mati in oče sta končala v enem od mnogih taborišč v daljni Sibiriji, otroci pa v sirotišnici, pod upravo NKVD. Ta režim je obsodil celotne družbene sloje in narode, ki so morali plačevati strahotno ceno s petletkami za gospodarsko in politično veličino Stalinovega

imperija. Najbolj so bili na udaru kulaki (veleposestniki v carski Rusiji) in nekdane plemstvo. Gre za čas izničevanja individualnosti, čas, ki je zahteval podreditve kolektivizmu in komunizmu, čas omejene svobode. Onem so neradi spregovorili ljudje iz strahu in sramu. Vendar so tudi v tistih hudih časih mnogi ohranili človečnost in pogum, da so kljubovali neusmiljenemu pritisku totalitarne države, ki jo je preživljal sovjetski človek. Koliko uničenih družin in podrtih domov je bilo takrat! Koliko suženjskega dela in smrti je zahtevala bitka v kazenskih taboriščih za ustvarjanje kolhozov in izgradnjo Belomorskega prekopa in prekopa Moskva - Volga ter še drugih rudnikov in industrijskih obratov. Pravega števila verjetno ne bomo nikoli odkrili.

Mladi tiskar, rojen na Dunaju 1916, prepričan komunist, je v knjigi Karlo Štajner 7000 dni v Sibiriji opisal svojo življenjsko zgodbo, ki se začne, ko je postal član komunistične mladine

Avstrije. Nato je postal član mladinske internacionale; poslali so ga pomagat organizaciji Zveze komunistične mladine Jugoslavije (1922). Zaradi te dejavnosti je imel večkrat težave z oblastjo in bil primoran k selitvi iz ene države v drugo. Naposled se je znašel v Zagrebu, kjer je postal jugoslovanski državljani. Razmere v Evropi so se slabšale in leta 1932 je odšel v Moskvo; tu je postal direktor založniške tiskarne Kominterne. To delo je opravljalo do leta 1936, ko se je poročil z Rusinjo Sonjo Jerefimovno. Ko sta pričakovala prvega otroka, ga je neke novembrske noči NKVD aretirala in na montiranem procesu, češ da je agent Gestapa, je bil leta 1937 obsojen na deset let zapore in poslan na dolgo pot v natpanih, zadušljivih vagonih za živali z rešetkami v kazensko taborišče - gulag v Sibirijo. Na zaslišanjih so ga z različnimi lažnimi podtikanji in na razne načine, tudi z udarci, želeli zlomiti, da bi priznal to, kar so mu želeli naprtiti. A ljubezen do življenja in do žene ga je hrabilo, da je vztrajal pri svojem. Po dolgem času, saj so taboriščniki lahko prejeli pošto le dvakrat letno, in še to cenzurirano, je izvedel, da je hčerka zaradi po-

dhranjenosti in mraza po dveh mesecih umrla. Skrb za ženo, ki se je težko preživljala, ker je bila v nemilosti kot žena sovražnika oblasti, in smrt hčerke sta ga močno potrla. To je prispevalo k temu, da je zbolel. Samo srečno naključje in poznanstvo z nekim zdravnikom ga je rešilo najhujšega. Med zasliševanji ni nikoli priznal, kar so želeli od njega zasliševalci. Zaradi te uporne drže je večkrat pristal v samici, v vlažnih prostorih pod zemljo. Večkrat je bil premeščen iz enega v drugo taborišče in na različna delovna mesta. Leta 1943 je bil ponovno obsojen na dodatnih deset let taborišča. Vsa ta dolga leta ga je žena po svojih močeh podpirala in mu vlivala upanja, da je zdržal do padca stalinističnega sistema in se konec leta 1956 z njo vrnil v Zagreb, kjer je leta 1992 umrl. S Hruščovom se je po 20. kongresu stranke pričelo marsikaj spreminjati, še posebno pa, ko je prišel na oblast Gorbačov. Kljub vsemu temu se zdi, da je še dolga pot do resnične spremembe v tej državi, zato ni čudno, da so ti mladi tako zadržani pri pogovoru; še vedno je v njih strah pred šeptuni.

Pavel Vidau